

LOS HECHOS

*Jesús īgū buedoregu beyenerārē: “Ōāgū deyomarīgū aarigukumi”, ārī weredea
(Lc 1.1-4)*

¹ Opʉ Teófilo, yʉ mʉrē gojadupiyudea pūguere Jesús neōgorague irinugādeare, īgū buedea āārīpererire gojabu.

² Īgū ūmugasigue mʉrīaburo dupiyuro Ōāgū deyomarīgū turaro merā īgū buedoregu beyenerārē: “Āsū irirākoa”, ārī weredeadere gojabu.

³ Jesús īgū boa, masādero purʉ, īgūsārē cuarenta nūrīgora deyoayupʉ. Irasirigʉ īgū dupaturi okarire īgūsārē ðārō masimakā iriyupʉ. Marīpʉ īgūyarārē doreri kerere īgūsārē wereyupʉ.

⁴ Jesús īgūsā merā āārīgū, īgūsārē āsū ārīyupʉ:
—Jerusalēta dujaka dapa! Iripoegue Yʉpu:
“Ōāgū deyomarīgūrē mʉsārē iriugʉra”, ārīdeare yúka! Irire weresiabu.

⁵ Juan mʉsārē deko merā wāiyedi āārīmí. Yʉ gapʉ mérōgā pʉrʉ mʉsārē Ōāgū deyomarīgū merā wāiyegukoa, īgū mʉsā merā āārīnīkðāburo, ārīgū, ārīyupʉ.

Jesús ūmugasigue mʉrīadea

⁶ Pʉrʉ ūtāñ Olivos wāikʉdigue Jesús merā nerē, īgūrē sērēññañurā:

—Gua Opʉ, ¿dapagorare gajigʉ guaya nikūmʉrē guare dorebure, opʉ píguakuri? ārīñurā.

⁷ Jesús īgūsārē yʉjʉyupʉ:

—Yupu sugata masimi. Ígū irasūta waaburo, ãrīmakū irasūta waarokoa. Musāya meta ãārā i.

8 Mérōgā puru Yupu Óagū deyomarígūrē iriugū, mūsārē Ígū turarire opamakū irigukumi. Ígū irasirimakū, mūsā güiro marīrō gūñaturari merā masakare yaa kerere wererā waarāko. Jerusalén marārē, Judea nikū marārē, Samaria nikū marārē, ãārīperero i nikūgue ãārīrārē wererā waarāko, ãrīyupu Jesús Ígū buedoregu beyenerārē.

9 Ígū irasū ãrī wereadero puru, Marīpu ûmugasigue Ígūrē ãimurīkōayupu. Ígūsā Ígūrē ãimutuyamakū, su yebo Ùmikāyebo túbiakōayuro. Irasirirā Ígūrē neō ãnemobiriñurā.

10 Ígūsā ãimutuyaripoe gūñaña marīrō pērā ûma surí boreri sāñanerā Ígūsā puro deyoa,

11 ãsū ãrīñurā:

—Galilea marā, ¿nasirirā ûmugasire ãmunírī? Jesús ûmugasigue murīlagata dupaturi i ûmuguere aarigukumi doja. Musā Ígūrē murīamakū ãärōsūta aarimakū ãärāko, ãrīñurā.

Judare gorawayurā, Matías wāikugure beyedea

12 Irasiri, puru Jesús buedoregu beyenerā Olivos wāikudi ûtāügue ãärānerā dijáa, Jerusalégu dujáakōñurā doja. Iri makā purogā ãärīyuro iri ûtāü.

13 Dujaja, Ígūsā kārīrī taribu ûmarōma taribugue ñajákōñurā. Ùsāku ãärīñurā: Pedro, Santiago, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Simón celote wāikuri bumu, Santiago Alfeo magū, Judas Santiago magū ãärīñurā.

14 Gajirāde īgūsā merā nerēñurā: Jesús pagapūrā, Jesús pago María, gajirā nome ãārīñurā. Úmarikʉ iri taribugue Marípure sērēmurā nerēnañurā.

15 Sunʉ īgūsā merā gajirā Jesúre bñremurā ciento veinte gora nerēñurā. Irasirigʉ Pedro īgūsā watopegue wāgāñugā, īgūsārē ãsū ãrīyupʉ:

16-17 —Yaarā, għa Judas merā pe mojōma pere su gubu peru pērēbejarāgora ãārādibu. Jesús għare beyederosūta īgħidere beyeadimi, għa merā īgħya kerere weredoregħu. Judas gapu Jesúre persugue ñeħwāgħamurārē īgħurē īmumi. Öägħi dey-omarīgħu Judas waaburire Davire iripoegue go-jadorederosūta diayeta waabu.

18 Īgħi Jesúre oparāguere īmudea wajare īgħusārē wia, makā ojarogue waa, dipuru gapu merā meémejā, īgħya paru meé ooreakōā, għaramisī wirisiri kōmoakōāyupu. Irasirirā oparā iri niyeru merā īgħi meémejādea nikürē wajariñurā.

19 Judas irasū waadeare ãārīpererā Jerusalén marā péperekōāñurā. Irasirirā, īgħi irasū waaderore: “Acéldama” wāŷeñurā. “Acéldama”, ãrīrō, īgħusā ya merā: “Dí béodero”, ãrīduaro irikoa.

20 Iripoegue Salmos wālkuri pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãārībū Judare:

Īgħya wii ãārīdero masaka marīrō dujaburo. Neō sugħi īgħi ãārīderore dupaturi ãārībirikōāburo, ãrī gojasūdero ãārībū.[◊]

Ãsū ãrī gojasūdero ãārībū doja:

Gajigħu īgħya moādeare gorawayuburo, ãrī gojasūdero ãārībū.[◊]

[◊] **1:20** Sal 69.25 [◊] **1:20** Sal 109.8

21-22 'Irasirirā marīrē sugʉ Judas gorawayugʉre beyero gāāmea. Sugʉ, gʉa merā ãārīdire, Juan marī Opʉ Jesúre deko merā wāiyemakū īādire, ãārīpererī Jesúr irideare īādire, Marīpu īgūrē ñmugasigue ãimhārīamakā īādire beyero gāāmea. Irasirigʉ, Jesúr boadigue masādeare gʉa merā weregʉ waagʉkumi, ãrīyupʉ Pedro.

23 Īgū irasū ãrīmakū pé, pērārē beyeñurā. Sugʉ José wāikuyupʉ. Gajirā īgūrēta "Justo", gajirā "Barsabás" wāiyenerā ãārīmá. Gajigʉ Matías wāikuyupʉ.

24-25 Beye odo, ãsū ãrī sērēñurā Marīphare:

—Gʉa Opʉ, mʉ ãārīpererā masaka gūñarīrē õārō masīa. Judas īgū dapagora ãārīrōgue waagʉ, mʉya kere weredoredeare pirikōāmi. Sugʉ īgū gorawayubure beyesiabʉ mʉ. Irasirigʉ mʉ beyeadire ñmuka gʉare! ãrīñurā.

26 Irasū ãrī odo, peye ñtāyegāgue Matías, José wāirē goja, puuigāgue sā, suye ãiññurā. Matías wāi gojatúadeayere ãi bokañurā. Irasirirā Matíare: "Gʉa pe mojōma pere su gubu suru pērēbejarā ãārānerā merā Jesúya kerere weregʉ waagʉkoa", ãrīñurā īgūrē.

2

Óāgʉ deyomariñgʉ Jesúre bʉremurārē ejadea

1 Pentecostés* wāikuri bosenʉ ãārīmakā, ãārīpererā Jesúre bʉremurā īgūsā nerēdea wiigueta nerēñurā.

* **2:1** Pascua bosenʉ waadero pʉrʉ, cincuenta nʉrī pʉrʉ, Pentecostés wāikuri bosenʉ waayuro.

² Purh gũñaña marírõ ûmhgasigue mirû buro aarirósû, ïgûsâ ããrîrõguere buro busu dijiriyuro.

³ Irasû waarpoe peame ñijári pûrã dijari, nediru irirosû deyori masakakure dipu weka deyoayuro.

⁴ ããrîpererâ Õágû deyomarígûrê opatari, ïgû iritamurî merâ gaji masâ ya ïgûsâ dupiyuro wereníbirideare werenínugâñurâ.

⁵ Iripoere wárâ judío masaka ããrîpereri nikû marâ Jerusalégue ejanerâ ããrîmá. Ígûsâ buremurîrê õârõ tuyarimasâ ããrîñurâ.

⁶ Irasû busurire pérâ, Jesûre buremurâ purogue nerêwágâñurâ. Irogue masakaku ïgûsâya werenírî merâ Jesûre buremurâ werenímaku péñurâ. Irasû waariре pémasibiriñurâ.

⁷⁻⁸ Irasirirâ ïáguka, âsû ããrî gâme wereníñurâ:

—¿Nasirirâ ïgûsâ Galilea marâ ããrîkererâ, marî yare õârõ werenírî? Marî deyoadea nikû marâ irirosû wereníma.

⁹ Marî gajiro marâ ããrâ. Partia marâ, Media marâ, Elam marâ, Mesopotamia marâ, Judea marâ, Capadocia marâ, Ponto marâ, Asia marâ,

¹⁰ Frigia marâ, Panfilia marâ, Egipto marâ, Libia Cirene wâikuri nikû turo marâ ããrâ. Marî Roma marâde õõguere naařimasâ ããrâ.

¹¹ Surâyeri judío masaka, gajirâ judío masaka ããrîbirikererâ, judío masaka irirosû buremurâ õõguere ããrâ. Creta marâ, Arabia marâde marî merâ ããrîma. Irasirirâ marî ããrîpererâ gajiro marâ ããrîkererâ, marî ya merâ ïlsâ õârõ werenímaku péa. Ígûsâ Marîpu õârõ iridea kerere werenírâ yáma, ããrîñurâ.

¹² Irasirirâ ããrîpererâ pégukakôãñurâ.

—¿Nasiriro irasū waari? ãrī gāme wereníñurā.

13 Gajirā gapʉ:

—Mejārā yáma, ãrī bʉridañurā.

Pedro masakare weredea

14 Ígūsā irasū ãrīmakʉ pégʉ, Pedro gajirā pe mojōma pere su gubu suru pērēbejarā Jesús buedoregʉ beyenerā merā wāgāñugā, bʉro bʉsuro wereníyupʉ:

—Musā ãārīpererā judío masaka õõgue Jerusalēgue ãārīrā õärō péka yʉ wererire!

15 Musā guare: “Mejārā yáma”, ãrī gūñarā, diaye gūñabea. Goeripoe dupiyuro ãārā dapa. Irasirirā gʉa mejārā meta yáa.

16 Gʉa irasū wereníñrē Joel Marīpʉya kerere weredupiyudi ãsū ãrī gojadi ãārīmí:

17-18 Marīpʉ ãsū ãrīmi: “I ãmʉ pereburo dupiyuro Õágʉ deyomarīgūrē iriugʉra, masaka ãārīpereri buri marārē. Irasirirā musā pūrā ûma, nomede yaa kerere wererākuma. Maamarā kērō irirosū, mʉrā kērōgue yʉ ïmurīñrē ïñrākuma. Yʉ dorerire irirārē ûmarē, nomedere Õágʉ deyomarīgūrē iriugʉra. Irasirirā, yaa kerere wererākuma.

19 Yʉ ûmʉgasiguere gajirosūperi deyoamakʉ irigʉra. I nikūdere dí, peame, ïmikā deyoamakʉ irigʉra.

20 Abe ûmʉmʉ nañtñágʉkumi. Abe ñamimʉ dí irirosū deyogʉ waagʉkumi. Musā Opʉ i ûmʉguere dupaturi aariburo dupiyuro irasū waarokoa. Ígū aarirínʉ goerinʉ ãārīrokua. Ubu ãārīñnʉ ãārībirikoa.

21 ‘Yu Opu, tauka yare!’ ãrígñorẽ taugra”, ãrõmi Marípu, ãrĩ gojadi ãärõmí Joel.[◊]

22 ’Msã Israel bumarã yu wererire õärõ péka! Marípu Jesúre Nazaretmrẽ iriudi ãärõmí. Jesúr msã purogue ãärígu, Marípu turari merã purírikrrẽ tau, watëa masakare ñajãnerrẽ béowiu, boanerrẽ masudi ãärõmí. Irasirigu Jesúr, Marípu iriudi ãärõsu, ìgu turari merã irire iri ìmudi ãärõmí. Irire msã õärõ masu.

23 Msã ñerrẽ ìgurẽ curusague pábiatu wejdoremaku, Marípu iripoegue Jesúre irasu waarokoa, ãrliderosuta waabu.

24 Irasu waakeremaku, Marípu gapu ìgu boadiguere maskõadi ãärõmí. Boaneru ãärõrõrẽ ìgurẽ wiudi ãärõmí. Irasirimaku, boari Jesúre tarinugãmasibiridero ãärõbu.

25 Iripoegue David ãsu ãrĩ gojadi ãärõmí, Jesúr Marípure wereniburire:

Yu Opu, mrẽ ñánkõaa. Mu yu diaye gapu, yu merã ãärõníkõaa. Irasirigu yu neo güibea.

26-27 Yaa yupurãgue buro usuyari merã ãärã. Irasirigu usuyari merã werenía. Yu boamaku, boaneru ãärõrõgue béobirikoa. Yu masagobegue ãärõmaku, yaa dupu neo boabirikoa. Yure dupaturi okamaku iriguko doja. Irasirigu yu güiro marírõ ãäríguko.

28 Mu, yu dupaturi okaburire yure õärõ masmaku yáa. Irasirigu yu merã mu ãärõmaku, buro usuyari merã ãärã, ãrĩ gojadi ãärõmí David.[◊]

[◊] **2:21** Jl 2.28-32 [◊] **2:28** Sal 16.8-11

29 'Yaarā, yu musārē diayeta weregura. Marī ñeku David boadi ãārīmí. Marī ñekusāmarā ïgūrē yáanerā ãārīmá. Íguya masāgobe i makāguere ãārā dapa.

30-31 Iripoegue Marīpu Davire ãsū ãrī weredi ãārīmí:

Yu murē diayeta werea: "Puruguere mu parāmi i niku marā Opu ãārīgukumi. Yu murē píderosūta pígukoa ïgudere", ãrīdi ãārīmí.

David Marīpuya kerere weredupiyugu ãārīdi ãārīmí. Irasirigu Jesúre Marīpu píburire masīsīa, ãsū ãrī weredi ãārīmí ïgu masāburire:

Ígu boadero puru, boanerā ãārīrōgue neō beosūbirikumi. Íguya dupu masāgobegue neō boabirikoa, ãrī gojadi ãārīmí. [☆]

32 Marīpu Jesúre boadiguere masūdi ãārīmí. Ígūrē masūaderu puru, gua ãārīpererā ïgūrē ïābu. "Duplicati okami", ãrī masīa.

33 Ígu Pagu ïgūrē masū, ûmugasigue ãimurīa, Ígu diaye gapu dobodi ãārīmí. Ígu ãrīderosūta Jesúre Õagu deyomarīgurē iriudi ãārīmí. Irasirigu Jesúr guare Õagu deyomarīgurē iriumi. Irasirirā musā, Ígu guaguere ejamaku ïāa. Ígu iritamurī merā gua werenimaku péa.

34-35 David[†] gapu Ígu boadero puru, Jesúr maríaderosū maríabiridi ãārīmí. Ígu boaburo dupiyuro ãsū ãrī gojadi ãārīmí, Marīpu Jesúre ãrīdeare gojagu:

[☆] **2:30-31** Sal 132.11 [†] **2:34-35** David Ígu boadero puru, Ígu dupu merā ûmugasigue maríabiridi ãārīmí. Irasirigu Jesúr maríaderosū maríabiridi ãārīmí.

Marípu yu Opure ãsu ãrimi: “Óo yu diaye gapu doaka, yu mera dorebu! Irasiriripoe merẽ ñaturirarẽ mu dorerire tarinugãnemobirimaku irigura”, ãrimi, ãri gojadi ãärimi. ³⁴

36 'Irasirirã msã Israel bumarã ãäripererã õarõ pémasika! Marípu Jesúre, msã curusague pábiatú wejedire marĩ Opu ãärimaku iridi ãärimi. Marípu ïgärẽ iriudi ãärimi, marrẽ tauburo, ãrigu, ãri wereyupu Pedro masakare.

37 Ígu irasu ãrimaku pérã, Ígussaya yujpürarigue buro bujawereri merã gñnariku, Pedrore, gajirã Jesús buedoregu beyenerärẽ ãsu ãri serenñañurã:
—Guayarã, ¿nasirirákuri gua?

38 Pedro Ígussärẽ yujyupu:
—Msã ñerõ irideare bujawere, msã gñnarirẽ gorawayuka! Irasirirã msã ãäripererã Jesucristo store buremua, ãri, guare deko merã waiyedoreka! Msã irasirimaku, Marípu msã ñerõ irideare katigukumi. Óagu deyomarigürẽ iriugukumi, msã merã ãäriníkoaburo, ãrigu.

39 Marípu ãriderosuta msãsärẽ, msã pürã ãärituriarärẽ, gajiro marädere ãäripererã Ígu beyenerärẽ Óagu deyomarigürẽ iriugukumi, ãriyupu.

40 Irire ãri odo, gaji wári werenemoyupu Pedro Ígussärẽ:

—Óarõ pémasika msã! I niku marã Jesúre wejenerã ñerã ãärima. Ígussaya ñerõ iridea waja Marípu Ígussärẽ wajamoágukumi. Ígussaya ñerã irirosu neo irinemobirikoaka pama!

³⁴ **2:34-35** Sal 110.1

Irasiribirimakũ, Marípʉ ïgãsãrẽ wajamoãgã, mʉsã gapʉre wajamoãbirikumi, ãrãyupʉ.

41 Wárã ïgã wererire õärõ péñurã. Irasirirã deko merã wãyesñurã Jesúre bʉremurĩrẽ ñmurã. Irasirirã Jesúre bʉremupʉrorinerã merã ãärñugãñurã. Pedro ïgãsãrẽ wereadeanʉ merãta wárã tres mil gora masaka bʉremunãgãñurã.

42 Irasirirã ãmʉrikʉ Jesúre bʉremupʉrorinerã merã nerënañurã, ïgã buedoregʉ beyenerã buerire pémurã. Irasã nerënarã, Marípʉre sãrẽ, pãrẽ dʉkawa, siiu baanañurã.

Jesúre bʉremupʉrorinerã iridea

43 Jesús buedoregʉ beyenerã ïgã iriderosũta wári Marípʉ turari merã iri ñmunãñurã. Irasirirã pürĩrikʉrãrẽ tau, wãtẽa masakare ñajãnerãrẽ béowiu, boanerãrẽ masünañurã. ïgãsã irasirimakã ñârã, masaka ãärñpererã ñágukanañurã.

44 Ñârñpererã Jesúre bʉremurã su bumarã irirosũ õärõ ãärñrikʉñurã. Irasirirã ïgãsã oparire gãme sññañurã.

45 Gajinorẽ oparã, irire dua, iri waja merã gajino opamerãrẽ sññañurã.

46 Úmʉrikʉ ãärñpererã surosũ gûñarã oparã Marípʉya wiigue nerënañurã. ïgãsãya wiirigue pãrẽ dʉkawa, õärõ ushyari merã siiu baanañurã.

47 Marípʉre: “Óätaria mʉ”, ãrĩ, ushyari sññañurã. Gajirã masaka ïgãsãrẽ: “Óäärã ãärñma”, ãrĩ ñâñurã. Úmʉrikʉ marĩ Opʉ Jesús gajirãrẽ ïgãrẽ bʉremumakã iriyupʉ. Irasirirã ïgãrẽ bʉremurã wárã ãärññurã.

3

Sugʉ waamasibire waamasimakʉ iridea

¹ Sunʉ, ñamika tres ãärímakʉ Pedro, Juan merã Marípʉya wiigue waañurã. Iri horata masaka Marípure sérënañurã.

² Iri wiima makãpʉrore sugʉ masakʉ deyoagʉgueta waamasibí ãärídi doayupʉ. Iri makãpʉro: “Óärí makãpʉro” wâikʉyuro. Úmʉrikʉ ïgʉ merãmarã ïgʉrẽ ãiwãgã, iri makãpʉrogue dobonañurã, iri wii ñajârãrẽ niyeru sérẽ doanídorerã.

³ Pedrosã iri wii ñajãmurã iriripoe ïgʉsãrẽ ïã, niyeru sérãyupʉ.

⁴ Ígʉsã pêrãgueta ïgʉrẽ ïã, Pedro gapʉ ïgʉrẽ ãrãyupʉ:

—Guare ïãka!

⁵ Ígʉ irasũ ãrímakʉ: “Yure niyeru sãmurã irikuma”, ãrĩ gûñarã merã bʉro ïãyupʉ.

⁶ Pedro gapʉ ïgʉrẽ ãrãyupʉ:

—Niyerure opabea. Irire opabirikeregʉ, yʉ opari merã mʉrẽ iritamugʉra. Jesucristo Nazaretmu wâi merã, ïgʉ turaro merã wâgãnhugã waaka! ãrãyupʉ.

⁷ Pedro ïgʉrẽ irasũ ãrígãta, diayema mojõrẽ ñeã, tãwãgãñúyupʉ. Irasirimakãta, ïgʉya guburi, ïgʉya ãñagubuyeri turanhãjayuro.

⁸ Irasirigʉ pari wâgãnhugãja, waapʉrori, pʉrʉ ïgʉsã merã Marípʉya wiigue Marípʉre: “Óätaria mʉ”, ãrĩ gaguiní, pariñajãyupʉ.

⁹⁻¹⁰ Ígʉ ushyari merã Marípʉre: “Óätaria mʉ”, ãrĩ, pariñajãmakʉ ïãrã, iri wiigue ãärírã ãärípererã ïgʉrẽ ïãmasã:

—Íi, i wii ðārī makāp̄ rogue niyeru sērē doaníadita ãārīmi, ãrīñurā. Irasirirā ïgū waamasīmakū ïārā, “¿Naásū waari?” ãrī ïāgukakōãñurā.

Pedro masakare Marīphya wiigue weredea

11 Waamasībiradi Pedrosārē duúbirimakū, ãārīpererā masaka iri wii ãārīrā ïāgukari merā, ïgūsā p̄ rogue “Pórtico de Salomón” wāikurogue ûmanerēñurā.

12 Ígūsā irasū ûmanerēmakū ïāgū, Pedro ïgūsārē ãrīyupu:

—Musā, Israel bumarā, ¿nasirirā iropa gakari? ¿Nasirirā guare bero ïārī? “Ígūsā Marīpure bāremurī merā, ïgūsā turaro merā ñrē waamasīmakū iriamā”, ãrī gūñabirikōāka!

13 Jesús ïgū turaro merā ïgūrē waamasīmakū iriami. Marī ñekúsāmarā Abraham, Isaac, Jacob Marīpure ûmugasigue ãārīgūrē bāremunerā ãārīmá. Marīpu ïgū magū Jesúre, ïgū doreri ðārō iridire: “Óātarigu ãārīmi”, ãrīdi ãārīmí. Musā gapu ïgūrēta oparāguere wiabu. Pilato ïgūrē wiudakeremakū, musā gapu gāâmebiribu.

14 Jesús ðāgū, ñerīrē neō iribi ãārīkeremakū, ïgūrē neō wiudorebiribu. Sugu ñegū masakare wējēdi gapure wiudorebu musā.

15 Irasirirā, Jesús marīrē okari sīgū gapure wējēdorebu. ïgū boadero puru, Marīpu gapu ïgūrē masūdi ãārīmí. Gua ïgūrē Marīpu masūdire ïābu, ãrī masā.

16 Jesúta ïgū turaro merā ñrē waamasībiradire musā ïāmasīgūrē waamasīmakū iriami. Gua Jesús tau-

masīrīrē barenumumakā īāgū, īgūrē tauami. Musā āārīpererā īgū tauadire īgū waamasīmakā īāa.

17 Yaarā, musā, musā oparāde Jesúre: “Marīpu magūta āārīmi”, ārī pémasībirisfā, īgūrē wējēdorebu.

18 Iripoegue Marīpu īgūya kerere weredupiyunerā āārīpererārē: “Cristo yu iriubu ñerō tarigukumi”, ārīderosūta Jesúre waabu.

19 Irasirirā musā ñerō irideare bujawere, musā gūñarīrē gorawayuka! Marīpu dorerire irika! Irasirimakū, Marīpu musārē musā ñerō irideare kāti, siñajārī merā āārīrikumakū irigukumi.

20 Irasirigū musārē Cristore dupaturi iriugukumi. Cristo, Marīpu beyedi musārē taugū, Jesúta āārīmi.

21 Jesucristo umgasigue marīadi, irogueda āārīmi dapa. Marīpu iripoegue īgū iriburire īgūya kerere weredupiyunerārē weredorederosūta āārīpererire õārō āmu, puru Jesúre iriugukumi.

22 Iripoegue Moisés irimarē marī ñekūsāmarārē ãsū ãrīdi āārīmí:

Purugue Marīpu marī Opū sugū īgūya kerere werebure iriugukumi. Yure iriuderosūta īgūdere iriugukumi. īgūde marīyaguta āārīgukumi. Āārīpereri īgū wererire péka! īgū dorerire õārō irituyaka!

23 īgū dorerire irituyamerā gapu beosūrākuma. Irasirirā Marīpyarā merā neō āārīnemobirkuma pama, ãrīdi āārīmí Moisés.²³

24 'Āārīpererā iripoegue marā Marīpya kerere weredupiyunerāku, Samuel puru marāde

²³ **3:23** Dt 18.15-19; 34.10

dapagora waairé irasúta ãrĩ gojanerã ãäríimá.

25 Iripoegue Marípu marĩ ñeku Abrahãrẽ: “Yu, mu parãmi ãäríturiagu merã i ûmu marã ãärípererãrẽ õärõ irigura”, ãrïdi ãäríimí. Íguya kerere weredupiyunerãrẽ ïgu Abrahãrẽ ãrïdeare weredoredi ãäríimí marĩ ñeksãmarãrẽ. Irasirigu Marípu ïgsãrẽ ãrïderosúta musãrẽ iridi ãäríimí.

26 Irasirigu ïgu magu Jesus boadiguere masu, marírẽ judío masakare iriupurорidi ãäríimí, marírẽ õärí gapure iri, marĩ ñerõ iririre piriburo, ãrgu, ãrĩ wereyupu Pedro ïgsãrẽ.

4

Pedrore, Juãrẽ oparã purogue ãiadea

1-2 Pedro, Juan merã masakare wereníripoe paía, Marípuya wii korerã surara opu, gajirã saduceo bumarã ejañurã. Pedrosã masakare: “Jesus baderu masadi ãäríimí. Irasirirã maride boadero puru ãärípererã masãrakoa”, ãrĩ buenañurã. Ígsã irasu ãrĩ buemaku péru, saduceo bumarã, masaka boanerã masãrirẽ buremubirisu, ïgsã merã buro guañurã.

3 Irasirirã abe ñajãripoe ãärímaku, Pedrosãrẽ ñeu, iri ñamirẽ peresu iriñurã.

4 Irasirikeremaku, gajirã wárã Jesuya kerere pénerã, ïgrurẽ buremunugãrã ãäríñurã. Irasirirã dupiyurogue Jesure buremupurorinerã merã wárã ãäríñurã. Ùma ditare keomaku, cinco mil ãäríñurã.

5 Pedrosãrẽ peresu iriadero puru, gajinu gapu Jerusalugue judío masaka oparã, gajirã murã, gajirã Moisus gojadeare buerimasu neruñurã.

6 Gajirāde, paía opʉ Anás, Caifás, Juan, Alejandro, gajirā paía opʉyarā īgūsā merā aārīñurā.

7 Irogue nerē, Pedrosārē īgūsā puro aāridore, īgūsā ejamakʉ:

—¿Noā mʉsārē doreri, noā mʉsārē inorē irasidoreri? aārī sērēññañurā.

8-9 Pedro Óāgʉ deyomarīgūrē opatarisīā, aāsū aārī yʉjʉyupʉ īgūsārē:

—¿Mʉsā judío masaka oparā, mʉrāde gʉare ɻí waamasībiradire oārō iriadeare, īgūrē tauadeare sērēñarā yári?

10 Mʉsārē ire weregura, aārīpererā Israel bumarā oārō pémasīburo, aārīgū. Jesucristo Nazaretmʉ turaro merā, īgū wāi merā ɻí waamasībiradi waamasīami. Mʉsā īgūrēta curusague pábiatú wējēdorebʉ. īgū boadero pʉru, Marīpʉ gapʉ īgūrē masū, dupaturi okamakʉ iridi aārīmí.

11 Iripoegue Marīpʉya kerere weredupiyudi aāsū aārī gojadi aārīmí: “Suye ʉtāye wii iririmasa īgūsā béoadeaye merā gajigʉ gapʉ oārō turari wii irigʉkumi”, aārī gojadi aārīmí. Jesús iri ʉtāye īgūsā béoadeaye irirosū aārīmí. Marīpʉ īgūrē beyedi aārīmí marīrē taubure.

12 I nikūguere Jesús sugʉta marīrē taugʉ aārīmí. Gajigʉ marīrē taugʉ neō mámi. Marīpʉ īgūrēta iriudi aārīmí marīrē taubure, aārī wereyupʉ Pedro īgūsārē.

13 Judío masaka oparā Pedro, Juan buebirinerā aārīkererā, oārō gūñaturari merā, pémasīrī merā weremakʉ pérā, pégʉkakōañurā. īgūsārē: “Diayeta Jesús merāmarāta aārīma”, aārī iāmasīñurā.

14 Waamasibiradi Pedrosā puro nímakă ūrā, īgūsārē: “Nerō irirā iriabu”, ārī werewuamasibiriñurā.

15 Irasirirā, īgūsārē īgūsā nerērī taribugue ārīrārē wiriadoreñurā, īgūsā basi gāme werenímurā:

16 Āsū ārīñurā:
—¿Nasirirākuri īgūsārē? Íi waamasibiradire īgūsā waamasimakă iriadeare Jerusalén marā pépereakōñurā. Irasirirā: “Iribirama”, ārīmasibirikoa marī.

17 Gajirārē irire neō pénemomakă iribirikōärō gāamea marīrē. Irasirirā: “Jesúyamarē gajirāguere neō werenemobirikōäka pama!” ārīrā īgūsārē, ārī wereníñurā.

18 Irasū ārī werení odo, Pedrosārē siiu, āsū ārīñurā:

—Gajirāguere neō Jesúyamarē werenemobirikōäka! Neō īgūya kerere buenemobirikōäka! ārīñurā.

19 īgūsā irasū ārīkeremakă, Pedro, Juan gapu āsū ārī yujuñurā īgūsārē:

—¿Marípu musā guare dorerire irimakă gāamerī, o īgū doreri gapure gua irimakă gāamerī? ¿Naásū gūñariñ musā irire?

20 Guá īgū dorerire irituyarā āärā. Irasirirā guá iädeare, guá pédeare neō wereduúmasiñā máa, ārīñurā.

21-22 īgūsā irasū ārīmakă pérā, judío masaka oparā gapu dupaturi ārīñurā:

—Jesúyamarē neō werenemomerāta pama! Irire pirimerā, wajamoäñurāko, ārīñurā. Gajirā gapu usuyari merā Marípura: “Mu Íi waamasibiradire tauadea õätariabu”, ārīñurā. īgū cuarenta bojori

nemorō opagʉ ãārīyupʉ. Irasirirā oparā gapʉ Pedrosārē: “Ñerō irirā iriama”, ãrīmasibiri, wajamoāmerāta īgūsārē wiulkōāñurā.

Jesúre bʉremurā Marīpʉre iritamuri sērēdea

²³ Pedrosā irogue ãārānerā wiria, īgūsā merāmarā pʉrogue waakōāñurā. Irogue eja, paía oparā, judío masaka mʉrā īgūsārē ãrādeare īgūsā merāmarārē wereñurā.

²⁴ īgūsā weremakʉ péra, ãārīpererā iro ãārīrā Marīpure sērēñurā:

—Gua Opʉ, mʉ diayeta ûmʉgasi, i nikū, dia wádiya, i ûmʉma ãārīpererire iridi ãārā.

²⁵ Iripoegue gua ñekʉ Davire mʉrē moāboegure Õāgʉ deyomarīgʉ merā ãsū ãrī weredoredi ãārībú: Judío masaka ãārīmerā Marīpu merā bʉro guama.

Israel bumarāde Marīpʉyare: “Gāāmebea”, ãrī gūñadima.

²⁶ I nikū marā oparā Marīpʉ merā gāmekēādʉarā nerērākuma. īgū beyedi merādere irasūta gāmekēārākuma, ãrī weredoredi ãārībú. [◊]

²⁷ Mʉ weredorederosūta diayeta waabʉ. I makāguere opʉ Herodes, Poncio Pilato, gajirā Israel bumarā, gajirā judío masaka ãārīmerā nerēma Jesús mʉ magūrē wējēmurā. īgū õāgʉ, mʉ beyedi ãārīmi.

²⁸ Irasirirā, iripoegue mʉ turaro merā mʉ beyedire: “Irasū waarokoa īgūrē”, ãrīderosūta irima.

²⁹ Gua Opʉ, dapagora paía oparā mʉya kerere: “Werebirikōāka! Musā irire wererā, wajamoāsūrākoa”, ãrāma guare. īgūsā irasū

[◊] **4:26** Sal 2.1-2

ãrādeare gūñaka mʉ! Gaa mʉrē moāboerā ãārā. Irasirigʉ guare mayare gajirārē güiro marīrō weremakā irika!

30 Guare mʉ turaro merā pūrīrikurārē taumakā irika! Irasirigʉ guare mʉ turaro merā Jesús mʉ magʉ, õāgʉ wāñ merā iri ïmurīrē irimakā irika! ãrī sērēñurā Marīpʉre.

31 Ígūsā irasū ãrī sērēadero pʉru, Ígūsā ãārīrī wii gāmeñayuro. Ñārīpererā Õāgʉ deyomarīgūrē opatariñurā. Irasirirā, Ígū iritamurī merā güiro marīrō Marīpʉya kerere wererā waañurā.

Jesúre bʉremurā Ígūsā oparire gāme dʉkawadea

32-33 Irasirirā Jesús buedoregʉ beyenerā Marīpʉ turaro merā masakare: “Marī Opʉ Jesús boadero pʉru masādi ãārīmí. Ígū dupaturi okadero pʉru, gʉa Ígūrē ñābʉ”, ãrī wereñurā. Ñārīpererā Jesúre bʉremurā surosū gūñañurā. Irasirirā Ígūsā oparire: “Yaa ãārā”, ãrīrō marīrō gāme dʉkawañurā. Marīpʉ Ígūsārē ãārīpererārē õārō iritamuyupʉ.

34-35 Irasirirā wiiri oparā, nikū oparā, gajirārē irire duañurā. Ígūsā duadea wajare Jesús buedoregʉ beyenerārē sīnañurā. Jesús buedoregʉ beyenerā irire Ígūsā watope ãārīrārē gajino opamerārē dʉkawañurā. Irasirirā Ígūsā watopegue boporā marīñurā pama.

36 Iripoere sugʉ Jesúre bʉremugʉ José wāñkʉgʉ ãārīyupʉ. Ígū Chipre wāñkʉri nʉgūrōmʉ, Levíya bumʉ ãārīyupʉ. Jesús buedoregʉ beyenerā Ígūrē “Bernabé” wāñyeñurā. “Bernabé”, ãrīrō, griego ya merā: “Masakare õārō yʉjʉpūrākʉmakā irigu”, ãrīdʉaro irikoa.

37 Ígū nikū opagu ãārīsīā, su pooe ejatuarō gajirārē duayupu. Ígū duadea wajare Jesús buedoregu beyenerārē sīpeokōāyupu.

5

Ananías, Safira merā ãrīkatodea

1 Gajigū Ananías wāīkugū Ígū marāpo Safira merā su pooe ejatuarō nikūrē duayupu.

2 Ígū duadea wajare Ígū basi deko merā duripíkōāyupu. Irasirigu ãārīpereri niyerure Jesús buedoregu beyenerārē sīpeobirikeregū: “Iropata wajariama”, ãrīkatoyupu. Ígū marāpo ãārīpereri Ígū irasiriadeare masīyupo.

3 Pedro ãsū ãrīyupu Ígūrē:

—Ananías, ¿nasirigu wāītīrē muya gūñarīguere ñajādoreari? Ígū ñajāmakūta, muya nikū duadea wajare guare sīpeobirikeregū, mu Õāgū deyomarīgūrē ãrīkatoa.

4 Iri nikū mu duaburo dupiyuro muya nikū ãārībū. Mu duadea waja muya niyeruta ãārā. Noó mu sīduaropa sīboakuyo. ¿Nasiribu irasū ãrīkatori? Guā ditare ãrīkatogū meta yáa. Marīpudere ãrīkatoa mu, ãrīyupu.

5 Ígū irasū ãrīmakū pégū, mata Ananías meémejā kōmoakōāyupu. Ígū irasū waadea kerere pérā, ãārīpererā būro güiñurā.

6 Ígū kōmoadero pūru, gajirā maamarā ñajāja, Ígūya dūpūre suríro gasiro merā õma, ãiwiriakōāñurā Ígūrē yáarā waara.

7 Ure hora pūru, Ananías marāpo ãārādeo ñajājayupo. Ígū boadeare neõ masibiriyyo.

8 Igo ñajāmakā ñāgū, Pedro igore sērēñayupu:

—Wereka yure! ¿Musāya pooere duarā, iropata niyeru wajatari musā? ãrīyupu. Igo ñigūrē yujuyupo:

—Iropata wajatabu, ãrīyupo.

9 Pedro ãrīyupu igore:

—¿Nasirirā musā, marī Opu Õāgū deyomarīgūrē ãrīkatoari? “Gua irasirimakā masibirkumi”, ¿ãrī gūñadari musā? Íaka! Mu marāp̄are yáarā ejanerā sīsā dujarama. Muya d̄upudere ãiwiriarākuma, mu marāp̄aya d̄upare ãiwiriaderosūta, ãrīyupu.

10 Ígū irasū ãrīmakāta, igode Pedroya guburi puro meémejā kōmoakōâyupo. Irasirirā maamarā igo kōmoadeoguere bokaja, igoya d̄upare ãiwiria, igo marāp̄u dagure ñigūsā yáadero p̄urogueta igodere yáañurā.

11 Irasirirā ãaārīpererā Jesúre b̄aremurā, gajirāde Ananías, Safirare waadea kerere pérā, b̄uro güiñurā.

Jesús buedoregu beyenerā Maríp̄u turaro merā iri ñmudea

12 Iripoere masaka watopegue Jesús buedoregu beyenerārē Maríp̄u ñigū turari merā wári iri ñmurirē irimakā iriyupu. Ñaārīpererā Jesúre b̄aremurā Maríp̄aya wii t̄uro biaña marírī taribu “Pórtico de Salomón” wāikuri taribugue nerēnañurā.

13 Masaka ñigūsārē: “Óárā ãaārīma”, ãrīkeremakā, gajirā gapu ñigūsārē güiñurā. ñigūsā merā neō nerēduabiriñurā.

14 Gajirā gapu marī Opu Jesúre wárā ñma, nomede b̄remuñurā.

15 Irasirirā pūrīrikurārē īgūsā peyari gasiri merā Pedro waaburi maa turo píñurā. “Pedro īgūsārē ñapeobirikeremakū, īgū wātī meépíro īgūsā weka ejamakū, īgūsārē pūrīrī tarirokua”, ãrī gūñarā, irasirirāñurā.

16 Wárā Jerusalén turo marāde pūrīrikurārē, wātēa ñajāsñerārē irogue ãiñañurā. Irasirirā Jesús buedoregu beyenerārē īgūsā ãärípererārē tauñañurā.

Oparā Jesús buedoregu beyenerārē īturiidea

17 Irasirirā paía opu, gajirā īgū merāmarā saduceo bumarāde Jesús buedoregu beyenerārē buro īturi,

18 īgūsā merā buro gua, īgūsārē ñeā, peresu iriñurā.

19 Irasirikeremakū, sugu Marípura wereboegu iri ñamita peresu wii makāpurorire tūpā, īgūsā ãärírī taribugue ñajāja, īgūsārē ãsū ãrī ãiñwiriayupu:

20 —Marípuya wiigue waaka! Irogue eja, Marípua Jesúre bùremurārē īgū merā õärō ãärímakū iriburi kerere wereka masakare! ãrīyupu Marípura wereboegu īgūsārē.

21 īgū irasū ãärímakū pérā, īgūsā peresu ãärānerā wiriaköäñurā. Gajinu gapu boyoripoe ãärímakū, Marípuya wiigue ñajāa, masakare buenugāñurā, Marípura wereboegu īgūsārē weredoreaderosūta.

Ígūsā iogue bueripoe paía opu gapu, īgū merāmarāde, Pedrosā peresu ãärānerā wiriadeare masibiriñurā dapa. Irasirirā īgūsā Israel bumarā oparārē ãärípererārē neeõñurā. Ígūsā nerēperemakū ïärā, surarare peresu iriri

wiigue Jesús buedoregu beyenerārē Ígūsā biadoboanerārē ãíridoreñurā.

²² Irasirirā surara Ígūsārē ãírā waadiñurā. Irogue eja, Pedrosārē neõ bokabiriñurā. Ígūsārē bokabirisīā, oparāguere wererā dujáakōñurā doja.

²³ Dujaja, oparārē:

—Peresu iriri wii makāp̄orori õãrō biadea makāp̄orori ããrādabu. Irogue biadoboanerārē korerāde iri makāp̄ororiku níadama. Irasū ããrīkeremakū, ḡua Ígūsā ããrādea taribure makāp̄uro tūpāmakū neõ marāma, ãríñurā.

²⁴ Ígūsā irasū ãrímakū pérā, paía opu, Maríphya wii marā surara opu, paía oparāde: “¿Naásū waayuri Ígūsārē?” ãrí gūñarikuñurā.

²⁵ Ígūsā irasū gūñarikup̄oie sugu masaku Ígūsā p̄uro eja:

—M̄asā peresu irianerā Maríphya wiigue ããrāma. Masakare buerā iriama, ãríyupu.

²⁶ Ígū irasū ãrímakū pérā, Maríphya wii marā surara opu, Ígūyarā surara merā Ígūsārē ñeãrā waañurā. Irogue eja, Ígūsārē ñeã, paía oparā p̄uro ãíñurā doja. Masakare güisīā, Ígūsārē tārābiriñurā. “Ḡua Ígūsārē tārāmakū ïärā, masaka guare ûtāyeri merā deabukuma”, ãrí gūñañurā.

²⁷ Ígūsārē judío masaka oparā p̄uro ãijamakū, paía opu Ígūsārē turiyupu:

²⁸ —Ḡua m̄asārē: “Jesúyare neõ buenemobirikōñka!” ãrādibu. Ḡua irasū ãríkeremakū, m̄asā ããrīperero Jerusalén marārē buegorenáa. Jesús boadea waja guare waja opamakū iriduarā yáa m̄asā, ãríyupu.

29 Ígū irasū ãrīmakū, Pedro gajirā Jesús buedoregu beyenerā merā ígūrē ãsū ãrī yujuyupu:

—Masaka doreri nemorō Marípuya gapure iriro gāāmea. Gua musā dorerire irirā, Marípū doreri gapure iribiribukoa.

30 Musā Jesúre curusague pábiatú wējēdoredire Marípū, marī ñekūsāmarā Opū gapu ígūrē masūdi ãärīmí.

31 Ígūrē masū odo, ûmugasigue ãimurīagu, Ígū diaye gapu dobodi ãärīmí. Marírē taubure, marī Opū ãärībure irasiridi ãärīmí. Irasirigū marī judío masaka marī ñerō irideare bujawere, gūñarīrē gorawayumakū kātigukumi.

32 Gua ãärīpereri Jesús irideare ïñerā ãärā. Irasirirā irire werea. Õagū deyomarīgūde guare irire pémasīmakū yámi. Irasirirā Ígū iritamurī merā werea. Marípū dorerire pérānodere Õagū deyomarīgūrē iriugukumi, ãrī wereyupu Pedro paía opure.

33 Ígū irasū ãrīmakū pérā, oparā gapu guataria, Pedrosārē wējēduadiñurā.

34 Sugū fariseo bumū Gamaliel wāikugū gapu wāgānugāyupu Ígūsārē werebu. Ígū judío masaka oparā merāmū Moisés gojadeare buerimasū ãärīyupu. Masaka Ígūrē: “Õagū ãärīmi”, ãrī buremuñurā. Ígū wāgānugā, surarare: “Ísārē ãiñiriaka dapa!” ãrīyupu.

35 Ígūsārē ãiñiriadero pūru, oparārē ãsū ãrīyupu:

—Musā Israel bumarā, musā Ígūsārē iriduarire õärō gūñaka!

36 Teudas wāikugū waadeare gūñaka! Irinuguere Ígū masakare: “Masītarinugāgū ãärā yu”, ãrīdi

ãārādimi. Irasirirā wárā cuatrocientos ãma īgū merāmarā ãārīnerā ãārādima īgū buerire péduarā. Puru gajirā īgūrē wējēkōānerā ãārīmá. īgūrē wējēadero puru, īgū merāmarā ãārādinerā waasiri-akōānerā ãārīmá. Irasū waadero puru, īgū buedea pereakōādero ãārlbú.

37 Puru i nikū marārē īgūsā keoripoe gajigu Judas wāikugū Galileamū ãārīdi ãārādimi. Wárā īgū merāmarā ãārīnerā ãārādima. Puru gajirā īgūdere wējēkōānerā ãārīmá. īgūrē wējēadero puru, īgū merāmarā ãārādinerā waasiripereakōānerā ãārīmá.

38 Irasirigu musārē werea. Sīsārē, marí peresugue biadoboanerārē wiuka! Musā īgūsārē iridharire iribirikōāka! īgūsā bueri, Maríphya bueri ãārībero, pereakōāroko Teudas, Judas buedea perederosūta.

39 īgūsā bueri, Maríphya bueri ãārīrō, neō perebirikoa. īgūsārē irire pirimakā iribirikoa. Irasirirā irire õārō pémasíka! īgūsā bueri, diayeta Maríphya bueri ãārīmakū, musā īgūsārē wējēdharā, Marípu merā gāmekēādharā irirosū iribukoa, ãrīyupu Gamaliel.

40 īgū irasū ãārīmakū pérā: “Jáu, marírē diayeta weremi ñ”, ãrī péñurā. Irasirirā Jesús buedoregu beyenerārē siiu, surarare tārādoreñurā. “Jesúyare neō werenemobirikōāka!” ãrīñurā. Irasū ãrī odo: “Waaka!” ãrī, wiuñurā īgūsārē pama.

41 Irasirirā Jesús buedoregu beyenerā judío masaka oparā puro ãārānerā waakōāñurā. “Marí Jesúyare bueri waja marírē tārādoreama guyasírlburo, ãrīrā”, ãrīñurā. “Maríphu gapu marírē:

‘Irire bokatíükōāma’, ãrī masīmi”, ãrīñurā. Irasirirā oparā ĩgūsārē ñerō irikeremakū, bñro usuyañurā.

⁴² Irasirirā ûmûrikü Marîphya wiigue, wiiriguedere masakare: “Jesúta Marîphu iriudi, Cristo ãärími”, ãrī buenañurā.

6

Jesús buedoregü beyenerā ĩgūsārē iritamu-murārē beyedea

¹ Irasirirā irinurirē wárā judío masaka Jesúre bñremunugñurā. Suräyeri hebreo ya merā wereníñurā. Gajirā griego ya merā wereníñurā. ĩgūsā wapiweyarā nomerē ûmûrikü ĩgūsā baarire keoro guerebirimakū ïärā, hebreo ya merā werenírā gapure turiñurā.

² Irasirirā Jesús buedoregü beyenerā Jesúre bñremurârē ãärípererârē ĩgūsā pñrogue siiu neeõ, ãsū ãrī wereñurā:

—Gua baarire guererā, Marîphya kere gapure wereduúmakū õâbiribukoa.

³ Irasirirā mñsä guayarā, Jesúre bñremurârē mñsä watope ãärírârē su mojôma pere gaji mojô peru pñrëbejarâgora beyeka! “Õärö masírâ, Õágü deyomarîgü turarire opatarirâ ãäríma”, mñsä ãrī ïärârârê beyeka! Mñsä beye odomakü, gua ĩgūsârê baari gueremurârê sóorâkaoa.

⁴ Irasirirârê gua ûmûrikü Marîphre sérê, ĩgûyare buerâkaoa, ãrîñurârê.

⁵ ĩgûsârê irasû ãrîmakü pérâ, ãärípererârê: “Jáu, irasûta irirâra”, ãrî, Esteban wñkugure beyeñurâ. Ígû Jesúre õärö bñremugü, Õágü deyomarîgürê opatarigü ãäríyupü. Gajirâ Felipe, Prócoro,

Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás wāikurārē beyeñurā. Nicolás Antioquíam⁹ judío masak⁹ aāribirikeregu, judío masaka irirosū buremug⁹ aāriyup⁹.

6 Ígūsārē beye odo, Jesús buedoregu beyenerā puro aāñurā. Ígūsā aājamak⁹ iārā, Maríp̄are: “Óārō iritamuka Ígūsārē!” aārī sērēbosa, Ígūsāya dipu weka mojōrī merā ñapeoñurā.

7 Irasirirā Maríp̄aya kerere weregorenamak⁹, wárā masaka irire péñurā. Wárā Jerusalén marā masaka, paíade Jesúre buremunugāñurā.

Estebārē peresu iridoredea

8 Esteban Maríp̄u iritamurī merā Ígū turaro merā pūrīkurārē tau, gaji õārī iri ïmurīrē iriyup⁹ masaka wárā watopere.

9 Ígū irasirimak⁹ iārā, surāyeri judío masaka “Esclavos Libertado” wāikuri bumarā Ígū merā guaseop̄ororiñurā. Ígūsā: Cirene marā, Alejandría marā, Cilicia marā, Asia marā su wii judío masaka Ígūsā nerērī wiigue nerēnarā aāriñurā.

10 Esteban, Óág⁹ deyomaríg⁹ Ígūrē õārī masīrī sīrī merā werenimak⁹ pérā, Ígūrē neō werení bokatīübiriñurā.

11 Irasirirā masaka iāberogue gajirārē niyeru wa-jari: “Asū aārikatoka masakare!” aāriñurā:

—“Esteban Moisére, Maríp̄are ñerō werenimak⁹ péab⁹ gha”, aārīka! aāriñurā.

12 Irasirirā Ígūsā aārikatodoresūanerā irire were-mak⁹ pérā, iri mak⁹ marā, m̄urā, Moisés gojadeare buerimasāde Esteban merā buro gua, Ígūrē ñeā, oparā p̄uro aāñurā.

13 Ígūrē irogue āīja, gajirārē āsū
ārīkatonemodoreñurā doja:

—Íí ūmūrikʉ Marīpʉya wiire, Moisés
gojadeadere ñerō werenígorenami.

14 Masakare: “Jesús Nazaretmʉ, Marīpʉya wi-
ire béogukumi. Moisés marīrē pídeadere gor-
awayugukumi”, ārīmakʉ péabʉ gʉa, ārīkatoñurā
oparārē.

15 Ígūsā irasū ārīmakʉ pérā, oparā āārīpererā
irogue doarā Estebārē bʉro īāñurā. Ígūsā īāmakʉ,
ígūya diapu Marīpure wereboegʉya diapu irirosū
deyoyuro.

7

Esteban oparārē weredea

1 Ígūsā Estebārē īāripoe paía opʉ Ígūrē
sērēñayupʉ:

—¿Diayeta ārīrī, Ígūsā mʉrē weresārā? ārīyupʉ.

2 Esteban yʉjʉyupʉ Ígūrē:

—Yaarā, yʉre ðārō péka! Marī ñekʉ Abra-
ham, Harán wāikʉri makāgue waaburo dupiyuro
Mesopotamiague āārīdi āārīmí Caldea masaka
āārīrōgue. Ígū irogue āārīripoe Marīpʉ ðārō gos-
esiriri merā Ígūrē deyoa,

3 āsū ārīdi āārīmí: “I nikūrē, mʉyarārē
béowāgāka! Mʉ waamakʉ, yʉ gaji nikū mʉ āārīburi
nikūrē ìmugukoa”, ārīdi āārīmí Marīpʉ Abrahamārē.

4 Marīpʉ irasū ārīmakʉ pégu, Abraham Caldea
nikū āārādi Harāgue waadi āārīmí. Irogue ejadero
purʉ, Ígū pagʉ boadi āārīmí. Ígū boadero purʉ,
Marīpʉ Abrahamārē wiridoredi āārīmí doja. Irasirigʉ
Abraham ðō, marī āārīrī nikūrē ejadi āārīmí pama.

5 Ígū õõgue ejamakā, Marípū Ígūrē neõ nikürē sibiridi ããrīmí dapa. Sibirkeregu, Ígūrē: “Purugue maya, mu parämerä ããrīturiaraya nikū ããrīroko”, ãrīdi ããrīmí. Ígū irasū ãrīripoere Abraham neõ pürä marīdi ããrīmí dapa.

6 Gaji Marípū Ígūrē ãrīnemodi ããrīmí doja: “Mu parämerä ããrīturiarā gaji nikügue waarakuma dapa. Cuatrocientos bojorigora iri nikū marärē moäboeräkuma. Ígūsārē moädore, pábiraräkuma.

7 Yu gapu iri nikū marärē wajamoägura Ígūsā irasiriri waja. Yu Ígūsārē wajamoä odoaderu pürū, mu parämerä ããrīturiarā iri nikürē wiriräkuma. Wiri, yu Ígūsārē siburi nikügue eja, yure bñremurā yu dorerire iriräkuma”, ãrīdi ããrīmí Marípū Abrahärē.

8 Ígū irasū ãrädiero pürū, ãsū iridoredi ããrīmí doja: “Ããrīpererä ãmarē Ígūsāya ñapuma gasirogärē* wiirika! Irasirirā mñsā yu werenírī bñremurīrē yure ñimuräkoo”, ãrīdi ããrīmí. Irasirigū Abraham Ígū magū Isaare su semana Ígū deyoaderu pürū, Ígūrē wiiridi ããrīmí. Mñräröta Isaade Ígū magū Jacore iridi ããrīmí. Jacode mñräröta Ígū pürärē pe mojōma pere su gubu Peru pñrëbejari buri ããrīmurärē iridi ããrīmí.

9-10 Jacob pürä marī ñeküsämarā Ígūsā pagumurē Josére ñäturisñā, Egiptogue waarakrē duanerā

* **7:8** Gn 17.1-14: Iripoegue Marípū Abrahärē Ígū pürä ãmarē: “Yaarā ããrīburo”, ãrīgū, Ígūsāya ñapuma gasirogärē wiiridoredi ããrīmí. Pürū iri dorerire Moisére pídi ããrīmí. Irasirirā judío masaka Abraham parämerä ããrīturiarā iri dorerire irirā, Ígūsā pürä ãmarē su mojōma pere gaji mojō ñeru pñrëbejarinñerī waaro merā Ígūsā deyoaderu pürū irasū yáma.

ãārīmá, iro marārē moāboegü ãārīburo, ãrīrā. Marípü gapü ïgü merā ãārīnököädi ãārīmí ïgürē iritamugü. Ígü ñerō tarikeremakü, ãārīpereri ïgü ñerō taririre taudi ãārīmí. Wári masírī sidi ãārīmí. Irasirigu faraón[†] Egiptomü i nikü marā opü Josére beyedi ãārīmí, ïgü dokamü opü ãārīburo, ãrīgü. Íguya wiimadere moādoregu sóodi ãārīmí.

11 'Purü ãārīperero Egiptoguere, Canaán niküguedere baari pereköädero ãārībú. Irasirirā masaka bero ñerō tarinerā ãārīmá. Marí ñeküsämarā uaboanerā ãārīmá.

12 Irasirigu Egipogue trigo ãārīrī kerere pégu, Jacob ïgü pürärē marí ñeküsämarärē: "Wajarirā waaka!" ãrī iriudi ãārīmí. Ígü irasü ãrīmakü pérä, neö waarā irinerā ãārīmá irogue. Irogue ejá, baari wajari odo, gäme dujariköänerā ãārīmá doja.

13 Ígüsä baari wajariadeare baapeo, dupaturi wajarirā waanerā ãārīmá doja. Iripoeta pama José ïgüsärē: "Müsä pagumata ãārā yü", ãrī weredi ãārīmí. Irasirigu Egipto marā opü José türärē masidi ãārīmí.

14 Purü José ïgü türä merā kerere iriudi ãārīmí ïgü pagure. "Yupü, ïguyarā merā aariburo", ãrī iriudi ãārīmí. Jacoyarā setenta y cinco gora ãārīnerā ãārīmá.

15 José kere iriuadeare pégu, Jacob ïgü pürä merā Egipogue waadi ãārīmí. Jacob irogue boadi ãārīmí. Ígü pürä, marí ñeküsämaräde boanerā ãārīmá.

16 Purüge ïgüsä parämerä ãārīturiarä ïgüsäya gôärírë Siquem wäikuri makägue Abraham,

† **7:9-10** "Faraón", ãrīrō, Egipto marā ya merā: "opü", ãrīduaro yáa.

Hamor pūrārē īgū ūtāgobe wajaridea gobegue pímurā ãiānerā ãārīmá.

17 'Marīpu Abrahārē: "Mu parāmerā ãārīturiarārē i nikūrē sīgura", ãārīdero ejawāgāripoe Abraham parāmerā ãārīturiarā Egiptogue ãārīrā wárā masāporenerā ãārīmá.

18 Īgūsā irogue ãārīmakū, José boadero pūru yoadero pūru, gajigū iri nikū marā opū ñajādi ãārīmí doja. Īgū, José õārō irideare õārō masibirdi ãārīmí.

19 Irasirigū marī ñekūsāmarā wárā masāporemakū īāgū, īgūsārē tarinugāduagū, ñerō iridi ãārīmí. Ùma pūrā deyoarārē boaburo, ãrīgū, béodoredi ãārīmí.

20 Iripoeta Moisés deyoadi ãārīmí. Īgū Marīpu ïūrōrē õāgū ãārīdi ãārīmí. Irasirirā īgū deyoaderó pūru, īgū pagusāmarā īgūsāya wiigue umerā abegora duri merā īgūrē masūnerā ãārīmá.

21 īgūrē duúnemomasímerā, diague puui merā paubéonerā ãārīmá. Pūru Egipto marā opū magō īgūrē boka, igoya wiigue ãimajā, igo magū diaye irirosū masūdeo ãārīmó.

22 Moisés iri wiigue masā, ãārīpereri Egipto marā buerire buepeodi ãārīmí. Irasirigū īgū masīrī merā werení, ãārīpereri õārō iridi ãārīmí.

23 'Pūru cuarenta bojori opagū īgūyarārē Israel bumarārē īāduagū, īgūsā pūrogue waadi ãārīmí.

24 Irogue ejagu, sugū Egiptomu īgūyagure ñerō irimakū īādi ãārīmí. Irasirigū īgūrē gāmibosagu Egiptomurē wējēkōādi ãārīmí.

25 īgū basi: "Marīpu yaarārē wijatadoregu iriuami, īgūsā irire õārō pémasíkuma", ãrī gūñadi

ãārīmí. Ígūsā gapu Ígū gūñarōsū gūñabirinerā ãārīmá.

²⁶ Gajinu gapu Moisés Ígūsā purogue waadi ãārīmí doja. Irogue ejagu, gajirā Ígūyarā pērā Ígūsā basi gāmekēāmakū ïādi ãārīmí. “Iropata gāmekēāka! ¿Nasirimurā su bumarā ãārīkererā, iropa gāmekēākōārī?” ãrīdi ãārīmí Moisés Ígūsārē.

²⁷ Ígū irasū ãrīmakū pégu, buro pádi gapu, Moisére túmeénú: “‘¿Noā murē gua opu, guare dorebu ãārīburo’, ãrī sóoari?

²⁸ ¿Namika Egiptomurē mū wējēaderosū yudere wējēduagū yári?” ãrīdi ãārīmí Moisére.

²⁹ Ígū irasū ãrīmakū pégu ka, Moisés Egiptore wiri, gaji nikū Media wāikuri nikūgue waadi ãārīmí. Irogue Ígūsā watopegue ãārīgū, iromorē marāpoku, pērā ûma pūrākudi ãārīmí.

³⁰ ’Moisés cuarenta bojorigora iri nikūguere ãārīdi ãārīmí. Iriku bojori puru Sinaí wāikudi ûtāa puro, masaka marīrōgue waadi ãārīmí. Irogue sugu yukugā dūpuri watopegue peame ûjūmakū ïādi ãārīmí. Marīphre wereboegu iri peame ûjūrī pūrā dekogue deyoadi ãārīmí Ígūrē.

³¹ Moisés iri peame ûjūmakū Ígū, Ígūkakōādi ãārīmí. “¿Naásū waari?” ãrī, iri yukugā purogāgue Ígū waagú, marī Opu ãsū ãrī werenimakū pédi ãārīmí:

³² “Yu, mū ñekūsāmarā: Abraham, Isaac, Jacob Opu ãārā”, ãrīdi ãārīmí. Ígū irasū ãrīmakū pégu, buro güi narada, neõ ïānemodubiridi ãārīmí.

³³ Marīphu Ígūrē: “Yu purota nía mū. Irasirigu muya gubu suríre túweaka, yure buremurīrē ìmubu.

³⁴ Yaarā Egiptogue ãārīrārē buro poyamakū

ĩāa. Ígūsā bñro bujawereri merā gaguinímakã péa. Irasirigu Ígūsärē taibu dijijabu. Irasirigu mñrē Egiptogueta iriugura Ígūsärē iritamudoregu”, árī weredi áärími Marípu Moisére.

35 ’Íi Moiséreta marí ñeküsamarã Ígürē gäämemerã: “‘¿Noã mñrē gua opu, guare dorebu áäríburo’, árī sóoari?” árinerã áärímá. Marípu gapu Ígürē: “Ígūsā opu pígura mñrē”, árī, Ígürē iriudi áärími Ígūsärē taudoregu. Marípu Ígürē wereboegu yukugã dñphuri watopegue peame ejäderogue deyoadi merā Ígürē iriudi áärími.

36 Irasirigu Moisés Egiptogue eja, Marípu turaro merā wári iri ìmurírē iridi áärími. Pñru marí ñeküsamarãrē Egiptogue áärânerãrē siiuwágã, wádiya deko diadiyague eja, Marípu turaro merā irasûta iridi áärími doja. Pñru cuarenta bojorigora masaka marírõgue Ígūsā waagorenamakãdere, irasûta iridi áärími doja.

37 Moiséta marí ñeküsamarã Israel bumarãrē ású árī weredi áärími: “Pñrugue maríyagure Marípu iriugukumi Íguya kerere werebure. Yure Ígü iriderosûta Ígûdere iriugukumi. Ígü wererire õärõ péduripíka!” árī weredi áärími.

38 Marí ñeküsamarã masaka marírõgue nerëmakã, Moisés Ígūsā merā áärídi áärími. Irogue Sinaí wáikudi átäügue Marípurre wereboegu Ígürê weredi áärími. Ígü irasû weremakã péadeare Moisés marí ñeküsamarãrê weretaudi áärími. Marí irire pémakã, Marípu marírê Ígü merä õärõ áärímakã yámi. Iri neõ perebirikoa.

39 ’Moisés irire werekeremakã, marí ñeküsamarã gapu neõ bñremubirinerã áärímá. Ígûdere

buremubiri: “Egiptogue dujáakōärā”, ãrī gūñanerā ãärīmá.

40 Irasirirā Moisés ütäügue ãäríripoe ïgū tígū Aarõrē: “Marírē Egiptogue ãärírärē ãíridi, ¿naásū waayuri? Marī neõ masibea”, ãrīnerā ãärīmá. Irasirirā Aarõrē: “Keori weabosaka guare! I keori weadea merā kōädupiyurākao, marī waaburi maarē ïmuburo, ãrīrā”, ãrīnerā ãärīmá.

41 Irasū ãrī odo, sugu weku majigū keori oro merā weanerā ãärīmá. Puru ïgūsāyarā waimurā ejorärē wějē, soepeonerā ãärīmá iri weadeare buremurā. Puru irire usuyari merā iãrā, bosenu irinugānerā ãärīmá.

42 Ígūsā weadeare buremumakā iãgū, Marípu ïgūsärē béodi ãärīmí, Ígūsā gāämerō iriburo, ãrīgū. Irasirirā neñukärē, abearé buremunugānerā ãärīmá. Marípuya kerere weredupiyunerā ãsū ãrī gojanerā ãärīmá Marípu ãrīdeare gojarā:

Musā, Israel bumará masaka marírōgue cuarenta bojori ãärīrā, yu gapure musāyarärē waimurā ejorärē wějē soepeo buremubiribu.

43 Irasirirā musā Moloc wāïkugu keorire buremurā, ïgūrē buremuri wiire, musā surí gasiri merā iridea wiire kōägorenabu.

Gajigu Refán wāïkugu neñukámgu keori musā weadeadere buremubu. Musā iri keorire weabu buremuduarā. Irasirigu, musā yure buremubiridea waja musärē Babilonia wāïkuro koregue béogura, ãrī gojanerā ãärīmá. *

44 Irasū ãrī odo, Esteban oparārē Marīpuya wiima gapure wereyupu doja:

—Marī ñekūsāmarā masaka marīrōgue ãärīrā, Marīpure būremurī wii, waimurā gasiri merā ïgūsā iridea wiire opanerā ãärīmá. Iri wiiguere Marīpu pe mojōma doreri gojadea majī ãtā majī ãärīdero ãärībú. Ígūsā iri wiire iriburo dupiyuro Marīpu Moisére iri wii keorire: “Ãsūpero irika!” ãrīdi ãärīmí. Irasirirā marī ñekūsāmarā iri wiire Marīpu dorederosūta keoro irinerā ãärīmá.

45 Ígūsā boadero pāru, Ígūsā pāru marā iri wiire opaturianerā ãärīmá. Pāru Josué Ígūsārē siiuwāgāmakū, iri wiire Ígūsā noó waaró ãiānanerā ãärīmá. Ígūsā õõgue ejamakū, Marīpu i nikū marārē judío masaka ãärībirinerārē béokõādi ãärīmí. Yoaripoe marī ñekūsāmarā Marīpure iri wiigue būremunerā ãärīmá. David opu ñajādero pārāguedere opanerā ãärīmá.

46 Marīpu Davire Ígū ïürō õärō iridire ushayari merā ïādi ãärīmí. Irasirigū David Marīpure ãsū ãrīdi ãärīmí: “Għa ñeku Jacob būremudi ãärā mħ. Irasirigū yu murew wári wii mħ ãärīburi wiire iribosasi”, ãrīdi ãärīmí. Ígū irasiriduakeregħu, iri wiire iribiridi ãärīmí.

47 Ígū magħ Salomón gapu iri wiire iridi ãärīmí pama.

48 Irasirikeremakū, Marīpu gapu ãärīpererārē doregħu ãärīsīā, masaka iridea wiirigue dita ãärībemi. Iripoegue Ígħya kerere weredupiyudi ãsū ãrī gojadi ãärīmí Marīpu ãrīdeare gojagu:

49 Yu, ãärīpererā Opu ãärā. ɻumgħaqi yu doaro irirosū ãärā. I nikū yaa guburi kuraña

doanírõ irirosũ ãärã. Irasirirã, yu ãäríburi wiire irimasíbea m̄usã.

50 Yuta ãärípererire iribu, ãr̄imi Marípu, ãr̄i gojasúdero ãäríbú. [☆]

51 Esteban irasú ãr̄i odo, ãsú ãr̄i werenemoyupu doja:

—M̄usã Marípu dorerire tarinugãa. Ígürẽ masímerã irirosú ïgú wererire neõ péduabea. Õágú deyomarígú dorerire neõ iriduabea. Marí ñekúsámarã iriderosúta iririkukóóaa.

52 Ígüsã ãärípererã Marípu ya kerere weredupiyunerãrẽ ñerõ waamakú irinerã ãärímá. Gajirárẽ: “Jesús marírẽ taibu, Marípu doreri iribu aarigukumi”, ãr̄i wererãrẽ wéjenerã ãärímá. Ígürëta ïgú ejadero p̄uru, m̄usã gapu ñeã, gajirárẽ wia wéjedorebu.

53 Marípu Ígürẽ wereboerã merã ïgú dorerire marí ñekúsámarãrẽ píkeremakú, m̄usã irire buro tarinugãa, ãr̄i wereyupu Esteban oparãrẽ.

Estebárẽ wéjëdea

54 Ígú irasú ãr̄imakú pérã, buro guari merã Ígüsãya guikare kûrîduútúñurã.

55 Esteban gapu Õágú deyomarígürẽ opatariiyupu. Ùmagasigue ïamu, Marípu goesisiririre ïayupu. Marípu diaye gapu Jesús nímakú ïayupu.

56 Esteban Ígürẽ ïágú: “Íaka!” ãr̄iyupu. “Ùmagasi tûpâmakú ïää. Jesús ãärípererã tígú Marípu diaye gapu nímakú ïää yu”, ãr̄iyupu oparãrẽ.

[☆] **7:50** Is 66.1-2

57-58 Ígū irasū ãrīmakã péduamerā, buro gaguiní, Ígūsāya gāmipūrīrē biañurā. Suro merā ūmawāgā, Ígūrē ñeā, iri makā turogue ãiāñurā. Ígūsāya surí wekamarē túwea pí, sugu maam⁹ Saulo wāikugure irire koredoreñurā. Odo, Estebārē ûtāyeri merā dea wējēñurā.

59 Ígūsā irasirimak⁹, Esteban ãsū ãrī sérēyup⁹:

—Jesús y⁹ Op⁹, y⁹ kōmomak⁹, yaa y⁹jupūrārē ñeāka! ãrīyup⁹.

60 Pur⁹ Ígūya ñadukupuri merā ejamejāja, buro gaguinirī merā:

—Y⁹ Op⁹, kātika, iisārē yare Ígūsā irasiririre, ãrīyup⁹. Irasū ãrī, kōmoakdāyup⁹ pama.

8

Saulo Jesúre buremurārē ñerō iridea

1 Saulo Ígūsā Estebārē dea wējēmak⁹ ïág⁹: “Óãrō irirā irasū yáma”, ãrī gūñayup⁹. Irinuta Jesúre buremumerā Ígūrē buremurārē Jerusalēgue ããrīrārē ñerō irinugāñurā. Irasirimak⁹ ïā, Jesúre buremurā gap⁹ ããrīpererā Judea nikūgue, Samaria nikūgue waasiriakdāñurā. Jesús buedoreg⁹ beyenerā dita Jerusalēguere dujañurā. Gajirogue waabiriñurā.

2 Gajirā ûma Maríp⁹re buremurā Estebāya dup⁹re yáarā, buro ore b̄jawereñurā.

3 Saulo gap⁹ neō sugu Jesúre buremug⁹ maríkōãburo, ãrīg⁹, Jesúre buremurāya wiirigue ñajāa, ûmarē, nomedere ñeā, peresu iribu ãiāñayup⁹.

Felipe Samaria marārē buuedea

4 Ígū irasirimakū, Jesúre b̄uremurā Jerusalērē wirirā, noó Ígūsā waaro Marīpū masakare tauri kerere werenañurā.

5 Felipe wālkugū Samaria nikū ãārīrī makāgue waa, irogue eja, iro marārē Jesucristoya kerere werenayupū.

6 Ígū iri kerere weremakū pérā, Ígū Marīpū turaro merā iri Ímumakā Íārā, Ígū puro nerēnañurā Ígū wererire õārō pémurā.

7 Wárā wātēa ñajásñerārē tauyupū. Wātēa gapū Ígūsāguere ãārīnerā b̄uro gaguinírī merā wiriñurā. Wárā d̄upū b̄uarārē, waamasímerādere tauyupū.

8 Irasirimakū Íārā, iri makā marā b̄uro usayañurā.

9 Iri makārē sugū Simón wālkugū yé ãārīyupū. Ígū yoaripoe yéa iririkurire irigorenamakā Íārā, Samaria marā Íágukanokōñurā. “Yū masítarinágū ãārā”, ãrī werenayupū Ígūsārē.

10 Irasirirā ãārīpererā iri makā marā oparā, oparā ãārīmerāde Ígūrē: “Íí ûmagasigue marā Opū irirosū turari opagu ãārīkumi”, ãrī gūñadiñurā.

11 Ígū sōō gapū merā wári yéa iririkurire irimakā Íārā, Wárā masaka Ígūrē b̄uremuñurā.

12 Felipe gapū Samaria marārē: “Marīpū ãārīpererā Opū ãārīmi. Ígū magū Jesucristo marīrē taugū ãārīmi”, ãrī wereyupū. Ùma, nome, Ígū wererire pé b̄urenumakū Íágū, Ígūsārē deko merā wāiyeyupū.

13 Simōde Jesúre: “B̄uremua yū”, ãrīmakū pégū, Felipe Ígūdere wāiyeyupū. Páru Felipe merā waagorenayupū. Felipe Marīpū turaro merā iri Ímumakā Íágū, Íágukanokōñayupū.

14 Jesús buedoregu beyenerā Jerusalégue ãärírā: “Samaria marā Marípuyare oãarō báremunugāñurā”, ãrīrī kerere pérā, Pedro, Juãrē ïädorerā iriuñurā.

15 Irogue ejarā, Jesúre báremurárē Marípure sérēbosanúrā, Óágū deyomarígūrē bokatíññeaburo, ãrīrā.

16 Ígūsā marī Opu Jesúre báremunugādero p̄ru, Ígū wāi merā dita wāíyesuñurā. Óágū deyomarígū Ígūsārē ejabiriyupu dapa.

17 Irasirirā Pedrosā Ígūsāya mojōrī merā Jesúre báremunugānerāya dipu weka ñapeoñurā. Ígūsā ñapeomakū, Óágū deyomarígū Ígūsāguere ejayupu.

18 Pedrosā ñapeomakū, Óágū deyomarígū ejamakū Ígū, Simón gapu Ígūsā turarire gāñmegū, niyeru merā wajariduadiyupu. Ásū ãrīyupu:

19 —Iri turarire sīka yudere! Yu ñapeorāguere Óágū deyomarígū ejamakū iriduakoa, ãrīyupu.

20 Ígū irasū ãrīmakū, Pedro Ígūrē yujuyupu:

—Mu Marípu turari sīrīrē: “Niyeru merā wajarigakoa” ãrī gūñarī waja, mu yaya niyeru, mu merāta beosuroko.

21 Marípu iürörē mu gūñarī diaye ãärībea. Irasirigū ḡa irirosū irimasibirkoo.

22-23 Mu ñerō iririre iripautariadi ãärā. Irasirigū mu ñerō iririre bájawere, mu gūñarīrē gorawayuka! Marípure sérēka, mu ñerō gūñarīrē kātiburo, ãrīgū. Gajipoe irigū irire kātibukumi mu Ígūrē sérēmakū, ãrīyupu.

24 Irasū ãrīmakū pégu, Simón Ígūsārē ãrīyupu:

—Mu sā Marípure sérēbosaka, yure mu sā ãrādea waabirikōaburo, ãrīrā, ãrīyupu.

25 Pedrosã, Jesús irimakũ ïādeare, ïgũ buemakã pédeare iri makã marärẽ were odo, Jerusalégue goedujáaňurã. Goedujáarã, wárã masakare Samaria nikũ ãäríř makärí marädere Jesúya kerere werewágãňurã.

Felipe Etiopíamurẽ weredea

26 Pürã sugã Marípãre wereboegã Felipere ãsũ ãrýupu:

—Jerusalén merã ãäríngwágãří maa, Gaza wâikuri makã buari maague waaka! Iri maa masaka marírõgue ãäríwágãa, ãrýupu.

27 Ígã irasũ ãrímakã pé, Felipe iri maague buagã, sugã Etiopíamurẽ bokajayupu. Ígã iri nikũ marã opo dokamã, ãärípereri igoya niyerure korerimasã ãrýupu. Ígã Jerusalégue Marípãre bãremugã ejadi ãrýupu.

28 Irogue ejadi ïguya nikügue goedujáagu, ïguya türüdiru caballua tãadiru wekague doagu, Isaías Marípaya kerere weredupiyudi gojadea pürẽ buegu iriyupu.

29 Ígã bueripoe Õágã deyomarígã Felipere:

—Iriru pãroweya waaka! ãrýupu.

30 Ígã irasũ ãrímakã pé, Felipe iriru puro ûmawágã, Etiopíamã Isaías gojadea pürẽ buemakã péyupu. Ígã irire buemakũ pégu:

—¿Mã buerire pémasíří? ãř sérëñayupu.

31 Ígã gapu yujayupu:

—¿Nasiri pémasíbukuri, yã gajigu yare i irasũ ãridaaro yáa, ãrígã maríkeremakã? Müríñajáka, irire yare buebu, ãrýupu Felipere.

32 Ígã bueri ãsũ ãrýuro:

Ovejare ñeā wējēderosūta īgūdere ñeā wējērākuma.

Oveja majīgūrē īgūya poarire īgūsā peramakū, īgū gaguinibiriderosūta ï masakude gaguinibirkumi.

33 Masaka īgūrē bəridarākuma. īgū ñerō iribirik-
eremakū, neō sugu īgūrē: “Waja opabemi”,
ārībirikuma.

Irasirirā, īgū i nikūgue ãārīripoe īgūya nikū marā
īgūrē ñerō iri, wējērākuma. īgūsā ñerō irideare
neō sugu werepeomasibirkumi, ārī
gojadea ãārīyuro.[◇]

34 Irire bue odo, Felipere sērēñayupu:
—Wereka yure! ¿Noārē gojagū iriyuri Isaías, īgū
basi, o gajiguguere?

35 Felipe ãasū ārī yujuyupu īgūrē:
—Iri Jesúre ārī gojadea ãārā, ārīyupu. Irasirigu
Jesúyare īgū õārō iridea kerere wereyupu īgūrē.

36 Irasū wereníwāgārā, ditarugue ejañurā. Iri
ditarure ïāgū, Etiopíamu Felipere:

—Íäka! Deko ãārā. ¿Mu yure wāiyemakū
õāgorabukuri? ārīyupu.

37 Felipe gapu īgūrē:
—Mu Jesucristore õārō bəremumakū, mərē deko
merā wāiyegura, ārīyupu. Etiopíamu īgūrē ārīyupu
doja:

—Jesucristore bəremua yu. īgūta Marīpu magū
ãārīmi, ārīyupu.

38 Irasirigu Etiopíamu īgūya tūrūdiru wejatugure
dujupídore, īgūsā pērā dijinugā, ditarugue
ñumuwijia, Felipe īgūrē deko merā wāiyeyupu.

[◇] **8:33** Is 53.7-8

39 Ígūrē wāīye odo, ñumuwāgāriripoe gūññaña marīrō merā Óāgū deyomarīgū Felipere gajirogue ãīkōāyupu. Etiopíam⁹ Ígūrē dupaturi ïānemobirkereg⁹, Ígūrē waadeare gūñña, bero usayari merā Ígūya makāgue dujáakōāyupu.

40 Felipe gap⁹ Óāgū deyomarīgū Ígūrē ãīadero puru, Azote wāīkuri makāgue ejayupu. Irogue eja, makārīk⁹ Jesúya kerere weregorenag⁹, Cesarea wāīkuri makāgue weretūn妖upu.

9

*Saulo Jesúre b̄uremun⁹gādea
(Hch 22.6-16; 26.12-18)*

1 Felipe buegorenaripoe Saulo gap⁹ Jesúre b̄uremurārē ïāturigu: “Wējēpeokōāgura”, ãrīrīrē piribirisiñā, paía op⁹ p̄urogue waa, ãsū ãrīyupu:

2 —Yure papera pū ãmubosaka, Damascogue waaburire. Iri pūrē marī nerērī wiiri marā oparārē wiabu yáa. Iri makā marā Jesúre b̄uremurārē ûma, nomerē, noó y⁹ bokajarārē ñeā ãīrigura Jerusalēgue peresu iribu, ãrī sērēyupu Saulo paía op⁹.

3 Iri pūrē s̄aderop⁹, Saulo gajirā merā Damascogue waakōāyupu. Ígū iri makā ejabu iriripoe gūññaña marīrō ûmugasigue merā b̄ero kūmijürō Ígū p̄urore goesisridijuyuro.

4 Irasū waamak⁹, Saulo yebague meémejāg⁹, ãsū ãrī werenimak⁹ péyupu:

—Saulo, ¿nasirigu yure ñerō yári m⁹?

5 Ígū irasū ãrīmak⁹ pégu: “¿Noā ããrīrī m⁹?” ãrīyupu.

—Yu Jesús, mu ñerō irigata ããrā. Mu yure ñerō irigu, mu basita ñerō yáa, ãrīyupu.

⁶ Ígū irasū ãrīmakū, Saulo buro güi naradari merā:

—Yu Opu, ¿naásūpero gapu yu irimakū gāāmerī? ãrīyupu.

Ígū irasū ãrīmakū, ígūrē:

—Wāgānugā, makāgue waaka! Irogue sugu yu mārē iridoreburire weregukumi, ãrīyupu Jesús Saulore.

⁷ Saulo merā waanerāde Jesús werenírīrē pérā guka, werenímasibiriñurā. Irire pékererā, Jesús gapure neō ïābiriñurā.

⁸ Saulo yebague oyadi wāgānugāja, ïāpāgū, neō ïābiriñurā. Irasirā Ígū merāmarā Ígūrē tāwāgāñurā Damascogue waara.

⁹ Irogue eja, urengora koye ïābiri, neō baabiri, iiribiri iriyupu.

¹⁰ Damascoguere sugu Jesúre buremugū Ananías wāikugu ããrīyupu. Kērō irirosūgue Jesús Ígūrē wereníyupu:

—¿Ananías, ããrīrī mu?

—Yu Opu, õõta ããrā, ãrī yujuyupu.

¹¹ Ígū irasū ãrīmakū, Jesús Ígūrē:

—Wāgānugāka! “Diayema maa” wāikuri maague waaka! Iri maague waagú, Judaya wiigue ñajāa, sugu Tarsomurē Saulo wāikugure sērēñaka! Dapagorare Ígū yure sērēgū yámi.

¹² Ígūdere neägue kērō irirosū ããrīrī merā ïmuabu. Mu Ígū puro ñajāa, Ígūya dipurure ñapeori merā dupaturi Ígūya koye ïāburire ïmuabu. Mu wāidere ïmuabu Ígūrē, ãrīyupu Jesús Ananíare.

13 Ígū irasū ãrīmakū pégħ, āsū ãrīyupħ:

—Yħ Opħ, īgħi mħarrē bħremurārē Jerusalēgue ãārīrārē ñerō iriadeare wára masaka yure wereama.

14 I makā marādere mħarrē bħremurārē ãārīpererā mha wāi merā Marīpħre sérerārē peresu iribu, paia oparā: “Āsū irika!” ãārī iriuadea pū merā ejáayupħ, ãārī wereyupħ.

15 Ígħi irasū ãrīkeremakū, Jesús gapu:

—Ígħi purogue waaka! Ígħi yu beyesudi ãārīmi. Irasirigħ yaa kerere għali nikū marārē, īgħisa oparārē, Israel bumarādere wereġukumi.

16 Irire weregorenagħ, bħro ñerō tarigħukumi. Yħi basi īgħi rē weregħura, ãrīyupħ.

17 Ígħi irasū ãrīmakū pé, Ananías Judaya wiigħue waa, iri wiigħue ñajāa, Saulore bokaja, īgħiya dipur-rure ñapeo, āsū ãrīyupħ:

—Yaagħi Saulo, péka yure! Marī Opħ Jesúta mħarrē maagħie deyoadi yure iriuami, mħarrē du-paturi koye īabu, ãrīgħi. Oħġa deyomarīgħidere opataribu, ãrīgħi, iriuami, ãrīyupħ.

18 Ígħi irasū ãrīripoeta Sauloya koyegħuere waaí nħetħi irirosū deyori tuuyadea yurisiridijakō āyuro. Oħra ïħakko doja. Irasirigħ wāgħiġi, deko merā wāi-yesħħad dujayupħ.

19 Puru baa, turakō āyupħ. Iri makāguere yoawew-iaripoe Jesúre bħremurā merā dujayupħ dapa.

Saulo Damasco marārē Jesúyare buenaġġādea

20 Iro ãārīgħi, judío masaka nerēr wiirigue waa, irogħe ãārīrārē: “Jesús, Marīpħ magħi ãārīmi”, ãārī werenayupħ.

21 Ígū weremakā pérā, ãārīpererā péguka, Ígūsā basi ãsū ãrī gāme wereníñurā:

—Íí Jerusalégue Jesúre báremurárē Ígū wāí merā Marípáre sérérárē wéjédoedita ãārīmi. Dapagorare i makáguedere õo marárē Jesúre báremurárē ñeágū aarigú iriañumi Jerusalégue ãña, paía oparágue wiabu, ãrīñurā.

22 Ígūsā irasú ãrīkeremakú, Saulo gapá ãmáriká judío masakare, Damascogue ãārīrárē güiro marírō õárō merā: “Jesús diayeta Marípá iriudi, Cristo ãārīmi”, ãrī werenayupá. Ígū irasú ãrī weremakā pérā, Ígūrē: “Ãrīkatogá yámi ñ”, ãrīmasibiriñurā.

Saulo judío masakare duriwágádea

23 Yoadero párá, suráyeri judío masaka Saulore Ígūsā wéjéburire werenímurā neréñurā.

24 Irasirirá ãmáriká, ñamiriká makā turo Ígūsā ûtā koeri merā weadea sárírō makápárore korenañurā Ígūrē wéjéduarā. Saulo gapá Ígūsā Ígūrē wéjéduarire masíkðáyupá.

25 Irasirirá su ñami Jesúre báremurá wári puui merā Ígūrē iri sárírōma gobegue yótaudijuñurā. Æsú irisíñ, Saulo iri makárē wiriyupá.

Saulo Jerusalégue goedujáadea

26 Párá Jerusalégue goedujayupá doja. Irogue ejagu, Jesúre báremurá merā ãārídádiyupá. Ígūsā gapá Ígūrē güigorañurā. “Jesúre báremugú ãārībemi ñ”, ãrīñurā.

27 Ígūsā irasirimakú ñágú, Bernabé gapá Saulore Jesús buedoregu beyenerá páró ãíayupá. Irogue eja, Ígūsárē Saulo maague waagú Ígū Jesúre ñádeare,

Jesús īgū merā wereníadeare, īgū Damascogue Jesúya kerere güiro marīrō merā wereadeadere īgūsārē wereyupu.

28-29 īgū irasū ārī wereadero p̄urū, Saulo īgūsā merā āārīnugāyupu. Irasirigu īgūsā merā Jerusalēgue güiro marīrō marī Opū Jesúya kerere weregorenayupu. Iri kerere weregorenagū, surāyeri judío masaka, griego ya merā werenírārē were, īgūsā merā gāme wereníyupu. īgūsā gapu īgū wererire péduabirisīā, īgūrē wējēduadiñurā.

30 Irasirirā īgūsā wējēduamakū īārā, Jesúre b̄uremurā gapu īgūrē Cesarea wāikuri makāgue āā, irogue eja, īgūya makā Tarsogue iriukōāñurā pama.

31 īgū irogue waadero p̄urū, āārīpererā Jesúre b̄uremurā Judea marā, Galilea marā, Samaria marā siñajārī merā dujañurā. Óāgū deyomarīgū iritamurō merā b̄uremunemoñurā. Jesúyare goepeyari merā irituyañurā. Gajirā wárā īgūrē b̄uremunugāñurā.

Pedro Eneareē taudea

32 Pedro āārīpereri makārī marārē Jesúre b̄uremurārē īāgorenagū waagú, Lida wāikuri makāguedere ejayupu.

33 Irogue eja, sugū Eneas wāikuḡre bokajayupu. Su mojōma pere gaji mojō urretu pērēbejari bojorig-ora īgūya wiiguere d̄upu b̄uadi peyayupu.

34 Pedro īgūrē ārīyupu:

—Eneas, Jesucristo mārē taugukumi. Wāgānugā, mu peyaderore āmu duripíka!

īgū irasū ārīmakāta, Eneas wāgānugākōāyupu.

35 Æärípererã Lida marã, Sarón marãde ïgürẽ ïärã, iripoegue ïgüsã baremunađeare piri, Jesús gapure baremuňgãñurã.

Pedro Dorcare masüdea

36 Gaji makã Jope wäikuri makägue sugo nomeõ Jesúre baremugõ “Tabita” wäikugo ääríyupo. Griego ya merã “Dorcas” wäikuyupo. Igo ðärrë irigo, boporäre õäärõ iritamugõ ääríyupo.

37 Iripoere Pedro Lidague ääríripoe igo pürírikü kõmoakðäyupo. Igo kõmoaderø puru, ïgüsã irinaderosüta igo merãmarã igoya dæpu darore koeñurã. Koe odo, ûmarõma taribugue píñurã.

38 Jope, Lida purrogä ääríyuro. Irasirirã Jope marã Jesúre baremurã Pedro Lidague äärímakã pére, ûma pérärë ïgù purogue iriuñurã. Irogue ejarã, ïgürë:

—Mumurõ merã Jopegue waaka! ãrñurã.

39 Ígüsã irasü ãrímakã pégu, mata Pedro ïgüsã merã Jopegue waayupu. Irogue ejarã, ïgürë Dorcas boadeo peyari taribugue siiu märiñurã. Ígù iri taribugue ejamakã, wapiweyarã nome Pedro puro nerënugäjañurã. Oreräta, igo ïgüsärë surí eabosadeare ûmuñurã ïgärë.

40 Pedro iri taribugue äärírärë äärípererärë wiriadoreyupu. Ígüsã wiriadero puru, ñaduküpuri merã ejamejäja, Marípure sérêyupu. Sérë odo, boadeore gämenugä ïä:

—Tabita, wägänugäka! ãrñyupu.

Ígù irasü ãrímakãta, koye ïäpä, Pedrore ïägõta wägädoayupo.

41 Pedro igoya mojōgue ñeā, tħāwāgħnú, pħarħ wapiweyarā nomerē gajirā Jesúre bħremurādere siumu, īgħusārē wiayupħi igore.

42 Āārīpererā Jope marā igore īgħi masuadea kerere pēpereakōðāñurā. Irasirirā wárā Jesúre bħremunugħāñurā.

43 Pedro yoaripoe Jopeguere sugħi Simón wāikugħu, waimħarrā gasirire āmurimashu wiigħe āārīyupħi.

10

Cornelio Pedore siiudoredea

1 Cesareaguere Cornelio wāikugħu wárā surara, "Italiano" wāikuri bumarrā opħi āārīyupħi.

2 Cornelio, āārīpererā īgħya wii marā merā Marīpħure goepeyari merā bħremuñurā. Irasirigħu judío masaka boporārē iritamugħi wári niyeru sīnayupħi. Umrirku Marīpħure sērēnayupħi.

3 Sunu ñamika tres āārīmak, kērō irirosūgħue sugħi Marīpħure wereboegħu deyoa, īgħi pħro nñajāmak īħayupħi. Nñajā, īgħi:

—Cornelio, ārīyupħi.

4 Cornelio bħro güiri merā īgħi ditare īā:

—Yu Opħi, ¿ñeeñor ġāġameri? ārīyupħi.

İgħi irasū āārīmak, Marīpħure wereboegħu īgħi rē ārīyupħi:

—Marīpħu mu sērēr rē pēmi. Mu boporārē niyeru sīnīdere īāmi.

5 Irasirigħu Simón Pedro wāikugħure siiudoregħu, Jopeguere iriu ka mħayra āmarē!

6 Ígū gajigʉ Simón wāikʉgʉ waimʉrā gasirire āmurīmasʉya wiigue āārīmi. Iri wii wádiya turo āārā, āřiyupʉ.

7 Marípʉre wereboegʉ irasū ārī odo, waaderopʉrʉ, Cornelio Ígūrē moâboerā pērārē, gajigʉ surara Ígūrē iritamugūrē Marípʉre goepeyari merā b̄uremugūrē siiuyupʉ.

8 Ígūsārē siiu, āārīpereri Marípʉre wereboegʉ Ígūrē wereadeare weryupʉ. Were odo, Ígūsārē Jopegue iriuksāyupʉ.

9 Ígūsā waadeanʉ gajinʉ gapʉ goeripoe āārīmakũ, Jopegue ejamurā iriripoe Pedro Ígū āārīrī wii wekague Marípʉre sērēgū murīayupʉ.

10 Ígū irogue āārīgū b̄uro ʉaboa, baadʉadiyupʉ. Iri wii marā Ígūsā baari āmuripoe kērō irirosū waasū, ūmʉgasí tūpāmakū īāyupʉ.

11 Irasū tūpāmakū, suñe suríro irirosū deyori gasiro wapikʉri turori suadea gasiro miē, yebague dijarimakū īāyupʉ.

12 Iri gasiro poekaguere āārīpererā waimʉrā: paárā, yebague sīgūwāgārā, wúrā sāñāñurā.

13 Marípʉ Ígūrē:

—Pedro, wāgānugā, ñísārē wējē baaka! āřiyupʉ.

14 Ígū irasū ārīmakū:

—Yʉ Opʉ, yʉ Ígūsānorē neō baañabea. Ñerārē, mʉgʉare baadorebirinerārē neō baabea, āřiyupʉ.

15 Marípʉ Ígūrē dupaturi ārīnemoyupʉ doja:

—Yʉ: “Óärā āārīma”, ārīrārē, Ígūsārē: “Ñerā, baaya marīrā āārīma”, āřibirkōāka!

16 Urea Ígūrē irire īmuadero pʉrʉ, iri gasirore ūmʉgasigue āimʉrīkōāyupʉ doja.

17 Pedro: “¿Naásū ãrīdharo irikuri iri yure ñmuadea?” ãrī gũñarikuripoe Cornelio iriuanañerā ïgū ããrīrī wii makãphro: “¿Simõya wii noógue ããrīrī?” ãrī sérēñarā ejañurā.

18 Irogue eja, iri wii marārē: “¿Óota ããrīrī, Simón Pedro wãikugū?” ãrī oeñurā.

19 Pedro ïgū ñâdeare gũñagū iriyupu dapa. ïgū irire gũñaripoe Õágū deyomarigū ïgūrē:

—Íñaka! Ñma ñrerā ãamarā yáma mûrē.

20 Murígora dijapurumuka! “¿Naásū waarokuri yure?” ãrī, neõ gũñarikuro marîrõ ïgûsâ merâ waaka! Yú ïgûsârê iriuabu mûrē, ãrîyupu Pedrone.

21 ïgû irasú ãrîmakú pégu, Pedro dija, ïgûsârê:

—Yuta ããrâ muñâ ãmagú. ¿Nasirirâ aarari? ãrîyupu.

22 ïgûsâ ïgûrê ãrîñurâ:

—Surara opu Cornelio wãikugu guare iriuami. ïgû õãrîrê irigú, Maríphre goepeyari merâ buremugû ããrîmi. ããrîpererâ judío masaka ïgûrê: “Óágû ããrîmi”, ãrî ñâma. Sugú Maríphre wereboegu mûrê ïgûya wiigue waadoreegu siiudoreayupu. Mu ïgû phro waamakú, mu wererire pégu kumi. Irasirirâ mûrê siiurâ aarirâ iriabu, ãrîñurâ.

23 ïgûsâ irasú ãrîmakú pégu, Pedro: “Ñajârika! Õõ kârîka dapagâ ñamirê!” ãrîyupu. Gajinu gapu ïgûsâ merâ waakõâyupu. Gajirâde Jope marâ Jesûre buremurâ ïgûsâ merâ wapikuwâgâñurâ.

24 Gajinu gapu Cesareaguere ejañurâ. Cornelio gapu, ïgûyarârê, ïgû merâmarâdere ïgûya wiigue siiu neeõ, Pedrone yúyupu.

25 Pedro ñguya wii ejamakũ, Cornelio makãp rogue bokatřigú wiria, ñadukupuri merã ejamejãyupu ñgurẽ bãremugã.

26 Ígu irasirimakũ ïä, Pedro gapu ñgurẽ tãwãgãnu:

—Wãgãnu gãka! Yude mu irirosüta masaku ããrã, ãrãyupu.

27 Íguya wiigue weretamu ñajãrã, Pedro wárã masaka irogue nerãnerãre bokajayupu.

28 Irasü bokajagu, ñgusârẽ ãrãyupu:

—Gua judío masaka ããrãrã, judío masaka ããrimerãya wiiriguere ñajãrã, Moisés guare pídeare tarinugãbukoa. Muñsa irire õärõ masña. Marípù gapu gaji bumarãrẽ: “Ñerã ããrima”, ãrãdorebirami yure.

29 Irasirigu mu iriuinanerã yure siiurimakũ, “Waabea”, ãrãrõ marãrõ mata aarabu. Dapagora yu õõgue ejasã, muñsârẽ: “¿Nasiribu yure siiuari?” ãrã sêrëñaduakoa, ãrãyupu.

30 Cornelio ñgurẽ ãrãyupu:

—Wapikurinu taria i horanota tres ããrîmakũ, i wii yu bere, Marípure sêrêripoe gûñaña marãrõ sugu ûmu suríro buro goseriñe sãñagú deyoa:

31 “Cornelio, Marípù mu sêrêrîrẽ pémi. Mu bo-porãrẽ iritamuridere ïämi”, ãrîmi yure.

32 “Muñyarã ûmarë iriuka, Jopegue Simón Pedro wâikugure siiudoregu. Ígu gajigu Simón wâikugu waimurã gasirire ãmugúya wiigue wádiya turo ããrîrî wiigue ããrîmi. Ígu mu puro ejagu, murë weregukumi”, ãrã weremi yure.

33 Irasirigu mata yaarã ûmarë murë siiudoregu iriuabu. Irasirigu mu gua puro õärõ aarayo. Marí ããrîpererã õõrẽ Marípù ñürõ ããrã. Irasirirã

ãārīpereri m̄arē Marīp̄u weredorerire m̄u ḡuare weremakū péduakoa, ãrīyup̄u Cornelio Pedrore.

Pedro Cornelioya wii ãārīrārē weredea

34 Ígū irasū ãrīmakū péḡu, Pedro ãsū ãrī werenugāyup̄u Ígūsārē:

—Yu dapagoragueta pémasña. Diayeta ãārā. Marīp̄u marī ãārīpererārē surosū ñāmi.

35 Irasirigu ãārīpereri bumarā Ígūrē b̄uremu, õārīrē irirānorē ñābēobirikumi.

36 Marīp̄u Ígūya kerere judío masakare pídi ãārīmí. “Jesucristo merā siñajārī bokarākuma”, ãrīdi ãārīmí. Ígūta ãārīpererā Op̄u ãārīmi.

37 Ñārīpereri ḡua judío masaka ãārīrī nikūgue waadeare õārō masíkoा m̄usā. Juan masakare bue, Ígūsārē deko merā wāiyemi. Ígū irasiriadero p̄ur̄u, Jesús Galileague buenugāmi.

38 Idere masíkoा m̄usā. Íí Jesús Nazaretm̄arē Marīp̄u Õāgū deyomarīgū merā Ígūrē turarire s̄idi ãārīmí. Marīp̄u Ígū merā ãārīníkōādi ãārīmí. Irasirigu Jesús masakare õārīrē irigorenami. Noó Ígū waaró ãārīpererā wāt̄i doreri irirārē taumi.

39 Ḡua judío masaka ãārīrī nikūgue Jerusalēguedere ãārīpereri Ígū irideare ñābu. Irogue Ígūrē curusague pábiatú wējēma.

40 Ígūsā wējēkeremakū, urenu waaró merā Marīp̄u gap̄u Ígūrē masükōādi ãārīmí. Ígūrē masū, p̄ur̄u ḡuare deyoamakā irimi, Ígū dupaturi okarire masiburo, ãrīgū.

41 Jesús ãārīpererā masakare deyoabiridi ãārīmí. Ḡua ditare deyoami. Ígū deyoamakā, ḡua Ígū

merā baa, iiribu. Iripoegueta Marípu guare beyedi ãärími, Jesúre ïgū masñadire ïämurärē.

42 Marípu Jesúreta masaka ãärípererā okarärē, boanerädere: “Óäärärē tauguko, ñerā gapure wajamoäguko!” ãrī beyebure pídi ãärími. Irire masakare weredoremi guare Jesús.

43 Æärípererā Jesúre bùremurärē Marípu ïgūsā ñerō irideare kätigukumi, ãrīrīrē gojanerā ãärímá ãärípererā Marípuya kerere weredupiyunerā, ãrī wereyupu Pedro Cornelioya wii nerēanerärē.

Judío masaka ãärímerāde Õägu deyomarígurē opamugādea

44 Pedro werenírīrē péräguere Õägū deyomarígu dijijayupu.

45-46 Ígū ejadero puru, ïgūsā gajirā ya merā werenimasibrideare wereninugā, usuyari merā Marípure: “Óätarigu ãärā mu”, ãrī bùremuñurā. Ígūsā irasū ãrīmaku pérā, Pedro merā irogue ejanerā judío masaka Jesúre bùremurā péguakökäñurā. “Marípu Õägu deyomarígurē iriumi judío masaka ãärímerādere”, ãrīñurā.

47 Irasirigu Pedro ïgū merāmarärē ãrīyupu:

—Marípu Õägu deyomarígurē marí judío masakare iriuderrosúta ïsädere iriumi. Irasirirā ïgūsā Õägu deyomarígurē opamaku ïärā, marí ïgūsārē deko merā wäiyebirikõärā, ãrīmasñña máa.

48 Irasirirā: “Musā Jesucristore bùremurā ïgūyarā ãärā”, ãrī wäiyeka ïgūsārē! ãrī wereyupu Pedro ïgū merāmarärē.

Ígūsārē wäiyeadero puru, Pedrosārē: “Yoaweyaripoe dujaka gua merā dapa!” ãrīñurā.

11

Pedro Jerusalén marārē Jesúre b̄remurārē were-dea

¹ Jesús buedoreg₫ beyenerā, gajirā īgūrē b̄remurā Judeague ãārīrā: “Judío masaka ãārīmerāde Marīp̄yare b̄remuma”, ãrīrī kerere péñurā.

² Pedro Cesareague ãārādi Jerusalēgue dujamac₫ īärā, iro marā judío masaka Jesúre b̄remurā īgūrē ãsū ãrī werew₫a, s̄erēñañurā:

³ —¿Nasirig₫ judío masak₫ ãārīkereg₫, judío masaka ãārīmerāya wiigue ñajāa, īgūsā merā baáari?

⁴ īgūsā irasū ãrīmak₫, Pedro ãārīpereri īgūrē irogue waadeare ãsū ãrī wereyup₫:

⁵ —Y₫ Jopegue ãārīgū, Marīpure s̄erēripoe kērō irirosū waab₫ yure. Ḧm̄gasigue suñe suríro irirosū deyori gasiro wapik₫ri t̄rori s̄adea gasiro miē, y₫ puro dijarimak₫ īābu.

⁶ Y₫ iri gasiro poekaguere: “¿Neéno ãārīrī?” ãrī, õārō īāgū, ãārīpererā waimurā: paárā, makānúu marā, yebague sīgūwāgārā, wārā sāñamak₫ īābu.

⁷ Y₫ īgūsārē īānīripoe Marīpu yure: “Pedro, wāgānugāka! īgūsārē wējē baaka!” ãrīmak₫ péb₫.

⁸ Y₫ gap₫ īgūrē yujub₫: “Baabea y₫ Op₫. Gajirā waimurā ḡua judío masaka baaya marīrā ãārīma. Neō suñarō īgūsānorē baañabi ãārīkub₫”, ãrīb₫ īgūrē.

⁹ Y₫ irasū ãrīmak₫, Marīp₫ ùm̄gasigue ãārīgū dupaturi ãrīmi doja: “Y₫ baadorerārē: ‘Baaya marīrā ãārīma’ ”, ãrībirikōaka! ãrīmi yure.

10 Urea ïgã irire ïmuaderó paru, iri gasirore ãärípererã merã ûmugasigue ãimurïkõämi doja.

11 Irasiriripoeta umererã ûma Cesarea marã yure siudorerã iriuinanerã yu ãärírî wiiguere ejama.

12 Õagã deyomarigã yure: “ Ìgûsã judío masaka ãärímerã merã waabea’, ãrî gûñabita waaka!” ãrîmi. Irasirigu yu Jope marã Jesúre bûremurã su mojõma pere gaji mojõ suru pêrëbejarã merã waa, Cesareaguere eja, gua ãärípererã Cornelioya wiigue ñajâbu.

13 Gua iro ñajâjamakû, Cornelio guare: “Sugu Marípure wereboegu yaa wii ñajâjamakû ïâbu. Ìgû yure: ‘Jopegue ûma mayarârê iriuuka, Simón Pedro wâikugure siidoregu!’ ãrîmi”, ãrî weremi.

14 “ Ìgû murê Maríphyare weremakû bûremugû, mu, mayarã ãärípererã õârõ tarirâko. Ùmugasiguere Marípû merã õârõ usuyari bokarâko”, ãrî weremi yure Marípure wereboegu”, ãrîmi Cornelio.

15 Irasirigu yu Ìgûsârê werenugâripoe Õagã deyomarigã marîrê neôgora ïgû dijjaderosûta ïgûsâguere dijjiami.

16 Irasirimakû ïâgû, Jesús ãrîdeare gûñabokabu. Æsûta ãrîmi: “Juan mûsârê deko merã wâiyedi ãärîmí. Yu gapu mûsârê Õagû deyomarigû merã wâiyegukoa, ïgû mûsâ merã ãärîníkõâburo, ãrîgû”.

17 Marípû marîrê iriuderosûta Õagû deyomarigûrê iriumi, judío masaka ãärímerâdere, marî Opu Jesucristore Ìgûsã bûremumakû. Ìgû irasirimakû ïâgû, Maríphare: “Irasiribirkõâka ïgûsârê!” ãrîmasibiribu yu, ãrî wereyupu Pedro iro ãärîrârê.

18 Ígū wereadero p̄ur̄, toeperea:

—Maríp̄a judío masaka ãārīmerādere Ígūsā ñerō irideare b̄ujawere, piridoremi, Ígūsāde ûmugasigue Ígū merā õārō usuyari bokaburo, ãrīgū, ãrī, usuyari sñurā Maríp̄are.

Antioquía marā Jesúre b̄uremudea

19 Estebārē wējēadero p̄ur̄, Jesúre b̄uremurārē ñerō iriñurā. Irasirirā surāyeri Feniciague, gajirā Chipre n̄ugūrōgue, gajirā Antioquíague duriwāgāñurā. Ígūsā irogue ejarā, Jesúya kerere wereñurā judío masaka ditare.

20 Surāyeri Jesúre b̄uremurā Chipre marā, Cirene marā ãārīñurā. Ígūsā Antioquíague eja, judío masaka ãārīmerārē Jesúya kerere wereñurā. “Jesús, marīrē tauḡ, ãārīpererā Op̄a ãārīmi”, ãrī wereñurā Ígūsārē.

21 Maríp̄a irasū ãrī wererārē õārō iritamuyup̄. Irasirirā Ígūsā weremakā pérā, iro marā wárā Jesúre b̄uremunugāñurā. Ígūsā dupiyuro b̄uremudeare pirikōñurā.

22 “Ígūsāde Jesúre b̄uremuma”, ãrīrī kerere pérā, Jerusalén marā Jesúre b̄uremurā Bernabére Antioquíague iriuñurā: “‘¿Naásū waáari?’ ãrī Íaḡa waaka!” ãrīrā.

23 Irasiriḡa irogue eja, Maríp̄a Ígūsārē Ígū iritamuadeare ïā, b̄ero usuyari merā:

—Marī Op̄a Jesúre õārō b̄uremuníka! Ígūrē b̄uremurīrē neō piribirikōaka! ãrī wereyup̄ Ígūsārē.

24 Bernabé Õaḡa deyomaríḡrē opatariḡa, õaḡa, Jesúre õārō b̄uremuḡa ãārīyup̄. Irasirirā Ígū weremakā pérā, wárā masaka Jesúre b̄uremuñurā.

25 Puru Bernabé Antioquíague ãärädi Saulore Tarsogue ãärígürē ãmagú waayupu.

26 Igūrē bokaja, Igūsā pērāgueta Antioquíague goedujaja, Jesúre būremurā merā su bojorigora iri makāguere ãärīñurā. Iroguere wárā masakare Jesúyare bueñurā. Iripoe merāta iro marārē Jesúre būremurārē: “Cristoyarā, Cristiano ãärīma”, ãrī wāyepuroriñurā.

27 Bernabé, Saulo merā Antioquíague ãärīripoe gajirā Jerusalén marā Marípuya kerere weredupiyurā iroguere waañurā.

28 Sugu Igūsā merā, Agabo wāikugu ãärīyupu. Igū irogue eja, Óagū deyomarīgu masírī sīrī merā iro marārē:

—Ãärīpereroguere masaka uaboarākuma, ãrī wereyupu Igūsārē. Claudio wāikugu romano marā opu ñajādero puru Agabo Igū ãrīdea waayuro.

29 Igū irasū ãrīmakū pérrā, Antioquía marā Jesúre būremurā ãsū ãrīñurā:

—Marī Judeague ãärīrārē Jesúre būremurārē marī niyeru oparire, marī sīrō bokatfūrō iriurā! ãrīñurā.

30 Irasirirā niyeru neeō, Bernabé, Saulo merā: “Jesús buedoregu beyenerārē iritamurārē wiaka!” ãrī iriuñurā.

12

Santiagore wējēdea, Pedrore peresu iridea

1 Iripoere Herodes wāikugu Judea marā opu, surāyeri Jesúre būremurā Jerusalēgue ãärīrārē ñerō irinugāyupu.

2 Irasirigʉ īgʉyará surarare Santiagore Juan tīgūrē sareri mají merā wējēdoreyupʉ.

3 Īgūrē wējēmakʉ īārā, judío masaka ushayañurā. Herodes īgūsā ushuyamakʉ īāgʉ, Pedrone ñeādore, peresu iriyupʉ. Irasiriripoe pā wemasārī morēña marīrī baari bosenʉ pascua bosenʉ āārīyuro.

4 Īgūrē peresu iriadero pʉrʉ, wapikʉri bu surarare gorawayu koredoreyupʉ. Iri burikʉ wapikʉrā dita āārīñurā. “Pascua bosenʉ pʉrʉ, āāwiugura masaka īürōgue īgūrē wējēdorebu”, ārī gūñadiyupʉ Herodes.

5 Irasirirā Pedrone surara õārō koreníkōāñurā. īgū irogue āārīripoe Jesúre bʉremurā gapʉ Marīpure bʉro sērēbosaníkōāñurā.

Marīpʉ Pedrone peresugue āārīgūrē taudea

6 Herodes Pedrone masaka īürōgue īgūrē āāwiuburi ñamirē pērā surara watopegue peda kōmeda merā sħasūadi kārīyupʉ. Gajirā surara pērā makāpʉro wiriarore koreñurā.

7 Āārīpererā kārīripoe gūñaña marīrō sugʉ Marīpure wereboegʉ Pedro āārīrī taribugue deyoayupʉ. Irasiriro iri taribu poekague õārō boyosiriakōāyuro. Marīpure wereboegʉ Pedroya dukare túkare, īgūrē yobeyupʉ.

—Murīgora wāgānʉgāka! ārīyupʉ. īgū irasū āārīmakāta, Pedroya mojōrīrē īgūsā kōmedari sħadea kuradijkōāyuro.

8 Marīpure wereboegʉ īgūrē:

—Yuhutúka! Muya gubu suríre sāñaka! ārīyupʉ.

īgū irasū āārīmakʉ pégu, yuhutú, īgūya gubu suríre sāñayupʉ. īgū sāñā odomakʉ, ārīyupʉ doja:

—Wekamañe suríore sāñaka! Náka, yu merā! ãrīyupu.

⁹ Igā irasū ãrīmakū pégu, Pedro ñgūrē tħayawiriayupu. “¿Diayeta Marīpħare wereboegħ yure āiwiagħu irikuri? Gajipoe irigħu kēgħi ibrukōa”, ãrī għuñayupu.

¹⁰ Marīpħare wereboegħu, Pedro merā surara korrerà āārīpħoririrārē tari, pħarha gajirārē tari, iri wii ñajapħororiri kōme makāpħurogue ejamurā. Iro ïgħasā ejamakā, iri makāpħuro basi tūpākħodāyuro. Iri makāpħurore tariwiria, yoaweyaro waa, Marīpħare wereboegħu dederiakħodāyupu. Pedro sugħata du-jayupu pama.

¹¹ Marīpħare wereboegħu dederiaderop pħarha, Pedro ñgħir ħażżeen waadeare õħarr pémäst:

—Diayeta Marīpħ yure wijatadoregħu, ñgħir ħażżeen wereboegħare iriu aňnumi Herodes yure ñerō ibirkikħodabu, ãrīgħu, għalli āārīpereri judío masaka yure ñerō iriduarire kāmutadoregħu, ãrī għuñayupu.

¹² Irire għuñawgħā, Maríaya wiigħue ejayupu. Igo, Juan Marcos wālkugħu pago āārīyupo. Iri wiiguere masaka wárā nerē, Marīpħare sérħbosarā iriñurā ñgħir.

¹³ Irogħe ejagħu, Pedro iri wii tħoro ñajāri makāpħurore doteyupu. Igħi dotemakħu pégo, sugħi Rode wālkugħo iri wii marārē moħboego: “¿Noā āārīri?” ãrī iħġi waayupo.

¹⁴ Igħi werenir ħażżeen pémäst, makāpħurore tūpābeota u sħayari merā ūmañajħa, iro nerē anerārē: “Pedro makāpħuro āārīgħu kárinami”, ãrī werreyupo.

¹⁵ Igo irasū ãrīmakħu pérā, igore: “Mu irasū ãrīmo āmakħodāgħ yáa”, ãrī, igo wererire

buremubiriñurā.

Igo gapu īgūsārē: “Diayeta ãrā yu”, ãrīyupo.

“Iro merē Pedroya yujupūrā ãārīko”, ãrīñurā.

¹⁶ Pedro gapu makāpūrōre dotege iriyupu dapa. Irasirimakū waa, iri makāpūrōre tūpā, īgū iro nímakū ïārā, gukakōāñurā.

¹⁷ īgū gapu īgūya mojō merā irikeo, īgūsārē toedoreyupu. Puru wiigue ñajāja, īgū peresu ãārīgūrē Marīpu īgūrē ãiwiria deare wereyupu īgūsārē:

—Irire wereka, Santiagore, gajirā Jesúre buremurārē! ãrī were odo, gajirogue waakōāyupu.

¹⁸ Puru boyoripoe peresu korerā Pedro marīmakū ïārā: “¿Naásū waáayuri?” ãrī gāme gaguiníñurā īgūsā basi.

¹⁹ Irasirigū Herodes īgūyarā surarare Pedrore āmadoreyupu. īgūsā bokabirimakū ïāgū, Pedrore koreadinerārē bero sērēña, īgūsā yujupūrōre ãārīgūrē wējēdoreyupu. Puru Judeare wiri, Cesareague ãārīgū waayupu Herodes.

Herodes boadea

²⁰ Iripoere Herodes Tiro, Sidón wāikuri makārī marā merā bero guayupu. Iri makārī marā baari, Herodeya nikū marā duadea ãārīyuro. Irasirirā, īgū guamakū ïārā: “Għare baari duabiribukumi”, ãrī, īgū purogue irire āmurā waanñurā. Irogue eja, Herodeya wii koregu Blasto wāikugħure: “Iritamuka guare!” ãrīñurā. īgū: “Jáu”, ãrīmakū pérā: “Herodere werenibosaka, īgū gua merā guanemobirikōāburo, ãrīgū!” ãrīñurā īgūrē.

²¹ Irasirigū Herodes īgūsā merā werenidharinu ejamakū, opu sāñarī suríre sāña, masaka ïürō opu doarogue doa, īgūsārē wereniyupu.

22 Ígū irasū werenímakū pérā, masaka gaguiníñurā:

—Íí õõ werenígū masakū ãäríbemi. Ùmugasigue marā Opū ãärími, ãríñurā.

23 Ígūsā irasū ãrímakū pégu, Herodes Ígūsārē: “Masakuta ãärā yū”, ãríbiriyupu. Irasirigu Marípure bùremubiri waja, mata Marípure wereboegu Herodere pürírikumakū iriyupu. Irasirigu Herodes beka baaweasū boaköâyupu.

24 Iri irasū waadero púru, Jesúre bùremurā Marípuya kerere ãärípereroguere weregorenañurā. Wárā masaka irire peñurā.

25 Bernabé, Saulo merā Jerusalégue gajirā Jesúre bùremurārē iritamu odo, Antioquíague gáme dujáañurā. Juan Marcos wãikugude Ígūsā merā waayupu.

13

Bernabé, Saulo merā Jesúya kerere buenugādea

1 Antioquíaguere Jesúre bùremurā watopegue suráyeri Marípuya kerere weredupiyurā, gajirā masakare buerimasā ãäríñurā. Bernabé Ígūsā merāmū ãäríyupu. Gajigu Simón wãikugu ãäríyupu. Ígūrēta masaka: “Nígū” ãrī wãiyeñurā. Gajigu Lucio wãikugu Cirenemū ãäríyupu. Gajigu Manaén wãikugu, Herodes Galilea marā opu dagu merā suro merā masādi ãäríyupu. Gajigu Saulo ãäríyupu.

2 Sunu Ígūsā bere, Marípure sérēripoe Õágū deyomarígū Ígūsārē wereyupu:

—Bernabére, Saulore beyepíka! Ígūsā yure moäboemurā, yu beyesünerā ãäríma, ãríyupu.

3 Ígū irasū ãrīmakū pérā, Ígūsā bere, Marípure sērē odo, Ígūsāya dipure ñapeo, seretu iriuñurā.

Bernabé, Saulo merā Chipre marārē buedea

4 Puru Bernabé, Saulo merā Õágū deyomarígū Ígūsārē iriuderosūta Seleucia wāikuri makāgue waa, irogue eja, doódiru merā Chipre wāikuri nágūrōgue waañurā.

5 Iri nágūrōma makā Salamina wāikuri makārē eja, judío masaka nererī wiirigue Marípuya kerere wereñurā. Juan Marcode Ígūsārē iritamugorenayupu.

6 Puru iri nágūrōrē tariwerewāgā, Pafos wāikuri makāgue ejañurā. Irogue ejarā, sugu judío masakure yé ãärígürē bokajañurā. Ígū Barjesús wāikugu ãäríyupu. Griego ya merā Elimas wāikuyupu. Iri makā marārē: “Umugasigue marā Opuya kerere weredupiyurimasū ãärā yu”, ãríkatogorenayupu.

7 Sergio Paulo wāikugu merāmū ãäríyupu. Sergio Paulo iri nágūrō marā opu, wári masigū ãäríyupu. Ígū Marípuya kerere péduagu, Bernabé, Saulore siudoreyupu.

8 Irasirirā Ígū purogue wererā waañurā. Elimas, yé ãärígú gapu Sergio Paulo Jesúre burenumakū gāâmebiriyupu. Irasirigu Ígūsā wererire kāmutaduadiyupu.

9 Irasirimakū, Saulo Õágū deyomarígürē opatarigu, Ígūrē bero ñayupu. Saulota, “Pablo” wāikuyupu.

10 Ásū ãríyupu:

—Mu ãr̄ikatorikaḡu, ñeḡu, ãār̄ipereri ðārō iririre kāmutaduaḡu, wāt̄i irirosū ãārā. Marī Op̄uya diayemarē gorawayuduaḡu ãārā.

¹¹ Mu irasiriri waja marī Op̄u m̄rē wajamoãgukumi. Irasiriḡu mu koye ïābi dujagukoa. Marī Op̄u m̄rē wajamoãrōpa abe gosesiririre ïābirikoa, ãr̄iyup̄u Pablo ïḡurē. ïḡu irasū ãr̄irī merāta ïḡurē nañt̄iãkōãyuro. Neõ koye ïābi dujayup̄u. Irasiriḡu ïḡurē t̄uãwāgābure ãmayup̄u.

¹² ïḡu irasū waamak̄ ïäḡu, Sergio Paulo marī Op̄u Jesúya buerire pégukakõãyup̄u. Irasiriḡu Jesúre b̄aremuyup̄u.

Pablo, Bernabé merā Pisidia nikūma makā Antioquía wāik̄uri makāgue ejadea

¹³ P̄ru Pablo ïḡu merāmarā merā Pafogue ãārānerā wiri taribuja, Perge wāik̄uri makāgue ejañurā. Iri makā Panfilia wāik̄uri nikūgue ãār̄iyuro. ïḡsā Pergegue ejamak̄, Juan Marcos gapu ïḡsārē iro pí, Jerusalēgue gāme dujáakõãyup̄u doja.

¹⁴ P̄ru Pergegue ãārānerā gaji makā Antioquía wāik̄uri makāgue waañurā. Iri makā Pisidia wāik̄uri nikūgue ãār̄iyuro. Irogue eja, judío masaka siñajärñu^{*} ãār̄imak̄ ïḡsā nerērī wiigue[†] ñajāa, doañurā.

¹⁵ Iri wii marā oparā Moisés gojadeare, Marīp̄uya kerere weredupiyunerā gojadeare bueadero p̄ru, Pedrosārē siuu:

* **13:14** Judío masaka siñajärñu, sábado ãārā. † **13:14** Judío masaka nerērī wii, sinagoga wāik̄uri wii ãārā. Irogue ïḡsā siñajärñu ãār̄imak̄ nerē, Marīp̄uya werenírī gojadea p̄urē buenama.

—Guayarā, masakare weredharā, wereka, Ígūsārē ñārō ãārīrikuburo, ãārī! ãārīñurā.

16 Ígūsā irasū ãārīmakū pégu, Pablo wāgāñugā, Ígūya mojō merā irikeo, Ígūsārē wereyupu:

—Muñsa Israel bumarā, gajirā Ígūsā irirosū Marípure bñremurā, ñō ãārīrā, yu wererire ñārō péka!

17 Marípu, gúa judío masaka Israel bumarā bñremugú, gúa ñekúsamarárē beyedi ãārīmi. Irasirigu iripoegue Ígūsā Egipogue ãārīrārē wárā masáporemakū iridi ãārīmí. Puru iri nikúgue ãārīrārē Ígū turaro merā ãāwiridi ãārīmí.

18 Ígūsā Egiplore wiridero puru, cuarenta bojorigora masaka marírōgue waagorenánerā ãārīmá. Irogue Ígūsā Ígū dorerire tarinugákéreremakū, Marípu Ígūsārē ñārō koredi ãārīmí.

19 Puru Ígūsā Canaán nikúgue ejamakū, iri nikú marárē su mojóma pere gaji mojō Peru pérēbejari buri marárē Marípu béosíā, gúa ñekúsamarárē pídi ãārīmí iro ãārīdoregu.

20 Marípu Ígūsārē iri nikúgue pídero puru, cuatrocientos cincuenta bojorigora ãārīnerā ãārīmá. Ígūsā irogue ãārīmakū, Marípu Ígūsārē doremurárē pídi ãārīmí. Ígūsā Samuel wāikugú Marípuya kerere weredupiyudi Ígū ãārīñugáripoegue doretñunerā ãārīmá.

21 Gúa ñekúsamará Samuere: “Sugu gúa opu gáámekoa”, árī sérēmakū pégu, Marípu Ígūsā opu ãārībure Saúre pídi ãārīmí. Saúl, Cis wāikugú magú, Benjamíya bumu ãārīdi ãārīmí. Ígū cuarenta bojorigora Ígūsā opu ãārīdi ãārīmí.

22 Puru Marípu Saúre Israel bumarã opu ãärífré béo, David wãikugure ígüsã opu ãäríbure pídi ãärími. Åsú ãrídi ãärími ígüré: “Davire Isaí magûrë bokabu. Buro usuyáa ígû merã. Æärípereri yu gãämerírë irigukumi”, ãrídi ãärími.

23 “Sugu David parãmi ãäríturiagu, msärë Israel bumarãrë taugu aarigukumi”, ãrí weredi ãärími Marípu gua ñeküsämarãrë. Irasirigu Ígû ãríderosüta Jesúre iriudi ãärími.

24 Jess masakare buenugâburi dupiyuro Juan ãärípererã Israel bumarãrë: “Msã ñerõ irideare bujawere, msã gûñarírë gorawayuka! Msã irasirimakû íagû, msärë deko merã wãiyegukoa”, ãrí buedi ãärími.

25 Ígû buetñuburi dupiyuro ígüsärë ãrídi ãärími: “Msã yure: ‘Guare taugu ãärími’, ãrí gûñadáa. Æäríbea yu. Yu puru gajigu aarigukumi. Yu gapu ubu ãärígû, ígüré neõ suropebirikoa”, ãrídi ãärími.

26 ‘Yaarã, Abraham parãmerã ãäríturiarã, gajirã ígüsã irirosu Maríphre buremurã õõ ãäríräde õärõ péka! Marípu marírë: “Taugura”, ãrí kere iriudi ãärími.

27 Jerusalén marã, ígüsã oparäde Jess marírë taugure íamasibirinerã ãärímá. Siñajärínuriku Maríphya kerere weredupiyunerã gojadeare buekererã, neõ pémasibirinerã ãärímá. Pémasibirisíã, Jesúre wejëdorerã, Maríphya werenírë gojadea pügue ãríderosüta irinerã ãärímá.

28 Jess Ígû ñerõ irideare bokabirikererã, Pilatore: “Wejëka ígüré!” ãrí serëñurã.

29 Irasirirã iripoegue Maríphya kerere weredupiyunerã gojadea pügue ãríderosüta Jesúre

ãārīpererire iri odo, ïgūrē curusague boadire ãidiju, masãgobe ûtãyegue mádea gobegue pínerã ãärímá.

30 ïgūrē wéjëkeremakã, Marípø gapø boadiguere masüdi ãärímí.

31 ïgù masädero pøru, wárinurí deyoadi ãärímí ïgù merãmarãrë. Dupiyurogue ïgùsã ïgù merã Galileague wiri, Jerusalëgue wapikugorenarã waanerã ãärímá. Dapagorare ïlsäta ïgù masädire ïänérã, ïgùyare werema guayarârê.

32-33 'Irasirirã yø, yø merãmø Bernabé mûsârë Jesúya kerere wererã aaribá. Iripoegue Marípø ïgù Jesùs merã õärõ iriburire weredi ãärímí gua ñeküsâmarãrë. ïgù ãrïderosüta guare ïgùsã parâmerã ãäríturiarârë irasiridi ãärímí Jesûre boadiguere masügù. Salmos wâikari gojadea pügue ãsü ãrï gojasüdero ãärïbú: "Yø magù ãärã mø. Dapagã mûrë masämakã yáa", ãrïdi ãärímí Marípø.

34 Gaji pügue Marípø ãsü ãrïdi ãärímí, Jesûre boadiguere masüburi, ïgù døpø boabiriburi: "Iripoegue yø Davire: 'Õärõ irigura', ãrïderosüta mûrë irigukoa", ãrïdi ãärímí.

35 Gaji Salmos pü David ïgù gojadea pügue ãsü ãrï gojadi ãärímí: "Mø dorerire õärõ iridiya døpure neõ boadorebirikoa", ãrï gojadi ãärímí.

36 Diayeta werea. David okagø, Marípø gâämederosüta ïgù ãärïdeapoe marârë iritamuníkôädi ãärímí. ïgù boadero pøru, ïgù ñeküsâmarã darârë yáaderogueta gajirã ïgûrë yáanerã ãärímá. ïgûrë yáadero pøru, ïgùya døpø boakôäyuro.

37 Jesùs Marípø masüdiya døpø gapø neõ boabiridero ãärïbá.

38-39 Musā ããr̄pererã Jesúya kerere yu were-maku, õãrõ péka! Ígu merã maru ñero irideare katiri bokarkoa. Ígurẽ baremurãnore Ígusã ñero irideare Marpu katigukumi. Moisés doreri iriri merã neo katiri bokabirikoa.

40 Irasirirã musā dapagora maru õãrõ pémasíka! Musā õãrõ pémasíbirimaku, iripoegue maru Marpuya kerere weredupiyunerã gojaderosuta musãdere waarokoa.

41 Asu ãrí gojanerã ããrmá Marpuya werenírí gojadea pügue:

Óãro péka, yure beridaramasã! Musā okarinuríre musãre gajino bero goerire ñugura. Gajirã musãre irire weremaku pékererã, baremubirikoa. Irasirirã musā baremubiridea waja beosãrakoa, ãrí gojanerã ããrmá,[✳]

ãrí wereyupu Pablo Antioquia mararẽ.

42 Pablosã irire were odo, wiriamaku, judío masaka ããrimerã iri wiigue nereanerã Ígusãre:

—Gaji siñajarínu ããrimaku, guare irireta weren-emoka doja! ãrí serenurã.

43 Irasirirã iri wii nereanerã wiriamaku, wárã judío masaka, judío masaka irirosu baremurâde Pablosã wererire baremusã, Ígusãre tuyañurã. Irasirirã Pablosã Ígusãre: “Marpu musãre bero mairí meru ñagure baremuríre neo piribirikóka!” ãríñurã.

44 Gaji semana siñajarínu ããrimaku, wárã iri maku maru Marpuya kerere pémurã iri wiigue nerenurã doja.

[✳] **13:41** Hab 1.5

45 Ígūsā wárā nerēmakū ïärā, judío masaka Pablore b̄uro ïäturiñurā. Irasirirā ñerō wereníñurā merā Pablo wererire: “Diaye ãäríbea”, ãríñurā.

46 Ígūsā irasū ãrīmakū pérā, Pablo, Bernabé güiro maríñō merā Ígūsārē ãrīñurā:

—Maríph dorederosūta gua m̄usārē judío masakare Ígūya kerere werep̄uoriodabu. M̄usā gapu irire neō gāamebea. Maríph p̄uro perebiri okari opaburidere gāamebea. Irasirirā gua judío masaka ãärímerā gapure iri kerere wererāko.

47 Æsūta doredi ãärími Maríph Ígūya wereníñurā gojadea p̄ūguere:

M̄usārē judío masaka ãärímerārē yaa kerere were-doregu píguarkoa. Irasirigu Ígūsārē ãärípererā i nikū marā m̄usā irire weremakū pérānorē taugukoa perebiri peamegue waabonerārē, ãrīdi ãärími Maríph, ãrī wereñurā.◊

48 Ígūsā irasū ãrīmakū pérā, judío masaka ãärímerā b̄uro usayari merā: “Maríphuya kere gapu ðārī ãärā”, ãrīñurā. Irasirirā Maríph beyesúnerā, Ígū p̄u rogue perebiri okari Ígū s̄isumurā, Jesúre b̄uremuñurā.

49 Irasirirā Maríphuyaare ãärípererogue iri nikū marārē weregorenañurā.

50 Irasirimakū ïärā, surāyeri judío masaka Pablosārē ñerō wereníñurā. Ígūsā wererire pérā, gajirā wáro niyeru oparā judío masaka iririkärire b̄uremuñurā nome Pablosā merā guañurā. Iri makā marā oparāde Ígūsā merā guañurā. Irasirirā Ígūsārē ñerō irinugā, Ígūsāya nikūrē béowiukðāñurā.

◊ **13:47** Is 49.6

51 Irasirirā Pablo, Bernabé īgūsāya gubu suríre tuadea nikūwerare mojēbéoñurā, iri makā marā īgūsā ñerī iriri waja īmurā. Irasiri odo, Iconiogue waakōāñurā.

52 Īgūsā waakeremakū, Jesúre būremurā gapu irogue āārīrā Ōāgū deyomarīgūrē opatari, buro usayari merā dujañurā.

14

Pablo, Bernabé merā Iconiogue ejadea

1 Pablo, Bernabé merā Iconiogue eja, judío masaka nererī wiigue ñajāa, Jesúya kerere wereñurā. Īgūsā weremakū pérā, judío masaka, gajirā judío masaka āārīmerāde wárā Jesúre būremunugāñurā.

2 Judío masaka Jesúyare péduamerā gapu, Jesúre būremurārē ñerō wereníñurā. Judío masaka āārīmerārē, Jesúre būremurā merā guamakū iriñurā. Irasirirā judío masaka āārīmerā Jesúre būremurārē ñerō gūñañurā.

3 Īgūsā irasū gūñamakū ñārā, Pablosā gapu yoaripoe iore duja, güiro marīrō merā: “Marīpu masakare būro mañī merā ñāmi”, ñrī bueñurā. Īgūsā buemakū, Marīpu īgūyare: “Diayeta buema”, ñrīgū, īgū turaro merā iri īmurīrē īgūsā irimakū iritamuyupu.

4 Irasirirā iri makā marā dūkawariñurā. Surāyeri judío masaka buerire gāāmerā, gajirā Pablosā buerire gāāmerā dujañurā.

5 Jesúya kerere gāāmemerā: judío masaka, judío masaka āārīmerāde, oparā merā nerē, Pablosārē ñerō ñrī, ñtāyeri merā dea wējēduañurā.

6-7 Ígūsā irasū wējēduarire pérā, Pablo, Bernabé merā Licaonia nikūgue duriwāgāñurā. Irogue eja, iro marārē Jesúya kerere buegorenañurā. Ígūsā irasū buegorenarā, iri nikū ãārīrī makārī Listra, Derbe wāikuri makārīgue ejañurā.

Listrage Pablore ãtāyeri merā deadea

8 Listrage eja, sugu neō deyoagugueta waamasibridire iro doagure bokajañurā.

9 Irasirigu irogue doagu, Pablo buemakū péyupu. Ígū pémakū, Pablo su diayeta íāyupu Ígūrē. “Íí Jesúre būremumi. ‘Ígū yure taumasími’, ãrī gūñakumi”, ãrī gūñayupu Pablo Ígūrē íāgū.

10 Irasirigu turaro merā:

—Wāgānugāka! ãrīyupu Ígūrē.

Ígū irasū ãrīmakū pégu, pariwāgānugā waayupu.

11 Pablo Ígūrē irasirimakū ïārā, Licaonia marā Ígūsā ya merā ãsū ãrī gaguiníñurā:

—Marī būremurā ûmarōgue ãārānerā ûma irirosū deyorā marī p̄rogue dijajama, ãrī gaguiníñurā.

12 Irasirirā Bernabére: “Marī būremurā opu Zeus wāikugu ãārīmi”, ãrī wāiyeñurā. Pablo gapure Ígūsārē wereparoridi ãārīmakū: “Marī būremugū Hermes wāikugu ãārīmi”, ãrī wāiyeñurā.

13 Iri makā ñajārō turo Zeure būremurī wii ãārīyuro. Sugu paí iri wiire koregu wekuare, goori Ígū ãmuadeare ãiñwāgāyupu. Ígū, iro marā merā wekuare wējē soepeoduadiyupu Pablosārē būremuduagu.

14 Ígūsā irasū iriduamakū īārā, Pablosā Ígūsāya suríre yegue, iro āārīrā watopegue ūmawāgā, āsū ārī gaguiníñurā:

15 —Mūsā ghare, ¿nasirimurā irasū yári? Ghade mūsā irirosūta masaka āārā. Għa mūsārē Marīpuya kerere āsū ārī wererā aaribu. Keori weadeare békodħāka! Marīpħu okagħu gapħre baremuka! Ígħata ūmugasi, i nikū, dia, āārīpererā i ūmugue āārīrārē iridi āārīmi.

16 Iripoegue āārīpereri buri marārē Ígūsā gāāmerō irimakū kāmutabiridi āārīmi.

17 Masaka īgħar īrīgħu, īgħi āārīrik ħarire īmumi āārīpererārē. Irasirigħu deko meremakū yámi. Marī oterire dukkakumakū yámi marī baaburire sīgħu. Irasirigħu usayari merā āārīmakū yámi marīrē, ārīñurā Pablosā Ígūsārē.

18 Ígūsā irasū ārīmakū pékererā, Pablosārē baremudħarā, wekħare wěj ċe soepeodħadiñurā dapa. Pablosā gapu Ígūsārē: “Iropata irika! Iririre pirikdħāka!” ārīmakū pérā, irire pirikdħāñurā pama.

19 Puru gajirā judío masaka, Antioquía marā, Iconio marāde Listrague ejañurā. Irogħe ejarā, Pablore ħerō wereniñurā. Ígūsā irasū ārīmakū pérā, iro marāde īgħi merā gua, īgħur ħażżejjek merā deañurā. Dea odo: “Ii kōmoakħā”, ārī, iri makā tħrogue tħawwagħ meépibéokħāñurā.

20 Ígūsā irasirikeremakū, Jesúre baremura gapu īgħi puru nerējañurā. Ígūsā nerējamakū, wāgħanu għadha, Ígūsā merā makāgħe du jaakħo ħaġi doja. Gajjinu gapu Bernabé merā Derbegue waayupu.

21 Irogue eja, Jesúya kerere wereñurā. Ígūsā weremakū pérā, wárā iro marā Jesúre báremurñurā. Iríre were odo, Listrague goedujáañurā. Iro eja, Iconiogue waañurā. Páru Pisidiama makā Antioquíague ejañurā.

22 Iri makārīgue weregorenarā, Jesúre báremurárē òärō áärírikumakā iriñurā. “Jesúre báremurírē neõ piribirikóaka! Marípá Ígūyarárē doreroguere waaduarā, òõguere wári poyari merā áärírakoa”, árī bueñurā Ígūsárē.

23 Páru iri makārīku marárē Jesúre báremurárē iritamumurárē beyeñurā. Beye odo, bere, ásū árī sérëñurā Marípure Ígūsā báremugárē:

—Gua Opá, ñísā m̄ayarárē iritamuka! árīñurā.

Pablo, Bernabé merā Siria nikūma makā Antioquíague dujáadea

24 Ígūsā Pisidia nikūgue weregorenadero páru, Panfilia nikūgue ejañurā.

25 Iri nikūma makā Pergere Marípaya kerere were odoaderero páru, Atalia wáikuri makāgue waañurā.

26 Iri makā áärñerá Antioquíague dujáarā, doódiru merā waañurā. Irípoegue iri makā marā Jesúre báremurā Pablosárē iriupárorirā, Marípure Ígūsáya áäríburire ásū árī sérëbosanerā áärímá: “Guapá, m̄a maírī merā ñísárē m̄ayare buegorenamakā, òärō koreka!” árī sérënerā áärímá. Irasirirā Pablo, Bernabé merā Ígūsā buedoreadeare buepeo, iri makárē goeñurā doja.

27 Irasirirā iri makárē goejarā, gajirā Jesúre báremurā merā nerē, áärípereri Ígūsā Marípá turari merā iriadeare, Marípá judío masaka

ãārīmerādere Jesúre b̄remumakā iriadeare wereñurā Ígūsārē.

28 Yoaripoe iroguerre Jesúre b̄remurā merā ãārīñurā.

15

Jerusalēgue Jesúre b̄remurā nerēdea

1 Pablo, Bernabé Antioquíague ãārīripoe gajirā Judea nikū marā irogue eja, Jesúre b̄remurārē ãsū ãrī buenugāñurā.

—Moisés dorederosūta ãārīpererā m̄usāya d̄up̄uma gasirogārē wiiribirimakā, Marīpu m̄usārē taubirkumi, ãrīñurā.

2 Ígūsā irire ãrīmakā pérā, Pablosā Ígūsā merā buro gāme guaseoñurā. Irasirirā Antioquía marā Jesúre b̄remurā Pablore, Bernabére, gajirā iro marādere Jerusalēgue waamurārē beyeñurā. Æsū ãrīñurā: “Jerusalēgue waaka! Jesús buedoregu beyenerārē, Ígūsārē iritamurādere: ‘¿Judea marā buerire diayeta ãārīrī?’ ãrī sērēñarā waaka!” ãrī iriuñurā.

3 Irasirirā Jesúre b̄remurā Ígūsārē iriuadero pura, Pablo, Bernabé merā Fenicia nikū waa, pura Samaria nikürē tariwāgā, judío masaka ãārīmerā Ígūsā ñeküsāmarā b̄remunadeare piri, Marīpya gapure b̄remunugārī kerere wererā iriñurā Jesúre b̄remurārē. Irire pérā, ãārīpererā buro ushayañurā.

4 Pablosā Jerusalēgue ejamakā ïārā, Jesúre b̄remurā, Jesús buedoregu beyenerā, Ígūsārē iritamurāde õārō ushuyari merā bokatirīñurā. Irasirirā Pablo, Bernabé merā ãārīpereri Ígūsā Marīpu turari merā irideare wereñurā.

5 Iroguere surāyeri fariseo bumarā Jesúre būremurā ãārīñurā. Pablosā weremakā pékererā, īgūsā gapu wāgāñugā, ãsū ãrīñurā:

—Judío masaka ãārīmerā Jesúre būremurā, īgūsāya dūphuma gasirogārē wiiriburo. “Moisés doredeare irika musādel!” ãrīrō gāñamea īgūsārē, ãrīñurā.

6 Īgūsā irasū ãārīmakā pé, Jesús buedoregu beyenerā, gajirā īgūsārē iritamurā nerē, irire ãmuduarā wereníñurā.

7 Īgūsā yoaripoe wereníadero pāru, Pedro wāgāñugā, wereyupu īgūsārē:

—Yaarā, õārō péka yure! Iripoegue, yu musā merā ãārīgūrē Marīpu beyedi ãārīmí, yure īgūya kerere judío masaka ãārīmerārē weredoregu. Irasirigu īgū masakare tauri kerere werea, Jesúre būremuburo, ãrīgū.

8 Marīpu ãārīpererā gūñarīrē masīgū, judío masaka ãārīmerārē Jesúre būremurārē: “Yaarā ãārīma”, ãrī ïmubu, īgūsādere Õāgū deyomarīgūrē iriumi marīrē iriuderosūta.

9 Irasirigu marīrē īgūsā merā surosū ïāmi. īgūsā Jesúre būremumakā, īgūsādere īgūsā gūñarīgue õārō ãārīrikumakā yámi.

10 Marīpu Moisére doreri pídeare marī ñekūsāmarā bokatīñbirinerā ãārīmá. Marīde īgūsā irirosū bokatīñbirikererā, ¿nasirimurā Jesúre būremurārē judío masaka ãārīmerārē irire iridorebukuri? ¿Nasirimurā Marīpu judío masaka ãārīmerārē īgūyarā ãārīmakā iririre: “Iro ãārībea”, ãrī gūñabukuri?

11 Æsū gapu gūñarō gāñamea. Marī Opu Jesús marīrē mañīrī merā, Marīpu marīrē taumi. Irasirigu

marīrē taurosūta judío masaka ãārīmerādere taumi, ãrīyupu Pedro īgūsārē.

12 Īgū irasū ãrīmakū pérā, ãārīpererā toepereakōāñurā. Irasirirā Pablo, Bernabé merā judío masaka ãārīmerā watopegue Marīpu turari merā īgūsā iri īmudeare weremakā õārō péñurā.

13 Īgūsā irire were odoaderō pūru, Santiagode wereyupu:

—Yaarā, péka yure!

14 Marīpu judío masaka ãārīmerārē īgūyarā ãārīnugāmakū neō irideare weresiami Simón Pedro masārē.

15 Marīpuya kerere weredupiyunerā werederosūta waabu judío masaka ãārīmerārē. Marīpuya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrī gojanerā ãārīmá īgū ãrīdeare gojarā:

16 Puru Daviya bumarā īgūsā oparā ãārīdea pereaderō pūrugue dupaturi īgū parāmi ãārīturiagure īgūsā Opu sóogura doja. Irasirigū īgūyarārē īgūsā õārō ãārīrikumakū irigukoa.

17-18 Irasirirā ãārīpererā judío masaka ãārīmerā yu beyenerā, yure īgūsā Opure būremurākuma, ãrīmi Marīpu masakare irire masidoregu, ãrī gojanerā ãārīmá.◊

19 'Irasirigū ãsū gūñáa yu. Judío masaka ãārīmerārē Jesúre būremunugārārē wári: "Ãsū irika!" ãrī garibobirkōārō gāāmea marīrē.

20 Irasirirā marī īgūsārē ãsū ãrī gojarā: "Keori weadea pūro baari pídeare baabirkōāka! Nome merā ñerō iribirikōāka! Nomede ûma merā ñerō

◊ **15:17-18** Am 9.11-12

iribirikōāka! Waimurā wénugū biu wējēanerāya díkari diíre baabirikōāka! Díre iiríbirikōāka!” ãrī gojarā!

²¹ Iripoegueta marī nerērī wiirigue siñajärñuhrikʉ Marípʉ Moisére doreri pídeare masaka buema. Irasirirā ãärípereri makārī marā iri dorerire masíkuma. Irasirirā yʉ ãrādea ditare gojarā! ãrīyupʉ Santiago ïgūsārē.

Judío masaka ãärímerārē gojadea

²² Irasirirā Jesúس buedoregʉ beyenerā, ïgūsārē iritamurā, gajirā ãärípererā Jesúre bùremurā merā Santiago ãrādeare: “Irasūta irirā!” ãrī, ïgūsā merāmarā pērārē beyeñurā Antioquíague Pablo, Bernabé merā waamurārē. Irasirirā Judare, Silare beyeñurā. Judata, “Barsabás” wāikʉyupʉ. Ígūsā Jesúre bùremurā watopegue ãärírā oparā irirosū ãärírā ãäríñurā.

²³ Purʉ ïgūsā gojadea pūrē ïgūsā merā iriuñurā. Ñsū ãrī gojañurā:

Gua, Jesús buedoregʉ beyenerā, guare iritamurā, gajirā Jesúre bùremurā ñõgue ãärírā ñõdorea mʉsārē.

Ãärípererā judío masaka ãärímerā Antioquíague, Siriague, Ciliciague ãärírārē Jesúre bùremurārē ñõdorea.

²⁴ Gajirā gua merāmarā mʉsā pʉrogue ejarā, mʉsārē garibogorenañurā. Mʉsāya dʉpʉma gasirogārē wiiridore: “Ãärípereri Moisés doredeare irika!” ãrīgorenañurā. Gua gapʉ ïgūsārē irire: “Buerā waaka!” ãrībiradibʉ.

²⁵ Irasirirā għa āārīpererā nerē, għa merāmarā Judas, Silas wālkurārē beyeabu musā pħrogue ir-iżumurā. Īgħi sā marī mañra Pablo, Bernabé merā waarrakuma.

²⁶ Masaka Pablosārēta Jesucristo marī Opħaya kerere güiro marīro merā buemakka wějebħo u nanerā āārīmá. Mérōgħa tarinerā āārīmá.

²⁷ Judasā musā pħrogue ejarā, għa gojadeare wererakuma.

²⁸ Ķāj idher għiex minnha deyomar īgħi għare għuñarī sīrōsūta: “Għalli dorerire pibirkoka musārē”, ārī għuñna. Irasirirā i doreri ditare pírako:

²⁹ “Keori weadea pħro baari pídeare baabirikdāka! Díre iiribirkdāka! Waimurā wħu nugħi biu wějebħo u nanerā dikkri di ġie baabirikdāka! Nome merā nnerō iribirikdāka! Nomede u ma merā nnerō iribirikdāka!” I għu dorerire irirā, oħarrir īrirkoka musā. Iropata āārā musārē għa weredħari, ārī gojañurā Jesúre bħremurā Jerusalēgue āārīrā.

³⁰ Iri pürē goja odo, Pablosārē: “Oħarrō waaka!” ārī seretuñurā. Pħar Pablosā Antioquague waañurā. Irogue eja, Jesúre bħremurārē siiu neeō, iri pürē wiañurā.

³¹ Iri pürē bue odo, oħarrī īgħi sā were gojadeare īñi, bħru u sħu yañurā.

³² Judas, Silas merā Marīpħya kerere weredupijurā āārīñurā. Irasirirā Jesúre bħremurārē Marīpu īgħi sārē weredoreddeare wereñurā. Īgħi sā weremakka pérā, Jesúre bħremurā gapu u sħu, oħarrō għuñaturari merā du jañurā.

³³ Judas irogħiere yoaweyaripoe ārī: “Dujáagħu yáa”, ārī seretuyup iro marārē. Irasū ārīmakka

pé: “Óärō waaka! Büro siñajärī merā dujáaka Jerusalēgue. Óäburo iro marā, mäsärē iriuuanerā”, äri dujuñurā. Ígüsā irasū ärädero puru, Judas, gajirā merā Jerusalēgue dujáköäyupu doja.

³⁴ Silas gapu: “Óõgue dujagħra”, äri gūñasā, Antioquíague dujaköäyupu dapa.

³⁵ Pablo, Bernabé merā yoaweyaripoe irogue dujañurā. Irasirirā wárā gajirā merā iro marārē bue, marī Opu Jesúya kerere weregorenañurā.

*Dupaturi Pablo Jesúya kerere buegorenagħ
waadea*

³⁶ Mérōgā puru Pablo Bernabére wereyupu:
—Náka, äärīpereri makärī marī Opu Jesúya kerere marī buegorenadea makärī marārē: “¿Naásū äärīrikħri?” äri, īägorenarā! äriyupu.

³⁷ Ígħi irasū ärīmakħi pégu, Bernabé gapu Juan Marcore äïadħadiyupu.

³⁸ Dupiyurogue Juan Marcos īgħasā merā Panfiliague äärīgħu, īgħasā moärrīrē bokatħibridea waja Pablo dupaturi īgħurē äïadħabiriypu. Irasirigu Bernabére: “İgħurē äïabirimakħdere öäroko”, äriyupu.

³⁹ Irasirirā īgħasā basi irire buro għame guaseo, dukawariakħoñurā. Irasirigu Bernabé gapu Juan Marcore äiayupu, doódiru merā Chipre nugħurōgue waagħi.

⁴⁰ Pablode Silare beyeyupu īgħi merā waabure. Īgħasā buerā waaburi dupiyuro Jesúre buremurā īgħasārē: “Marī Opu mäsärē maigħi õäro koreburo”, äri sērēbosa, iriuñurā.

41 Irasirirā Siria nikū, Cilicia nikūdere tariwāgā, Jesúre b̄aremurārē īgūyare bue, ñārō gūñaturamakū iriñurārē īgūsārē.

16

Timoteo, Pablo, Silasārē wapikubāgādea

1 P̄urā Pablo, Silas merā Derbegue, Listague ejañurā. Irogue ejarā, Timoteore Jesúre b̄aremugurē bokajañurā. īgū pagode Jesúre b̄aremugō, judío masako ãārīyupo. Pagā gapā griego masaku ãārīyupā.

2 Jesúre b̄aremurā Listra marā, Iconio marāde Timoteore: “Óagū ãārīmi”, ñārī ñāñurā.

3 Irasirigā Pablo Timoteore īgūrē wapikubure ãādāhayupā. Judío masaka iri nikū marā gapā Timoteo pagā griego masaku ãārīrīrē masīñurā. Irasirigā Pablo īgūsā merā guamakū iridāabi, Timoteoya dāpāma gasirogārē wiiriyupā judío masaka irinarōsū irigā.

4 P̄urā Pablo, Timoteo merā waa, īgūsā gojadea pūmarē Jesúre b̄aremurārē īgūsā ejari makārī marārē wereñurā. Iri pū Jerusalēgue Jesús buedoregā beyenerā, īgūsārē iritamurā: “Asū irika!” ñārī gojadea pū ãārīyuro.

5 īgūsā irire weremakū pérā, Jesúre b̄aremurā: “Jáu”, ñārī, gūñaturari merā Jesúre b̄aremunemoñurā. Gajirāde ûmārikā Jesúre b̄aremubirinerā, b̄aremunemowāgāñurā.

Pablo kērōgue irirosū Macedoniamārē īādea

6-7 P̄uru Pablo sā Asia nikūgue Jesúya kerere buerā waad̄arārē Ōāgū deyomarīgū waadorebiriyupu. Irasirirā īgūsā Frigia nikūrē taria, Galacia nikūdere taria, Misia nikū t̄rogue eja, Bitinia nikūgue waad̄adiñurā. Ōāgū deyomarīgū gapu iroguedere waadorebiriyupu.

8 Irasirirā Misia nikū t̄rore tariwāgā, Troas wāikuri makāgue buajañurā.

9 Irogue iri ñamirē Pablo kērōgue irirosū sugu Macedonia nikūmu īgū p̄uro nímakū īayupu. “Ḡare Macedonia marārē iritamugū aarika!” ãrī siuyupu.

10 Pablo kērō irirosū waadeare ḡare weremakū pérā: “Marīpu iri nikū marārē īgūya kerere were-doregū iriugū irikumi marīrē”, ãrī gūña, ḡayare ãmu, Macedonia que waakōābu. ((Yu Lucas i pūrē gojabude īgūsā merā waabu.))

Pablo, Silas merā Filipogue waadea

11 Irasirirā Troague ãärānerā doódiru merā Samotracia wāikuri n̄ugūrōgue taribuja, gajinu gapu Neápoligue waabu.

12 Iri makārē taria, Filipo romano marāya makāgue ejabu. Iri makāta Macedonia nikūma makārīrē doreri makā ãärībū. Irogue yoaweyaripoe ãärībū.

13 Judío masaka siñajãrīnu ãärīmakū, īgūsā Marīpure sērērā nerēnarōrē ãamarā waara, iri makā t̄ro, dia wekague waabu. Irogue eja, iro nerēanerā nomerē Jesúya kerere were doanibū.

14 Irogue sugo Tiatira wāikuri makāmo, Lidia wāikugo õäri surí diiari suríre duarimasō ãärīmō. Marīpure b̄uremugō ãärīmō. Irasirigū Marīpu

igore Pablo wererire õärõ pémasírõ merã pé barenumakã irimi.

¹⁵ Irasirigu Pablo igore, igoya wii marã ãärípererãrẽ deko merã wãiyemi. Ígã wãiyaderopurã, ãsã ãrõmo:

—Musã yure: “Diayeta Jesúre baremugõ ãärímo”, ãrõ gũñarã, yaa wiigue dujaka! ãrõmo gware.

Igo irasã ãrõmakã pérã, igoya wiigue dujabu.

¹⁶ Sunu iro marã Marípure sérerã nerénarõgue dupaturi waara, wãtã ñajãsüdeore bokajabu. Igo gajirãrẽ moäboego ãärímo. Irasirigo wãtã masírõ sîrõ merã masakare: “Ãsã waarokoa mäsärẽ”, ãrõboka, wáro niyeru wajatabosamo igo oparãrẽ.

¹⁷ Igo gúa noó waaro gúa merã waagó, ãsã ãrõ gaguinímo:

—Ígãsã Marípu ãärípererãrẽ doregure moäboerimasã ãäríma. Marípu marírẽ tauri kerere werema mäsärẽ, ãrõ gaguinímo.

¹⁸ Wárinurí gware garibomakã, Pablo gãmenugã, wãtã igoguere ãärígúrẽ ãsã ãrõmi:

—Jesucristo wái merã, Ígã turari merã mürẽ: “Igore iropata wirika!” ãrõmi.

Ígã irasã ãrõmakãta, wãtã igore wiriakõãmi.

¹⁹ Wãtã igore wiriadero puru, masakare: “Ãsã waarokoa”, ãrõ weremasibiri, igo oparãrẽ niyeru wajatanemobosabirimo pama. Irasirirã, igo oparã gapu Pablo, Silare ñeã, iri makã marã oparã purogue ãiãma.

²⁰ Puru weresãrõrẽ beyerimasã purogue Ígãsãrẽ ãiãja, ãsã ãrõma:

—Ísã judío masaka ãäríma. Maríya makã marãrẽ gariborã yáma.

21 Ígūsā marīrē buerā, marī romano marā iririkurire iridorebema. Irasirirā Ígūsā buerire gāamebea. Ígūsā doreridere irimasībea, ārīma.

22 Ígūsā irasū ārīmakū pérā, masaka wárā irogue āārīrā Pablosā merā guama. Weresārīrē beyerimasā gapu Pablosāya suríre túweadore, yuku merā tārādorema.

23 Ígūsārē buro tārā odo, peresu irima. Ígūsārē korebure ðārō ñāduripídorema.

24 Irasirigu Ígūsārē koregu gapu iri wii dekoma taribugue Ígūsārē Ígūsāya guburire taboa majīrīma goberigue sħadobo, ðārō biadobokōāyupu.

25 Puru ñami deko āārīmakū, Pablosā Marīpħure sērē, bayapeoñurā. Ígūsā irasū bayamakū, gajirā peresugue āārīrā péñurā.

26 Ígūsā bayaripoe gūñaña marīrō nikū buro ñomeyuro. Irasiriro iri wiide buro gāmeña, suro merā āārīpereri iri wiima makāpħorori tūpħereakōāyuro. Peresugue āārīrārē Ígūsā kōmedari merā sħadeadaride kurakōāyuro.

27 Irasū waamakū, Ígūsārē koregu yobe, iri wiima makāpħorori toyomakū īāgū: “Peresu āārānerā duriwiriapereakōāñuma”, ārī gūñayupu. Irasirigu Ígūsāya sareri majīrē āī, Ígū basi sareboarduagħu iradiyupu.

28 Ígū irasirimakū īāgū, Pablo Ígūrē gaguiníyupu:
—Mu basi ñerō neð iribirikōāka! Āārīperekōāġa, ārīyupu.

29 Ígū irasū ārīmakū pégħu, sħāgodore, Pablosā puru ûmawāgħā, Ígūsāya guburi puru naradari merā ejamejħajyupu.

30 Puru Ígūsārē āīwiu, ãsū ãrī sērēñayupu:

—¿Nasirigakuri, yu Marípua yure taumakă gāāmegū?

31 Pablosā yajuhñurā:

—Marí Opua Jesucristore báremuka! Muaya wii marāde īgūrē báremuburo. Musā īgūrē báremumakă īágū, Marípua musárē taugakumi, áriñurā.

32 Irasū árī odo, īgūya wii marādere Jesúya kerere wereñurā.

33 Nami deko púru īgúsárē koreadi īgúsāya kāmirē koeyupua. īgū koe odoaderó púru, Pablosā īgūrē, īgūya wii marādere deko merā wáīyeñurā.

34 īgúsárē wáīyeaderó púru, Pablosárē īgūya wiigue áia, baari ejoyupua. īgū, īgūya wii marā merā Marípua báremusíā, báro usayáñurā.

35 Boyoripoe oparā surarare iriuñurā, peresu wii koregure Pablosárē wiudorerā.

36 Iri wii koregu irire pégu, Pablosárē árīyupua:

—Oparā musárē wiridoreañurā. Irasirirā güiro marírō usayari merā wirika! árīyupua.

37 īgū irasū árīmakă pégu, Pablo gapua árīyupua surarare:

—Oparā gua ñerō irideare bokabirikererā, masaka wárā īürō guare tárādoreama. īgúsā, gua romano marā ááríkeremakă, tárādoreama. Púru peresu iriama. ¿Dapague guare masaka īábero wiudueri? Ááríbea. īgúsā basita wiurā aariburo guare, árīyupua Pablo.

38 īgū irasū árīmakă pérā, surara Pablo árādeare oparárē wererā waañurā. Pablo, Silas romano marā ááríma, árīrī kerere pérā, oparā güigorañurā.

39 Irasirirā Pablosā puro ejarā, ásū áriñurā:

—Kātika, għa musārē peresu iriadeare! Irasū ārī odo, īgħusārē peresugue āārānerārē wiu: “Guaya makārē wirika!” ārīñurā.

⁴⁰ Irasirirā Pablosā peresugue āārānerā wiria, Lidiaya wiigħe waañurā. Irogue eja, Jesúre bħremurā nerēanerārē bokajarā, õārō għuñnaturanemomakū iriñurā. Puru waakōañurā.

17

Tesalónica marā Pablo, Silas merā guadea

¹ Pablo, Silas merā waara, Anfípolire, Apoloniare taria, Tesalónicague ejañurā. Iri makāguere judío masaka nerērī wili āārīyuro.

² Irogue eja, Pablo iri wiigħe waayupu īgħi għajji makārīrē irinaderosūta. Ure semana judío masaka siñajārīñurī āārīmakū, iro marārē Marīpuyare wer-enayupu.

³ Āsū ārī bueyupu:

—Marīp u iriudi, Cristo āārīmi. Marī nferō iridea waja nferō taridi āārīmī. Īgħi boadher pħar, Marīp u gapu īgħix ārī āārīmī marī õārō āārīburire. Iż-żgħix Jesùs yu āsū ārī wereġu, īgħi Cristo āārīmi marīrē taugħu. Āsūta ārī werea, Marīpux kerere īgħusā gojadea pūguere, ārī wereyupu.

⁴ Īgħi irasū ārīmakū pérā, surāyeri judío masaka īgħi wererire: “Diayeta āārā”, ārī bħremuñurā. Irasirirā Pablosā merā waañurā. Gajirā wárā griego masaka Marīpxe bħremurīmasā, oparā nomede, Pablo wererire pérā, bħremuñurā. Irasirirā īgħusāde īgħusā merā waañurā.

⁵ Gajirā judío masaka irasirimakū īċċar, Pablosārē īċċaturi, wárā nferā moāmerārē siiu neeō:

“Pablo ūgū merāmarā merā ūnerō irigū yámi”, ãrī gaguinírā waaka i makā marārē, ãrī iriuñurā. Irasū ãrī gaguinírā, ããrīpererā iri makā marārē Pablosā merā guamakū iriñurā. Irasirirā Jesúre bñremugū Jasón wāikugūya wiima makāþorore turaro merā tñäkoro, ñajää, Pablosärē ãmadiñurā masakaguere wiaduarā.

6 Ígūsärē bokabirisiiā, Jasörē, gajirā Jesúre bñremurädere ūneā tñäwágā, iri makā marā oparā pñrogue ãia, irogue eja, gaguiníñurā:

—Pablosā ããrīpererogue masakare gariborā iriama. Dapagorare marīya makärē ejasiama.

7 Íí Jasón Ígūsärē Ígūya wiigue ñajädoreami. Íisā ããrīpereri marī romano marā opu dorerire tarinugāma. “Gajigū mūsā Opū, Jesús wāikugū ããrīmi”, ãrī buema masakare, ãrī gaguiníñurā oparärē.

8 Ígūsā irasū ãrī gaguinímakū pérā, ããrīpererā iri makā marā, Ígūsā oparāde Pablosā merā guañurā. “¿Naásū waáari?” ãrī gaguinísirköäñurā.

9 Irasirirā oparā Jasörē, Ígū merāmarädere peresu waadoremerā: “Dupaturi Pablosärē iritamubiriköäka!” ãrī, niyeru wajaridore, wiuköäñurā.

Pablo, Silas merā Bereague ejadea

10 Purū iri ñamita Jesúre bñremurā Pablosärē Bereague iriuköäñurā. Irogue eja, judío masaka nerērī wiigue waañurā.

11 Judío masaka Berea marā gapū Tesalónica marā nemorō Jesúya kerere õärō péduañurā. Irasirirā irire: “¿Diayeta ããrīrī?” ãrī masiduarā,

ñam̄rik̄a Marípuya werenír̄ gojadea pūmar̄ bueníkōañurā.

¹² Irasirirā wárā Jesúre b̄uremuñurā. Gajirā griego masakade, iri makā marā oparā nomede b̄uremuñurā.

¹³ Pablo, Berea marārē Maríp̄yare wereri kerere pérā, Tesalónica marā judío masaka ejañurā. Irore eja, Berea marārē kere ãrī, Pablosā merā guamakā iriñurā.

¹⁴ Ígūsā irasirimakā ïārā, Jesúre b̄uremurā Pablore mumurō merā dia wádiya t̄rogue iriuñurā. Ígū merāmarā gap̄ Silas, Timoteo merā Bereague dujañurā.

¹⁵ Pablore ãiwāgānerā Atenas wāik̄uri makāgue eja, ïgūrē irogue pí, Bereague gāme dujāakōañurā doja. Irogue dujajarā, Pablo Ígū: “Murīgora Silas, Timoteode ðōgue aariburo”, ãrī kere iriuadeare wereñurā Ígūsārē.

Pablo Atenague ãārīdea

¹⁶ Pablo Atenague Silas, Timoteore yúgu, iri makā marā keori weadeare wári opamakā ïāgū, buro b̄jawereyup̄.

¹⁷ Irasiriḡ judío masaka nerēr̄ wiigue Ígūsā merā werenígū waayup̄. Irogure gajirā judío masaka ãārīmerā Marípure b̄uremurā ãārīñurā. Ígūsā merādere wereníyup̄. Ùm̄rik̄a iri makā marā Ígū bokajarā merā wereníyup̄.

¹⁸ Gajirā ûmade Epicúreos wāik̄uri bumarāyare buerimasā, gajirā Estoicos wāik̄uri bumarāyare buerimasā Pablo merā wereníñurā. Ígū weremakā pérā, ãsū ãrī gāme sērēñañurā:

—¿Naásū ãrĩ wereduagʉ yári, ɻ iropa werenígã? ãrĩñurã.

Pablo Jesúyare, ɻgã masã muriadeare weremakã pérã, gajirã ãsū ãrĩñurã:

—Gajiro marã ɻgãsã b/remurãyare weregʉ irikumi, ãrĩñurã.

¹⁹ Irasirirã ɻgãsã nererõ Areópago wãkurogue Pablore ãiñurã. Irogue ãija, ɻgãrẽ ãrĩñurã:

—Gua maama bueri mʉ wererire masidhakoa.

²⁰ Mʉ bueri gajirosã ãärã. Irasirirã gua: “¿Naásū ãrídharo yári iri?” ãrĩ masidhakoa, ãrĩñurã Pablore.

²¹ ãärípererã Atenas marã, gajiro marã iri makã ejanerãde maama bueri ditare werenidhañurã.

²² Irasirigu Pablo Areópagogue ɻgãrẽ ãijadero purʉ, wãgãñugã, ãsū ãrĩ wereyupʉ ɻgãsãrẽ:

—Keori weadeare mʉsã ãärípererã õärõ b/remua. Irire masia yu.

²³ I makã mʉsãya makãrẽ naagorenagã, mʉsã b/remurõrẽ ɻabu. Sugʉ mʉsã b/remugãrẽ sidea soepeorogue gojatúdeadere ɻabu. “Umʉgasigue marã Opʉ marã masiña marigãrẽ b/remurõ ãärã”, ãrĩ gojatúdeare ɻabu. Mʉsã ɻgãrẽ masibirikeremakã, ɻgãrẽta werea yu mʉsãrẽ, ãrãyupʉ Pablo. Irasã ãrĩ odo, ãrñemoyupʉ doja:

²⁴ —Marípʉ i ãmarẽ ãärípereri iridi ãärímí. Umʉgasigi, i nikũ Opʉ ãärími. Masaka iridea wiirire ãäríbemi.

²⁵ Marã iritamurírẽ gããmebemi. ɻgã gapʉ marãrẽ iritamumi. Marã ãärírikurire, ãärípereri gajinodere sãmi. Okari opamakã yámi. Yuhãimakã yámi marãrẽ.

²⁶ 'Marípʉ sugʉ ãmãu merãta ãärípereri buri marã ãärímakã iridi ãärímí, ɻgãsãrẽ i nikũ

ããrãpereroguere ããrãburo, ãrãgã. “Oõpa yoaripoe okarãkuma ïgãsã ããrãrõguere”, ãrã pídi ããrãmí.

27 Marãpã: “Yure ãamarã bokaburo”, ãrãgã, irasiridi ããrãmí. ïgãrẽ marã bokaburo, ãrãgã, yoarogue ããrãbemi. Marã merãta ããrãmí.

28 Marãpã marãrẽ ããrãmakã yámi. ïgã marãmakã marãbukuyo. Marã okari, marã irimasãrã, marã ããrãrikurire sãgã ããrãmí. Musã bayare gojarimasãde ãsã ãrã gojanerã ããrãmá: “Marãde ãmugasigue marã Opã pãrã ããrã”, ãrã gojanerã ããrãmá.

29 Irasirirã marã ïgã pãrã ããrãrã, keori masaka weadeare ïgãsã gãñarõ merã irideare: “Marãpã irirosã ããrãmí”, ãrã gãñabirkõãrã! Marãpã, masaka oro, plata, ãtãyeri merã keori weadea irirosã ããrãbemi.

30 Marãpã iripoegue marã ïgãrẽ masãmerã ïgãrẽ buremubirimakã irasã ïkõadi ããrãmí. Irasirigã, dapaguere pama marãrẽ ããrãpererã i nikãgue ããrãrãrã: “Musã ñerõ irideare bujawereka! Musã gãñarãrã gorawayuka!” ãrãmí.

31 Purã Marãpã ããrãpererã ñerãrẽ wajamoãrnã ejamakã, ïgã beyedi Jesús merã ããrãpererã i nikãgue ããrãrãrã diayeta irigãkumi õãrãrã beye, ñerã gapure béobu. Jesús boadero purã, Marãpã ïgãrẽ masãgã, ïgã beyedi ããrãrãrã ïmudi ããrãmí ããrãpererãrã, ãrã wereyupã Pablo Atenas marãrã.

32 ïgã Jesús boadigue masãdeare weremakã pérã, gajirã ïgãrẽ ubu burikõãñurã. Gajirã gapã:

—Dupaturi ire mu weremakã péduakoa doja, ãrãñurã.

33 Pablo ïgãsãrã piri waakõãyupã.

34 Gajirā, īgū wererire pénemoduarā īgū merā waañurā. Irasirirā Jesúre bñremunugāñurā. Īgūsā merā sugu Dionisio wāikugu Areópagogue oparā merā nerērīmasu ãärīyupu. Gajigo Dámaris wāikugode gajirā merā Jesúre bñremunugāyupo.

18

Pablo Corintogue ejadea

1 Pñru Pablo Atenague ãärādi waa, Corinto wāikuri makāgue ejayupu.

2 Irogue judío masaku Aquila wāikugure Ponto nikūmñrē bokajayupu. Aquila, īgū marāpo Priscila merā Italia nikūgue ãärīnerā ãärādima. Īgūsā irogue ãärīripoe romano marā opu Claudio wāikugu ãärīpererā judío masakare Romarē wiridoremaku, Aquila īgū marāpo merā Corintogue ejanerā ãärīmá. Īgūsā irogue ãärīmaku, Pablo īgūsārē ïágū waayupu.

3 Īgūde īgūsā moärikurinorēta moägū ãärīyupu. Irasirigü dujaköäyupu īgūsā merā moäbu. Īgūsā surí gasiri merā wiiri irirā ãärīñurā.

4 Pablo, judío masaka siñajärñuriku īgūsā nerērī wiigue waa, judío masakare, judío masaka ãärīmerädere Jesúya kerere werenayupu, īgūsā iri kerere: “Diayeta ãärā”, ãrī gññaburo, ãrīgū.

5 Timoteo, Silas merā Macedoniague ãärānerā Pablo pñrogue īgūsā ejadero pñru, Pablo surí gasiri merā wiiri moäriñre piri, ñmariku judío masakare Jesúya kerere diaye ãrīrī merā bueyupu:

—Jesús ãärīmi marí yoaripoe yúdi. īgūta Marípu iriudi, Cristo ãärīmi, ãrīyupu.

6 Ígū irasū ãrī buekeremakū, judío masaka gapu Ígūrē péduabiriñurā. Irasirigu Ígūsā ñerō werenírī merā Ígūrē werewhamakū pégu, Pablo Ígūsārē: “Buenemobirikoa”, ãrī ïmugū Ígūya suríre iroma nikū tuadeare pásiri, ãsū ãrīyupu:

—Marípu dorederosūta mūsārē bueabu. Mūsā gapu yure péduabea. Irasirirā mūsā péduabiri waja perebiri peamegue waarāko. Irasirigu yu mūsārē bueadeare pirigukoa. Dapagorare judío masaka ãärimerārē buegu waagura, ãrīyupu.

7 Irasū ãrī, iri wiigue ãärādi wiria, Ticio Justo wāikuya wiigue waayupu. Ígūya wii judío masaka nerērī wii turo ãärīyuro. Ígū Marípore būremugū ãärīyupu.

8 Nerērī wii opu Crispo wāikugu, ãärīpererā Ígūya wii marāde Jesúre būremunurā. Gajirā Corinto marāde wárā Jesúya kerere pérā, Ígūrē būremunagāñurā. Irasirirā deko merā wāiyesñurā, Ígūsā Jesúre būremurirē ïmurā.

9 Su ñami Pablore kērōgue irirosū marī Opu Ígūrē ãsū ãrī wereyupu:

—Güibirkōaka! Neō piro marīrō yaa kerere buenikōaka i makā marārē!

10 Yu, mu merā ãärā. Irasirirā masaka mūrē ñerō irimasibema. I makārē wárā yaarā ãärīma, ãrīyupu.

11 Irasirigu Pablo iro marā merā su bojori gaji bojori deko ãärīyupu Marípuya kerere buegu.

12 Iripoere romanomu Galión wāikugu Acaya nikū marā opu ãärīripoe judío masaka suro merā nerē, Pablore ñeā, Galión p̄rogue ãija,

13 ãsū ãrīñurā:

—Íí masakare: “Ãsū gapu irika, Marípure burremurã!” ãrī buegu, i nikúma doreri gapure béodoremi, ãrīñurã Galiõrẽ.

14 Ígüsã irasú ãrímakü, Pablo Ígüsärẽ werebu iriripoeta Galión gapu judío masakare ãrlyupu:

—Ígù ñerõ iriadero puru tamerãrẽ yu péboakuyo mäsä judío masaka weresärirẽ.

15 Mäsä dorerire tarinágamakü, mäsä basi ãmuka! Ire masíbea yu. Irasirigü irire: “Irasúta irika!” ãrīmasibirkoa, ãrlyupu.

16 Irasú ãrigüta Ígúyarã surarare Pablore weresärarẽ béowiudoreyupu.

17 Irasirimakü ïärã, ãärípererã iri wii ãärírã Sóstenérẽ judío masaka nerẽri wii opure ñeã, Galión ïürõ páñurã. Ígüsã pámakü ïágü, Galión gapu: “Ígüsã gäämerõ iriburo”, ãrī ïákõãyupu.

Pablo Antioquíague goedujáa, dupaturi buegorenadea

18 Pablo Corintogue yoaripoe ãärlyupu dapa. Puru Jesúre burremurãrẽ: “Waagú yáa”, ãrī odo, doódiru merã Priscila, Aquila merã Siriama makägue waakõãñurã. Ígú doódiru merã waaburi dupiyuro Cencreague ãärígü, Marípure: “Ãsú irigura murẽ burremugü”, ãriderosüta Íguya poarire wuhapeokõädoreyupu.

19 Puru Ígüsã merã waa, Efeso wãkuri makägue ejá, Priscila, Aquilare píkõã, judío masaka nerẽri wiigue waayupu. Iri wiigue ejá, judío masaka iro nerẽnerã merã Marípuyare wereyupu.

20 Ígū irasū weremakā pérā, ígūrē: “Yoaripoe dujaka gúa merā!” ãrādiñurā. Ígū gapu: “Dujabea mūsā merā”,

21 ãrīgūta ígūsārē seretuyupu:

—Jerusalēgue bosenu íágū waagú yáa. Marípu gāāmemakū dupaturi íágū dujaribukoa mūsārē, ãrīyupu.

Irasū ãrī odo, Efesogue ãärādi doódiru merā waakōāyupu.

22 Irasirigu Cesareare tariwāgā, Jerusalēgue eja, iro marā Jesúre būremurārē õādoregu ejayupu. Puru Antioquíague waayupu doja.

23 Irore yoaweyaripoe ãärī, puru Galaciama makārīgue Frigiama makārīrē dupaturi eja, iri makārī marārē Jesúre būremurārē bue, ígūsārē õārō usuyari merā ãärīrikumakū iriyupu.

Apolos Efesogue buuedea

24 Iripoere judío masaku Apolos wāikugu, Alejandría wāikuri makāmu Efesogue ejayupu. Ígū õārō weregu, Marípyua werenírī gojadeare masígū ãärīyupu.

25 Gajirā ígūrē marī Opu Jesúya kerere weresianerā ãärīmá. Irasirigu usuyari merā Jesús irideare diaye ãrīrī merā wereyupu. Irasirikerigu, Juan masakare deko merā wāiyedea ditare masíyupu.

26 Güiro marīrō judío masaka nerērī wiigue ãärīrārē buenugāyupu. Ígū buerire péanerā Priscila, Aquila ígūsāya wiigue ígūrē ãia, irogue õārō diaye ãrīrī merā wereñurā ígū Marípyare masibire.

27 Puru Apolos Acayague waaduamakū, Jesúre būremurā ígūrē su pū gojabosañurā. Irasirirā

Jesúre b̄remurārē Acayague ãārīrārē: “Apolore õārō bokatīrīñeäka!” ãrīrī pūrē ïgū merā iriuñurā. Irasirigu Apolos irogue ejamakū, Marípu ïgūsārē maigū, ïgū merā õārō iritamuyupu.

28 Irasirigu Apolos ãārīpererā ïürō judío masakare õārō turari merā:

—Marípu iriudi, m̄sā yoaripoe yúdi, Cristo ãārīmi. Ígūta Jesús ãārīmi, ãrīyupu. Irasirirā Marípuya werenírī gojadea pūrē keoro weremakū pérā, judío masaka: “Diaye ãārībea”, ãrīmasibiriñurā.

19

Pablo Efesogue buedea

1 Apolos Corintogue ãārīripoe Pablo gapu ûtāyuku watopegue taria, Efesogue eja, wárā Jesúre b̄remurārē bokajayupu.

2 Bokaja, ïgūsārē sērēñayupu:

—¿M̄sā Jesúre b̄remurā, Õāgū deyomarīgūrē bokatīrīñeärī? ãrīyupu.

Ígūrē yujuñurā:

—“Õāgū deyomarīgū ãārīmi”, ãrīmakū, neō pēbiribu ḡua.

3 Pablo ïgūsārē sērēñayupu doja:

—¿Noäya buerire pédero p̄uru, deko merā wāiyeri m̄sārē? ãrīyupu. Ígūsā gapu yujuñurā:

—Juäya buerire ḡua pédero p̄uru, ḡuare wāiyema, ãrīñurā.

4 Pablo ãsū ãrīyupu doja:

—Juan masakare ïgūsā ñerī irideare b̄jawere, gūñarīrē gorawayurārē wāiyedi ãārīmí. Irasū wāiyekereḡu: “Yu p̄uru aaribure b̄remuka!” ãrī

buedi ããrõmí. Irasú ãrõgú: “Jesúre Marípø iriudire bñremuka mñsã!” ãrõgú iridi ããrõmí, ãrõyupø Pablo.

5 Ígú irasú ãrõmakü pérã, marí Opø Jesús wãi merã wãïyesñurã ïgûrë bñremurírë ïmurã.

6 Purø Pablo ïgûsaya dipu weka ïgûya mojõri merã ñapeomakü, Õágú deyomarígú dijjayupø ïgûsärë. Ígú dijjamakü, gaji masã ya werenírì merã ïgûsã werenímasibrideare wereníñurã. Marípø ïgûsärë weredorerire wereñurã.

7 Ígûsã ããrõpererã pe mojõma pere su gubu peru pêrëbejarägora ããrõñurã.

8 Pablo iri makäguere urrerã abe ããrõgú, judío masaka nererí wiigue ñajãa, güiro marírõ Marípø marí Opø ããrõrì kerere masakare werenayupø. Irire gûñaturari merã weremakü pérã: “I diayeta ããrã”, ãrõñurã.

9 Gajirã gapø Marípøyare péduamerã, Ígú wererire bñremubiriñurã. Irasirirã masaka péurogue marí Opuya bueri: “Ñegoráa”, ãrì wereñurã. Ígûsã irasú ãrõmakü pégu, Pablo gapø Jesúre bñremurärë siiu wiria, Tiranno wâikuguya bueri wiigue waayupø. Iroguere ûmurikø masakare buenayupø.

10 Pe bojorigora bueyupø ïgûsärë iri wiiguere. Ígú irasú buemakü, ããrõpererã Asia nikü marã judío masaka, judío masaka ããrõmeräde marí Opøyare pépereakõãñurã.

11 Pablo iri makägue ããrõmakü, Marípø Ígú turari merã ïgûrë wári iri ïmurírë irimakü iriyupø.

12 Irasirimakü ïärã, masaka surí gasiri, Pabloya düpø pêrëadea gasirire pürírikurã puro ãiãnañurã. Ígûsã ãiãmakü, pürírikurã iri gasirire moãña,

tarinañurā. Wātēa ñajāsūnerāde irire moāña, wirisūnañurā.

13-14 Iripoere gajirā judío masaka wātēärē béowiugorenarā iriñurā. Īgūsā Esceva wāikugū pūrā su mojōma pere gaji mojō peru pērēbejārāgora aārīñurā. Esceva paá opu aārīyupu. Īgū pūrā Pablo irirosūta marī Opu Jesú斯 wāi merā wātēärē béowiuduarā, ãsū aārīñurā:

—Jesús, Pablo weredi wāi merā dorea māsārē. Wirika māsā ñajādire! aārī béowiadiñurā.

15 Īgūsā irasū aārīkeremakū, wātī masakuguere ñajādi ãsū aārīyupu:

—Jesúre, Pablore masīa. Māsā gapure masībea. ¿Niísāno aārīrī māsā? aārīyupu.

16 Īgū irasū aārīmakūta, wātī ñajāsūdi gapu pari meébeja, bāro turaro merā īgūsā aārīpererārē ñeā, tarinugāyupu. Īgūsārē pá, kāmitú, īgūsāya suríre yeguepeokōāyupu. Irasirirā surí marīrā, kāmikurāgū ûmawiriañurā.

17 Īgūsā irasū waadea kerere pérā, aārīpererā Efeso marā, judío masaka, judío masaka aārīmerāde péguka, bāro güiñurā. Irasirirā marī Opu Jesú斯 wāirē õārō goepeyari merā bāremuñurā pāma.

18 Irasirirā wárā dupiyuro Jesúre bāremunugānerā gapu īgūsā ñerō irideare masaka péurogue weretarirā ejañurā.

19 Īgūsā merā wárā yéa aārīrā aārīñurā. Irasirirā īgūsā bayirima gojadea papera turirire irogue aāia, masaka iūrō irire soebéokōāñurā. Aārīpereri iri wajakudeare īgūsā keoñamakū, cincuenta mil niyeru koeri wajakudiyuro.

20 Ígūsā irasirimakū īādero p̄urū, ūmarikū wárā masaka Marīp̄uya kerere pérā, ígū turari merā Jesúre b̄uremunugāñurā.

21 Irasū waadero p̄urū, Pablo ãsū ãrī gūñayupu: “Macedonia nikū waap̄rori, iri nikūrē taria, Acaya nikūdere taria, Jerusalégue waagūra. Iro merāta Romarē īāgū waagūra”, ãrī gūñayupu.

22 Irasirigu Ígū waaburi dupiyuro pērā Ígūrē iritamurārē Erasto, Timoteore iriuyupu Macedoniague. Pablo gapu suḡta dujayupu dapa Asia-guere.

Efeso marā Pablo merā gua, gaguinídea

23 Pablo Efesogue ãārīripoe gajirā iro marā buro werenírī merā Ígūrē īāturiñurā, masaka wárā Jesúre b̄urenumakū īārā.

24 Suḡu plata wāik̄uri kōme merā moārīmasū Demetrio wāik̄uḡu Pablore īāturiwāgūyupu. Ígū plata merā iro marā b̄uremuḡo Artemisa wāik̄ugo b̄uremurī keori wiiringārē weanayupu. Ígū, gajirā moārā merā Ígūsā weadeare masakare duarā, wáro wajatanañurā.

25 Irasirigu Demetrio Ígū merā moārārē, gajirā Ígū irirosū plata moārārē siiu neeō, ãsū ãrīyupu:

—Yū merāmarā, õārō péka! Irire masā m̄usā. Marī weadeare duari merā wáro wajata, õārō ãārīkōāa.

26 Pablo buedeadere masā. ãsū ãrī buegorenami: “Masaka b̄uremurā keori weadea, turari oparā irirosū ãārībea. Úmugasigue marā Op̄u irirosū neō ãārībea, keori weadea ãārā”, ãrī buemi. Irire pérā, wárā masaka õō marā, ãārīperero Asia marāde Ígū buedeare: “Diayeta ãārā”, ãrī gūñama.

27 I marīrē buro goea. Marīya moārī waja-marīakōāburo yáa. Marī buremugō Artemisaya wide ubu āārīrī wii dujakōārokua. Dapagueta āārīperero Asia marā buremuadima igore. Masaka Pablo wererire buremurā sōō gapu merā igore buremunemobirikuma pama, āāiyupu Demetrio īgūsārē.

28 Īgū irasū ārīmakū pérā, buro guarí merā:

—Artemisa, Efeso marā buremugō turago āārīmo, ārī gaguinípūroriñurā.

29 Īgūsā gaguinímakū, gajirā wárā Efeso marā: “¿Naásū waari?” ārī pémasibirikererā, īgūsāde gaguinípereakōāñurā. Irasū gaguinírāta Gayore, Aristarcore ñeā, iri makā marā nerērōgue īgūsārē tāwāgāñurā. Gayo, Aristarco Macedonia marā, Pablore wapikwāgānerā āārīñurā.

30 Īgūsārē ñeāmakū īágū, Pablo gapu masaka wárā watopegue īgūsārē weregu waaduadiyupu. Jesúre buremurā gapu waadorebiriñurā.

31 Gajirā iri nikū marā oparāde, Pablo merāmarā īgūrē: “Gua murē dorea: ‘Īgūsā nerērōgue waabirikōāka!’” ārī kere iriuñurā.

32 Irogue nerēanerā buro gaguinírā iriñurā dapa. “¿Nasirirā marī õōgue nerērī?” ārīmasimera īgūsā gāāmerō gaguinímirēkōāñurā.

33 Irasirirā judío masaka īgūsāyagure Alejandro wāikugure gaguinírā īñrōgue túmeénúñurā īgūsārē weredorerā. Irasirigu īgū gapu īgūya mojō merā irikeo: “Iropata gaguiníka, toeaka!” ārīdudadiyupu. “Gua judío masaka ñerō iribe”, ārī weredudadiyupu.

34 Ígū judío masakh áärírírē íámasírā, áärípererā suro merā pe hora gaguiníñurā:

—Artemisa, Efeso marā buremugō turago áärímo, árī gaguiníñurā.

35 Ígūsā buro gaguinímakh íágū, sugh iri makā marā oparārē iritamugū masakare toedore, ásū árīyuph:

—Musā, Efeso marā óärō péka! Artemisa, marī buremugō turago áärímo. Ígore buremurī wiire, igo keori úmugasigue dijarideadere korerā áärā marī. Irire áäríperero marā óärō masíma.

36 “I diaye áäríbea”, árīmasíbema. Irasirirā iropata gaguiníka, toeaka! Gaguinínemobirkóöka pama! Diaye gūñaka musāde! Noó gāämerō pémasírī marírō gajinorē iribirikóöka!

37 Ísā musā ñeänerā marī buremurī wiirimarē neō yajabirama. Marī buremugōrē ñerō neō árī wereníbirama. Ígūsā ñerō iribirikeremakh, Ígūsārē ñeā, ðögue áíriayo.

38 Demetrio, ígū merā moärā ígūsārē weresäduarā, weresärírē beyerimasā purogue waaburo. Irogue i nikū marā oparā íürōgue ígūsārē weresädeare áumumasíma.

39 Oparā i makā marärē siiu neeõmakh íärā, gajino sérëduarā, werenírā aarika!

40 Dapagā musā guari merā gaguiníadea kerere marī oparā pérā: “Marírē tarinhgäduarā yáma”, árī weresäbukuma. Irasirirā marī buro gaguiníadea waja marírē weresämakh neō yujumasíbiribukoa, árīyuph oparārē iritamugū ígūsārē.

41 Irire were odo: “Iropata áärā. Waaka musāya wiirigue!” árīyuph.

20

Pablo Macedoniague, Greciague ejadea

¹ Ígūsā irasū árī gaguinímirēdero puru, Pablo gapu Jesúre būremurārē siiu neeō, ígūsārē õārō áārīrikadoregu, wereyupu. Were odo, mojō ñeā, ígūsārē seretu, Macedoniague waakōāyupu.

² Irogue eja, iroma makārī marārē Jesúre būremurārē ígū werenírī merā õārō gūñaturamakū iriyupu. Puru Greciague waayupu.

³ Irore urrerā abegora áārīyupu. Puru Siria nikūgue doódiru merā taribujabu iriripoe judío masaka: “Mūrē ñerō iridharā íriama”, árīrī kerere péyupu. Irasirigu: “Maa merā Macedoniagueta dujáagura doja”, árī gūñayupu.

⁴⁻⁵ Guá, ígū merā waaburi dupiyuro gajirā ígū merāmarā Troas wāikuri makāgue waa, guare yúñurā. Ílsāku áārīmá: Sópater wāikugu Bereamu, Pirro wāikugu magū áārīmí. Gajirā Tesalónica marā pērā Aristarco, Segundo wāikurā áārīmá. Gajigu Derbemu Gayo wāikugu, gajigu Timoteo, gajirā Asia marā Tíquico, Trófimo áārīmá.

⁶ Ígūsā yúripoe guá gapu pā wemasārī morēñā marīrī baari bosenu puru, Filipogue áārānerā doódiru merā su mojōma nūrī taribuja, Troague ejabu. Irogue ígūsārē bokaja, ígūsā merā su semana dujabu.

Troague Pablo naadea

⁷ Siñajārīnu áārīmakā, gajirā Jesúre būremurā merā pārē dākawa baamurā nerēbu. Pablo gajinu gapu waabu áārīsīā, yoaripoe buemi ígūsārē. Nami deko áārīmakā bue odobirimi dapa.

8-9 Għa ner ċer ċaribu, ure kaya wekama taribu, sīġor i wári opari taribu āār ibu. Pablor iro āār irā pérripoe sugħi maam u Eutico wāikkugħi ventanagħue doami. Pablo īgħi sār ħażżej yuari po buemakku, īgħi re wħażja ejayuro. Irasirigħi kār ħi, yebagħi yuridijakō āmi. Īgħi yuridijamakku īarrā, īgħi paro wa, kōmodo adiguere āiwa għidu doboma.

10 Īgħi sār iras u irimakku īāgħi, Pablo dijari, maam ġur ħażżej pābha āiwa għidu, īgħi sār ħażżej weremi:

—Għakbir ikok! Okami dapa, ār īmi.

11 Īgħi iras u ār ħi, maam u kōmodo adigue āār īkeregħi, masakko āmi. Īgħi masāmaku īāgħi, Pablo dupaturi m'hix, pār ħa kawwa, īgħi sār mer ībaami. Īgħi irasiri adero puru, yoaripoe buenemomi doja. Boyoburo dupi yu roġġ īgħi sār ħażżej bue odo, wiriakō āmi.

12 Īgħi wiri adero puru, irogħi ner ċanner ħi Eutico kōmodo adigue masad dire u sħuyari mer īgħya wiigħe āiħi.

Pablos āi Troas āār ġiġi Miletogue waadea

13 Pablo għare ār ħi deros u doódiru mer īgħi dupi yu roġġ Asogue waabu. Īgħi gapu īgħi waad adħi deros u maagħi waami.

14 Asogue għare bokaja, għa mer ība doódiru u ħajnej, Mitileneġġ waami.

15-16 Għajnej iro mer ība waara, Quio wāikkuri niegħi rō bokat iż-żogħi ejabu. Għajnej waara, Samogue ejabu doja. Iro mer ība wa, Troglio wāikkur ogħi kār ibu. Pablo, Pentecostés bosenu dupi yu roġġ Jerusalēmu ejadu agħi, għare: “Asi are yoaripoe

ãärñduabirikoa yu”, ãrñmi. “Irasirirã Efesore diayeta taria, Miletogue waapurumurã!” ãrñmi. Irasirirã gajinu gapu waa, Miletogue ejabu.

Pablo Efeso marã Jesúre bñremurã oparãrẽ weredea

17 Pablo Miletogue ãärñgû, Efeso marã Jesúre bñremurã oparãrẽ kere ïriumi ïgû puro aardoregu.

18 Ígûsâ ïgû puro ejamakû, ïgûsârã ãrñmi:
—Asiague ejagu, mûsâ merã neõgora yu irideare õärô masâ mûsâ.

19 Mûsâ merã ãärñgû, marî Opuyare iribu. Irasirigû mûsârã neõ tarinugâbiribu. Masaka Jesúre bñremubirimakû ïgû, orebu. Judío masaka yure wëjëduakeremakû, mûsârã buebu.

20 Mûsâ nererõgue, mûsâya wiiriguadere ãärñpereri mûsâ õärô ãärñrikuburire buebu.

21 Judío masakare, judío masaka ãärñmerâdere irireta buebu. “Õärô péka! Mûsâ ñerõ iririre piri, Marîpuya gapure õärô irinugâka! Marî Opu Jesúre bñremuka!” ãrñ buebu.

22 Irasirigû dapagorare Õágû deyomarîgû dorederosûta Jerusalégue waagû yáa. Irogue yure ãsû waarokoa, ãrñmasibirkoo dapa.

23 Yu ejadea makârîku Õágû deyomarîgû ãsû ãrñmi yure: “Mu irogue waamakû, masaka murê peresu iri, ñerõ tarimakû irirâkuma”, ãrñmi. Iri ditare masâ.

24 Irire masikeregû, güibea. Yaa okaridere maibea. Marîpû masaka ãärñpererârã maîrî merã ïâmi, ãrñrîkerere marî Opu Jesús weredoremi yure. I ditare ïgû yure moârî pídeare iripeoduáa.

25 'Y_u m_{us}ā merā ãārīgū, Marīpu īgūyarārē doreri kerere weregorenabu. Dapagorare m_{us}ā neō dypaturi y_ure īānemobirikoa. Irire masñā y_u.

26-27 Irasirig_u dapagārē irire werea m_{us}ārē. Ñārīpereri Marīpu yare īgū y_ure weredoredeare werebu m_{us}ārē. Irasirirā m_{us}ā ãārīpererā irire: "Neō pébea y_u", ãārīmasibirkoka. Perekiri peamegue waamakū, īgūsā pédubabiridea waja ãārīroko. Yaa waja ãārībirikoa.

28 Irasirirā Marīpu yare õārō péduripíka! M_{us}ā Jesúre b_uremurārē, Óāgū deyomarīgū m_{us}ārē koredorerādere: "Óārō péka m_{us}āde!" ãārī wereka! Ígū magū boagu dí b_{eo}dea merā Marīpu īgūsārē īgūyarā ãārīmakū iridi ãārīmí. Irasirirā īgūsārē õārō koreka, oveja korerā īgūsāyarā ovejare õārō korederosūta!

29 Y_u waadero p_uru, gajirā ãārīkatorimasā, makānūu marā diayéa ovejare wējēd_uarā irirosū m_{us}ā p_{uro} ejarākuma. īgūsā bueri merā m_{us}ārē dukawarimakū irid_uarākuma.

30 Puruguere gajirā m_{us}ā merāmarāta m_{us}ārē Jesúre b_uremurārē ãārīkatorākuma īgūsā buerire p_{edorerā}.

31 Irasirirā õārō pémasíka! Ure bojorigora ûmurī, ñamirī oreri merā m_{us}ā ãārīpererārē werebu. Irasirirā y_u weredeare gûñaníkōåka!

32 'Dapagorare Marīpu s_{er}ēbosagura m_{us}ārē koreburo, ãārīgū. Ígū m_{us}ārē mañrī merā ïārī kerere buerā, õārō ãārīrikurākua. Ùmuriku Ígū turari merā m_{us}ārē ëgūrē b_uremunemomakū yámi. M_{us}ārē īgūyarārē ãārīpererārē õārīrē s_{ig}ukumi Ígū iripoegue ãārīderosūta.

33 Y^u m^{as}ā merā ãärīg^u, m^{as}āya niyerure, m^{as}āya surídere: “Y^ure sīka!” neō ãrībirib^u.

34 Y^u basi moādea waja merā, y^u gāāmerīrē, y^u merāmarā gāāmerīdere bokab^u. Irire õärō masā m^{as}ā.

35 Marī moā wajatadea merā gajino opamerārē iritamurō gāāmea. Ire m^{as}ārē iri īmub^u: “Āsū iririk^uka m^{as}āde!” ãärīg^u. Marī Op^u Jesús ãrīdeare gūñaka! Āsū ãrīyup^u: “Sug^u gajino sīg^u gap^u īg^u sīrīrē ñeāg^u nemorō us^uyami”, ãrī weremi Pablo Efeso marā Jesúre b^uremurārē.

36 Irasū ãrī odo, Pablo īg^usā merā ñaduk^upuri merā ejamejā, Marīp^ure sērēmi.

37-38 Sērē odo: “M^{as}ā dupaturi neō īānemobirikoa y^ure”, īg^u ãrīdeare gūñarā, b^uro b^ujawereri merā dujama. Irasirirā ãärīpererā īg^urē pábua, orema. P^uru īg^urē perague t^uyabuajama g^ua doódiru merā waamak^u īāt^uyarā.

21

Pablo dupaturi Jerusalēgue waadea

1 G^ua Efeso marārē Jesúre b^uremurārē seretu odo, doódiru merā Cos wāik^uri n^ug^urōgue diaye waakōāb^u. Gajin^u Rodas wāik^uri n^ug^urōrē taria, Pátara wāik^uri makāgue ejab^u.

2 Irogue eja, doódiru Feniciague waaburidirure bokaja, iriru merā waab^u doja.

3 Waa, Chipre wāik^uri n^ug^urōrē tariarā, iri n^ug^urō kúgap^u dujamakā īāb^u. Irore taria, Siria nikūrē eja, Tiro wāik^uri makāma perague ejab^u. Irogue doódirure moārā iriruma doebeirire píma.

4 Irogue eja, Jesúre b̄uremurārē bokaja, su mojōma pere gaji mojō peru p̄erēbejarinurī īgūsā merā ãārībū. Īgūsā Ōāgū deyomarīgū masīrī sīsūnerā ãārīsīā, Pablore: “Jerusalēgue waabirikōaka m̄urē wējērī!” ãrī werema.

5 Īgūsā irasū ãārīkeremakū, su mojōma pere gaji mojō Peru p̄erēbejarinurī p̄urū, waakōābū. Gua waamakū, ãārīpererā Jesúre b̄uremurā, īgūsā marāposā nome, īgūsā pūrā iri makā t̄rogue guare īāt̄uyarā ejama. Irasirirā gua ãārīpererā īgūsā merā perague buáa, iroma īmiparogue ñadukupuri merā ejamejāja, Marīphare sērēbū.

6 P̄urū īgūsārē pábhā seretu odo, doódiru merā waakōābū. Īgūsā gapū īgūsāya wiirigue majākōāma.

7 Irasirirā gua Tirore ãārānerā waa, Tolemaida wāikūri makāgue ejabu. Irogue eja, Jesúre b̄uremurārē õādore, sunu īgūsā merā ãārībū.

8 Gajinū gapū Pablo gua merā maague waami, Cesarea wāikūri makāgue waagú. Irogue eja, Felipe wāikugū Jesúya kerere weregorenaguya wiigue waa, īgū merā ãārībū. Felipe Jesúre b̄uremurā su mojōma pere gaji mojō Peru p̄erēbejarā baari guerenerā watope ãārīdi ãārīmí.

9 Felipe pūrā wapikurā nóome, marāpū marīrā nome ãārīmá. Īgūsā Marīphare weredorederosūta īgūya kerere wereturiarā nome ãārīmá.

10 Gua ireore yoaweyaripoe ãārādero p̄urū, Agabo wāikugū Marīphaya kerere weredupiyugū Judeague ãārādi guare īāgū ejami.

11 Īgū gua p̄uro eja, Pabloya yujūwēñarīdare ãī, īgū basi īgūya guburire, īgūya mojōrīrē suami. Sua

odo, guare ãrĩmi:

—Ãsū ãrĩmi Õâgã deyomarĩgã yüre: “Idare opagu Jerusalẽgue ejamakã, mu basi ida merã suaderosüta judo masaka suarãkuma ïgürẽ. Sua odo, judo masaka ããrĩmerãrẽ ïgürẽ wiarãkuma”, ãrĩmi yüre, ãrĩ weremi Agabo guare.

¹² ïgã irasü ãrĩmakã pérã, gua Cesarea marã merã Pablore: “Jerusalẽguere waabirikõka!” ãrĩ werebu.

¹³ Pablo gapu guare ãrĩmi:

—¿Nasirimurã iropa ore, yüre buro bujaweremakã yári? Jerusalẽgue ïgüsã yüre suã, peresu irimakã õäroko. Marĩ Opu Jesúya kerere weredea waja yü boamakã õäroko. Ñerõ yüre ããrĩkeremakã waagura, ãrĩmi.

¹⁴ Irasirirã gua ïgürẽ: “Waabirikõka!” ãrãnerã pirikõabu pama. ãsü ãrĩbu:

—Marĩ Opu ïgã gãämerõsüta iriburo, ãrĩkõabu.

¹⁵ Puru guayare ãmu, Jerusalẽgue waakõabu.

¹⁶ Irogue waamakã, gajirã Cesarea marã Jesúre buremurã gua merã waama. ïgüsã merãmu Mnasón wãlkugu Chipremu ããrĩdi, yoaripoe Jesúre buremugã ããrĩmí. Irasirirã Jerusalẽgue eja, ïguya wiigue ïgã merã ããrĩbu.

Pablo Santiagore ïägã ejadea

¹⁷ Gua Jerusalẽgue ejamakã, iro marã Jesúre buremurã usuyari merã bokafĩrima.

¹⁸ Gajinu Pablo gua merã Santiagore ïägã waami. ïgã puruguere ããrĩpererã Jesúre buremurã oparã, nerẽnerã ããrĩmá.

19 Pablo Ígūsārē õādore odo, judío masaka ãārīmerārē ãārīpereri Marípʉ Ígʉ merā irideare weremi.

20 Ígʉ weremakʉ pérā, Marípure: “Óātaria mʉ”, ãrī, ushayari sīma. Pʉru ãsū ãrīma Pablore:

—Guayagʉ, ire õārō masīa mʉ. Wárā judío masaka Jesúre bñremukererā, ãārīpererā: “Moisés doredeadere iriro gāāmea dapa”, ãrīma.

21 Gajirā masaka ãsū ãrī werewʉama mʉrē: “Ígʉ judío masaka ãārīmerā ãārīrõgue ãārīgū, judío masaka irogue ãārīrārē Moisés doredeare iridorebemi. Ígūsā pñrārē Ígūsāya dñpñma gasirogārē wiiridorebemi. Marī judío masaka iririkʉrire iridorebemi”, ãrī werewʉama.

22 Ígūsā mʉ õōrē ejayupʉ, ãrīrī kerere pérā, nerē, mʉrē turirákuma. Iro tamerārē, ¿nasirigukuri mʉ?

23 ãsū irika! Óōrē wapikʉrā ñma ãārīma. “Marípure bñremurā, ãsū irirāra!” ãrīnerā ãārīma.

24 Ígūsā merā Marípʉya wiigue waaka! Mʉde Ígūsā irirosūta irika! Moisés doredeare irirā waamurā yáma. Irasirigʉ Marípʉ ïñrñrē Ígūsā iriri wajare wajaribosaka! Mʉ irasiriadero pʉru, Ígūsāya poarire wññadorerákuma. Mʉ irasirimakʉ ïñrā, ãārīpererā masaka mʉrē werewʉadeare: “Ãrīkatorā iriñuma”, ãrīrákuma. “Ígūde Moisés doredeare õārō irigʉ ãārīmi”, ãrīrákuma.

25 Judío masaka ãārīmerārē Jesúre bñremurārē gʉa gojadea pñrē iriusiabʉ. ãsū ãrī gojabʉ: “Keori weadea pñro baari pídeare, waimʉrā wññugū biu wñjñanerāya díkʉri diíre baabirikōäka! Díre iiribirikōäka! Nome merā ñerō iribirikōäka! Nomede ñma merā ñerō iribirikōäka!” ãrī gojabʉ

għa, ārīma Pablore.

Marīpħya wiigħue judío masaka Pablore ñeādea

26 Irasirigħ Pablo gajin u gap u wapikurā īma merā Marīpu īürō Moisés doredeare irig u waayup. Puru Marīpħya wiigħue ñajāa, Pablo paire ārīyup: “Su semana duyáa, għa Moisés doredeare iri odoburo. Għa odorin u āarīmkā, għak u waimħrā ejorārē ārīrākōa. Marīpu īürō ļgħis-sār ġej wħi soepeoka! ārīrā!” ārīyup.

27 ļgħis-sā Moisés doredeare iri odoburipoe Asia marā judío masaka Pablore Marīpħya wiigħue āarīgħarē īñurā. Irasirirā gajirārē iri wii āarīrārē ļgħi merā guamak iri, Pablore ñeħ, āsū ārī għagħiġi nñurā.

28 —Guayarā Israel bumarā, għare iritamuka! Ħi ta āarīmi, āarīpereroguere marīrē ñerō ārī werenigorenagħi. “Judío masaka ñegorama. Moisés doredea wajamáa. I wiide ñegoráa”, ārī buegorenami masakare. Gajire griego masakare i wiigħue āiñajāgħu ñerō irig u yámi i wiire, ārīnurā.

29 Pablo iro dupiyuro Trófimo merā makāgue āarīmku īñerā āarīsī, Pablo ļgħi rē Marīpħya wiigħue āiñajāgħu irikumi, ārī għuñnurā. Trófimo Efesom u judío masak u āarībi āarīyup. Irasiriro ļgħi norē iri wiiguere ñajāmasiñha marīyuro.

30 Pablore weresā gagħiġi makā pérā, iri makā marā āarīpererā bħro guañurā. Irasirirā ūmañajāa, Pablore ñeħ tħawwir, iri wii makāpħororire mata biakō āñurā.

31 ļgħis-sā Pablore wżej̄emurā iriripoe gajirā surara opu guere wererā waañurā. ļgħi parogue eja:

“Ãärípererã Jerusalén marã nerẽ, b̄ero guarí merã gaguinírã iriama”, ãrĩ wereñurã.

32 Íḡsã irasũ ãr̄imakũ pégu, surara opu Íḡyarã surarare, Íḡsãrẽ dorerädere siiu neeõ, Íḡsã merã Pablore wẽjéduarã p̄rogue ūmawãgãyupu. Íḡsã ejamakã ïärã, Pablore pánerã piriñurã.

33 Surara opu Pablo p̄rogue eja, Íḡyarã surarare Íḡrẽ ñeädore, pe kõmeda merã suadoreyupu. Íḡsã sua odomakã ïágú, surara opu masakare sêrẽñayupu:

—¿Niíno ãärírĩ ï? ¿Nasiriari, Íḡu m̄usã irasirimakã? ãrĩ sêrẽñayupu.

34 Íḡu irasũ ãr̄imakã, masaka gapu: “Ãsã iriamí”, ãrĩ, gajirã gajirosã, gajirã gajirosã gaguinímirẽkõañurã. Íḡsã irasũ gaguinímakã, surara opu neõ diaye pébiriyupu. Irasirigu Íḡyarã surara ãärírĩ wiigue Pablore ãïadoreyupu.

35-36 Íḡsã irogue Íḡrẽ ãïämakã ïärã, wárã masaka: “Wẽjékõåka Íḡrẽ!” ãrĩ gaguiní, t̄uyañurã. Irasirirã surara Íḡsãya wii makãp̄ro m̄uríaro ejarã, Pablore ãikõâ m̄uríâñurã, masaka Íḡrẽ wẽjérã, ãrĩrã.

Pablo masakare: “Neõ ñerõ iribeayu”, ãrĩ were-dea

37 Iri wiigue eja, Íḡrẽ peresu irimurã iriripoe surara opure:

—Yu, m̄u merã wereníduakoa, ãr̄iyupu.

Pablo griego ya merã werenímakã pégu, surara opu gapu ãr̄iyupu:

—¿Mu griego yare masírĩ?

³⁸ ¿Sóo áárādi, Egiptomu meta áárírī mu? Ígū romano marā oparā merā gāmekēáduagu, wárā cuatro mil wējérīmasärē siiu neeō, masaka marírōgue áayupu. ¿Ígū meta áárírī mu?

³⁹ Igū irasū ārīmakū pégu, Pablo yujuyuupu:

—Yü, īgū meta äärā. Judío masakü äärā. Tarso, Cilicia nikü äärirī makā deyoabü. Ubu äärirī makāmü äärirībea. Irasirigü merē sérēa. Íisā masaka merē werenídoreka yüre! äriryupü.

40 Ígū irasū ārīmakū pégu, surara opu: “Jáu, wereníka!” ārīyupu. Irasirigu Pablo mārīrogue mārīnugā, íguya mojō merā masakare toeburo, ārīgū, irikeoyupu. Ígū irasirimakū íārā, toekōāñurā. Ígūsā toemakū, Pablo hebreo ya merā wereyupu Ígūsārē:

22

¹ —Yaařā, yę irideare męsärę weremakū, ḏārō péka! ḣřyupę Pablo.

² Igū hebreo ya merā werenímakū pérā, masaka toepereakōāñurā. Irasirigū Pablo īgūsārē āsū ãrī wereyupū:

3 —Yū judío masakuta ãärā. Cilicia nikū Tarso wāikuri makāgue deyoabu. Iro deyoadi ãäríkeregū, õo Jerusalén masábū. Gamaliel wāikugū buemi yure. Irasirigū marī ñeküsāmarārē Moisés doreri pídeare õärō masña. Irasirigū mūsā irirosūta yude Marípu doredeare õärō yáa.

⁴ Iripoeguere Jesúre būremurārē ñerō iriunabū. Surāyerire wējēdorebu. Umarē, nomedere ñeā, peresu iriunabū.

5 Paía opa, ãārīpererā judío masaka oparā yu ãārīrē: “Irasūta iriunami”, ãārī weremasīma mūsārē. Ígūsāta yure su pū gojabosama marīyarā Damasco marārē Jesúre bāremurārē ñeādorerā. Irasirigu iri pū merā Jesúre bāremurārē ñeāgū waadibu, õõ Jerusalēgue Ígūsārē ãija peresu iribu.

Pablo Ígū Jesúre bāremunugādeare weredea

6 'Goeripoe ãārīmakū, yu Damascogue ejabu iriripoe gūñaña marīrō ûmugasi bāro kūmijūrō yu pārore goesisiribu.

7 Irasū waamakū, yebague meémejā, pāru ãsū ãrī werenīmakū pébu. “Saulo, ¿nasirigu yure ñerō yári mu?”

8 Ígū irasū ãārīmakū pégū: “¿Noā ãārīrī mu?” ãrī sērēñabu. Ígū gapu: “Yu, Jesús Nazaretmu mu ñerō iriguta ãārā”, ãrīmi yure.

9 Yu merā ãārīnerā iri goesisiririre ïágukakōama. Irire ïákererā, Jesús yure werenīmakū pébirima.

10 Pāru: “Yu Opu, ¿nasirigu kuri yu?” ãrī sērēñabu ïgārē. Ígū yure yajumi: “Wāgānugā, Damascogue waaka! Irogue sugu ãārīpereri yu mārē iridoreburire mārē weregukumi”, ãrīmi.

11 Bāro kūmijūrō waadea yaa koyere neõ deyomarīmakū irikubu. Irasirirā yu merāmarā yaa mojōgue ñeā, Damascogue ãíama.

12 ‘Yu iro ejadero pāru, Ananías wāikugū, Marīpure bāremugū, Moisés dorededeare õārō irigu yure ïágū ejami. Ígū iro marā judío masaka ãārīpererā bāremugū ãārīmí.

13 Ígū yu pāro ejanugāja: “Yaagu Saulo, mu dupaturi koye ïágukoa doja”, ãrīmi. Ígū irasū ãārīmakūta,

dupaturi ïābh doja. Irasirigu Ananías yu puro nímaku õārō ïābhu.

¹⁴ Yu ïāmasuadero puru, yure ãārumi doja: “Iripoegue Marpu maru ñeküsuamaru buremudi muru beyesiadi ãārumí, ïgu dorerire õārō iribure, ïgu maguru ñeru opabire ïābure, ïgu wereníruru pébure.

¹⁵ Irasirigu ãārupereru masakare mu ïādeare, mu pédeare weregorenagukou.

¹⁶ Dapagorare yoaripoe yúbirikuka! Wágunugugá, deko meru wuaiyedoreka, mu maru Opu Jesúre buremururu ïmugu! Marpure: ‘Jesúre buremua, irasirigu yu ñeru irideare kutika!’ ãāru surueka, mu ñeru irideare kutiburo, ãārugul!’ ãārumí Ananías yure.

Pablo judío masaka ãārumeruru Marpu ïguru bue-doredare weredeu

¹⁷ Puru Damascogue ãārudi i maku Jerusaluegue dujajagu, Marpuya wiigue ïguru surugu waabu. Irogue kueru irirosu waariu ïābu.

¹⁸ Irogue Jesús yure deyou, weremi: “Jerusaluén maru yaare mu weremaku péduabema. Irasirigu murugora gajirogue waaka!” ãārumi.

¹⁹ ïgu irasu ãārumaku pugu, ïguru ãārubu: “Yu Opu, Jerusaluén maru yu irideare õārō masuma. Yu judío masaka neruri wiirigue ãārururu muru buremururu ñeu pá, peresu iribu.

²⁰ Muya kerere weredi Esteburu ïgusu wuejumaku, ïguru wuejuruya suru wekamaru korebosabu. ‘Óārō iriru, wuejuma’, ãāru guñabu”, ãāru werebu yu Opure.

²¹ Yu irasu ãārumaku pugu, yu Opu weremi: “Yoarogue waaka! Judío masaka ãārumeruru

buedoregu iriugura m̄rē”, ārīmi, ārī wereyupu Pablo īgūsārē.

Surara opu Pablo merā werenídea

22 Pablo: “Yu Opu Jesús judío masaka āārīmerārē buedoregu iriugura”, ārīrīrē pérā, b̄ro guarī merā gaguiníñurā:

—Dapagorare ū ūārīnemobirikōāburo. Dapagorata boaburo, ārī gaguiníñurā.

23 Irasū ārī gaguinírā, īgūsāya surí wekamarē wējāsiri, nikūwera merā meésiriñurā.

24 Irasirimakū ūāgū, surara opu īgūyarārē Pablore īgūsāya wiigue ūāñajāadoreyupu. Pablore: “¿Nasirirā masaka m̄rē guarī merā gaguinírī?” ārī masiduagu īgūrē tārādoreyupu.

25 Irasirirā īgūrē sua, tārāmurā iriripoe Pablo gapu īgū puro nīgūrē surarare doregure ārīyupu:

—Yu romano marāya nikūmu ūārā. Irasirirā weresārīrē beyerimasū yure: “Āsū iriamī ñerō irigu”, ārī weresābirikeremakū, ubugorata tārāmasībea m̄usā yure, ārīyupu.

26 ūāgū irasū ārīmakū pégu, surarare doregu īgū opure weregu waayupu:

—Óārō pémasīka! “Romano marāya nikūmu ūārā yu”, ārāmi. Irasirigu ñerō iribirikōāka īgūrē! ārīyupu.

27 ūāgū irasū ārīmakū, surara opu Pablore sērēñagū waayupu:

—¿Diayeta romano marāya nikūmu ūārīrī mu? Wereka yure!

Pablo gapu īgūrē:

—Īgūta ūārā, ārī yujuuyupu.

28 Surara opu īgūrē ārīyupu:

—Y_u romanom_u ãārīduag_u wáro niyeru wa-jarib_u.

Pablo ïgūrē ãrīyup_u doja:

—Y_u tamerā romanoma makāgue deyoab_u. Irasirig_u deyoag_ugueta romanom_u ãārīdi ãārā y_u.

²⁹ Ígū irasū ãrīmak_u pérā, ïgūrē tārāboanerā güi wiriakōñurā. Surara opude Pablo romanom_u ãārīrīrē pégu, kōmedari merā ïgūrē sua tārādoreadeare gūñag_u, güiyup_u.

Pablo judío masaka oparā p_uro ãārīdea

³⁰ Irasirig_u gajin_u gap_u judío masaka Pablore wereśādeare masiduag_u, paía oparārē, gajirā ãārīpererā judío masaka oparārē siiu neeøyup_u. Ígūsā nerēmak_u ïág_u, Pablore Ígūsā suadea kōmedarire kura, aí, Ígūsā ïürō doboyup_u.

23

¹ Pablo judío masaka oparārē ïābokatïñunugāja, ãsū ãrīyup_u:

—Yaarā, y_u okaro bokatïürō Maríp_u ïürō õārō ãārīrik_ua, ãrī péñáa. Irasirig_u gūñarikuro marírō ãārīkōña.

² Ígū irasū ãrīmak_u pégu, paía op_u Ananías Pablo werenírīrē péduabi ïgū puro ãārīrārē ïgāya disire pádoreyup_u.

³ Irasirig_u Pablo Ananíare ãsū ãrīyup_u:

—Maríp_u m_urē wajamoāg_ukumi gajirārē m_u y_ure pádoreri waja. M_u irikatorik_ugu ãārā. Y_ure: “Moisés doredeare tarinugāa”, ãrī ïākereg_u, m_u gap_u iri dorerire tarinugāa, gajirārē y_ure pádoregu, ãrīyup_u.

4 Irasū ãrīmakū pérā, iro ãārīrā ãsū ãrīñurā Pablore:

—Ñerō ãrī wereníbirikōāka paía opure Marīpū beyedire!

5 Ígūsā irasū ãrīmakū pégu, Pablo ãrīyupu doja:

—Yaarā, yu masibirakubu Ígū paía opu ãārīrīrē. Masigū irasū ãrībiriboakuyo. Marīpuya werenírī gojadea pūguere: “Mūsāya makā marā opure ñerō ãrī wereníbirikōāka!” ãrī gojasúdero ãārībá.

6 Irogue ãārīrā: Saduceo bumarā, gajirā fariseo bumarā ãārīñurā. Irasirigu Ígūsārē Íágū, Pablo busuro wereniyupu:

—Yaarā, yude fariseota ãārā. Fariseo bumu magūta ãārā. Irasirirā masaka boanerā masārīrē yu būremurī waja yure wajamoādakoa, ãrīyupu.

7 Ígū boanerā masārīrē weremakū pérā, fariseo, saduceo bumarā merā gāme guaseonugāñurā. Irasirirā iri wiigue suro merā ãārānerā ãārīkererā, gāme dükawariakōāñurā.

8 Saduceo bumarā: “Masaka boanerā masābirikuma. Marīpure wereboerā marīkuma. Masaka boanerā yujupürārīde marīko”, ãrī wererā ãārīñurā. Fariseo bumarā gapu ãārīpereri irimarē būremurā ãārīñurā.

9 Irasirirā irimarē gāme guaseo, buro gaguinínugāñurā. Irasirirā surāyeri fariseo bumarā Moisés doredeare buerimasā wāgāñugā, wereñurā:

—Masaku boadi, o Marīpure wereboegu diayeta ñi merā wereníakumi. Irasirirā Ígūrē ñerō iriami, neō ãrīmasibea. Ígūrē wajamoārā, Marīpure ñerō irirā iribukōāa marī, ãrīñurā.

10 Ígūsā b̄ero gaguinímakā íāgū, surara opu gapu Pablore güisāyupu. “Ígūrē ñeā, tāwējāsiribéokōābukuma”, ārīgū, ígūyarā surarare: “Pablore ãiaka, dupaturi marī ãārīrī wiigue!” ārī iriuyupu.

11 Iri ñamita marī Opu Jesús Pablore deyoa, wereyupu:

—Gūñaturaka! Güibirikōāka! I makā Jerusalén marārē yaa kerere wereaderosūta Roma marādere weregu waaka! ārīyupu.

Judío masaka Pablore wējēd̄adea

12 Gajinu gapu surāyeri judío masaka Pablore wējēd̄uarā nerē, ãsū ãrīñurā:

—Dapagā merā neō baabiri, iiríbirikōārā! Ígūrē wējēmerā uamerāta boarā! Ígūrē wējēbirimakā, Marīpu marīrē wajamoāburo, ãrīñurā.

13 Irasū ãrī werenírā cuarenta nemorō ãārīñurā.

14 Puru paía oparā, gajirā judío masaka oparā purogue wererā waañurā:

—“Dapagā merā neō baabirikōārā! Ígūrē wējēmerā uamerāta boarā! Ígūrē wējēbirimakā, Marīpu marīrē wajamoāburo”, ãrābu, ãrīñurā.

15 Irasirirā m̄usā, m̄usā merāmarā oparāde ãrīkatori merā kere iriuka surara opuguere! “Ñamigā Pablore dupaturi ígū irideare weremakā péduakoa”, ãrīka ígūrē! Surara opu iri kerere pégu, Pablore õõgue ãīwāgāridoregukumi. Irasirirā maague yúrā, ígū õõrē ejaburo dupiyuro ígūrē wējēmurā, ãrīñurā.

16 Pablo tīgō magū gapu ígūsā irasū ãrī werenímakā péyupu. Irasirigu Pablore surara ãārīrī wiigue ãārīgūrē weregu waayupu.

17 Pablo irire pégu, sugu surarare siiu wereyupu:

—Íí maamü mü opüre gajino weredüayupu.
Irasirigu Ígū pürogue áñaka! árlyupu.

18 Ígū irasü árímakü pégu, surara Pablo tígō magürē Ígū opü pürogue áñja, árlyupu:

—Pablo peresugue áärígü yüre ii maamurë mü püro iriuami. Ígū mürë gajino weregu aarigü iriami, árlyupu.

19 Ígū irasü árímakü pégu, surara opü maamurë Íguya mojörë ñeä tüawágä, masaka péberogue sérénayupu:

—¿Naásü áribu iriari mü yüre?

20 Maamü gapü Ígürë árlyupu:

—Judío masaka oparä mürë Ígüsä pürogue Pablore áñadorerákuma. Mürë ásü árì wereníama: “Ñamigärë dupaturi Pablore sérénadakoa Ígù irideare õärö masímurä”, árkatorákuma.

21 Irasirigu Ígüsärë yujubiriköäka! Üma cuarenta nemorö maague Pablore wéjémurä duriri merä yúsima. “Dapagä merä neõ baabiriköärä! Ígürë wéjemerä üameräta boarä! Ígürë wéebirimakü, Marípu marírë wajamoäburo”, árama, árì wereyupu maamu surara opüre.

22 Ígù irasü árímakü pégu, surara opü gapü:

—Waaka doja! Irire gajirärë neõ werebiriköäka! árlyupu Ígürë.

Surara opü Pablore Félix pürogue iriudea

23 Maamü waadero püru, opü përä Íguya rä surarare dorerärë siiu wereyupu:

—Yaarā surarare doscientos gubu merā waa-murārē, setenta caballu weka peyamurārē, doscientos sareri yuku oparādere Cesareague waa-murārē īgūsāyare āmudorerā waaka! īgūsā āmu odomakū, dapagā ñami nueve āārīmakū, īgūsārē siiuaka!

²⁴ Pablo peyamurā caballuadere āmubosaka! Irasirigʉ ðārō waagʉkumi. Óärō pírā waaka, īgūrē opʉ Féliz puro Cesareague! ārīyupʉ surara opʉ īgū dokamarārē.

²⁵ Irasū ārī odo, Félire su papera pū ãsū ãrī gojayupʉ:

²⁶ Yʉ, Claudio Lisias, mʉrē opʉ Félire yʉ bʉremugūrē ðādorea.

²⁷ Judío masaka ñī Pablo wāikʉgʉre ñeā, wējēadima. īgū romano marā nikūmʉ āārīrīrē masīgū, yʉ gapʉ īgūrē īgūsā wējēboadire yaarā surara merā wijatagʉ ejabʉ.

²⁸ Irasirigʉ īgūrē īgūsā weresādeare masīdʉagʉ judío masaka oparā puro ãijabʉ.

²⁹ Judío masakaya doreri ditare īgū tarinʉgādea waja īgūsā weresāmakū pégu, īgūrē peresu iribiribʉ. Ñeéno waja wējēmasīñā marībʉ īgūrē.

³⁰ Irasirigʉ judío masaka īgūrē wējēkōārā, ārīrī kerere pégu, mʉ purogue iriuia. īgūrē weresānerā mʉ purogueta waa, mʉrē weresārā waaburo, ārībʉ īgūsārē. Iropata āārā, ārī gojayupʉ surara opʉ Félire.

³¹ Irasirirā surara īgūsā opʉ doreaderosūta iri ñami merā Pablore Antípatris wāikʉri makāgue ãiāñurā.

³² Gajinu gapu surara gubu merā waanerā iro merāta īgūsā ãārīrī wiigue gāme dujāakōāñurā. Caballua weka waanerā dita Pablore Cesareague aī tariañurā.

³³ Puru Cesareague Pablore aīja, surara opu īgū iriuadea pūrē Félibre wiañurā. Irasirirā Pablore Félix purogueda píkōāñurā.

³⁴ Félix iri pūrē bueña odo, ãsū ãrī sērēñayupu:

—¿Dií nikūmu ãārīrī ñ?

—Cilicia nikūmu ãārīmi, ãrī yujuñurā.

³⁵ Félix Pablore ãrīyupu:

—Murē weresānerā õõrē ejamaku, mu wererire pégura, ãrīyupu.

Irasū ãrī odo, opu Herodes daguya wiigue Pablore pí, īgūyarā surarare koredoreyupu.

24

Pablore Félix ñürō weresādea

¹ Su mojōma nurī tariadero puru, paía opu Ananías Cesareague waayupu. īgū merā gajirā judío masaka oparā, gajigu masakare werenibosarimasū Tértulo wāikugude opu Félibre Pablore weresārā waañurā.

² Pablore īgūsā nererōgue ãijamaku, Tértulo īgūrē Félibre ãsū ãrī weresāñugāyupu:

—Gua opu, wári masírī merā guare i nikū marārē doregu ãārā mu. Mu doreri merāta i nikū õõrē gorawayuro yáa. Gāmekēärō marīrō õõrō ãārīkōaa.

³ Irasirirā gua ãārīperero marāgue mu merā õõrō ushayáa.

⁴ Yoaripoe mu merā werenibirikoa. Irasirigu yu mu merā mérōgā werenimaku péka dapa!

⁵ Gua ire weredhakoa mrẽ. Íí Pablo wãlkugh guare garibotarimi. Aãärípereri nikügue judío masakare guarí merá gaguiní, Igüsã basi gâme dãkawarimakh irigorenami. “Nazarenos” wãlkuri bumará oph aãärími.

⁶ Maríphya wiire Igh ñerõ iridhamakh iãrã, Ighrẽ peresu irimurá ñeabh, gua judío masakaya dorerire Igh tarinhgárí waja Ighrẽ wajamoãdharã.

⁷ Gua irasiridhamakh iãgh, surara oph Lisias wãlkugh gaph gua puro eja, Ighrẽ turaro merá ëmakoämi.

⁸ Puru Lisias, gua Ighrẽ weresñerãrẽ mu purogue iriuami. Igh irash ãrãmkh puerã, õõgue aarabh. Mu basita Ighrẽ serñagh, aãärípereri gua Ighrẽ weresñerãrẽ diayeta ãrãma, ãrãgukhkoh, ãrãyuph Tértulo Félice.

⁹ Gajirã judío masaka iro aãärírãde: “Tértulo diayeta wereními”, ãrãñurã.

¹⁰ Igüsã irash ãrãmkh pégu, oph Félix Pablo re mojó merá irikeo, weredoreyuph. Pablo ãrãyuph Ighrẽ:

—Wári bojori i nikh marãrã mu dorerire õõarã masña yh. Irasirigh yaamarã usñyari merá mrẽ wereghura.

¹¹ Pe mojóma pere su gubu Peru perebajarinhãrita taria, yh Jerusalãgue Marípure buremugh ejadero puru. Irirã diaye masñdhagh, gajirãrã serñaka!

¹² Yh iri makãgue aãärímkh, yhre weresñerã yh gajirã merá guaseomakh neó iãbirama. Maríphya wiire, judío masaka nerãrã wiiriguhdere, noó gajiro iri makã marãrã gua gaguinímakh iribirabh.

¹³ Irasirirã yhre weresñerã: “Ashu iriami, irasirigh waja opami”, ãrãmasñbema.

14 Mərē gaji gapure weregura. Gua ñeküsāmarā Marīpure, Moisés doreri pídeare, Marīpuya kerere weredupiyunerā gojadeare būremuderosūta yu būremua. Irire būremukeregū, Jesús buedadere būremua. Yure weresānerā: “Jesús budea ārikatori ãārā”, ārī wereníma.

15 Ígūsā: “Marīph ãārīpererā masaka boanerārē õārārē, ñerādere masūgukumi”, ārī gūñarōsūta yude gūñáa.

16 Irasirigu yu Marīph ïürō, masaka ïürōdere yu turaro bokatíürō õārō iridhakoa.

17 'Yaa makā Jerusalérē yu wiriadero phu, wári bojori gajirogue naagorena, phu irogueda dujáabu. Irogue eja, yaarā boporārē niyeru sīgū ejabu. Irogue ãārīgū, Marīph ïürō waibhure soopeodhadibu Ígūrē būremugū.

18 Marīpuya wiigue waa, Ígū ïürō Moisés doredeare yu iriripoe judío masaka Asia marā yure bokajama. Yu merā gajirā masaka mérāgā ãārīmá. Neō Ígūsārē gua gaguinímakū iribiribu.

19 Judío masaka Asia marā yu Marīpuya wiigue irideare ïānerā, yure: “Ñerō iriamī”, ārī weresāduarā, õõgue mu ïürōgue weresārā aariburo.

20 Ígūsā aaribirimakū, judío masaka oparā õõgue ãārīrā yu Ígūsā oparārē wereadeare péanerā: “Ásū ãārā”, ārī weresāduarā, weresāburo.

21 I tamerārē yure weresāmasíma. Yu Ígūsā merā ãārīgū, bhu turaro merā: “ ‘Boanerā masārākuma’, ārīdea waja yure wajamoādhakoa”, ārībh Ígūsārē, ārī wereyupu Pablo Félice.

22 Ígū irasū ãārīmakū pégū, Félix gapu Jesúre

buremurā iririk̄rire õārō masīsīā, āsū ūrīyupu Pablore:

—Iropata pégura. Surara opu Lisias ejadero puru, mārē yu iriburire weregukoa, ūrīyupu.

²³ Irasū ūrī odo, Pablore koregure: “Pere-sugue õārō koreka ūgūrē! Iri wiigueta naāa ūārīkōāburo. ūgū merāmarā ūgūrē iritamuduamakū kāmutabirkōāka!” ūrīyupu.

²⁴ Yoaweyaripoe tariadero puru, Félix ūgū marāpo judío masako Drusila wāikugó merā eja, Pablore ūāridoreyupu, Jesucristore ūgū buremuriře weremakū péduarā.

²⁵ Pablo ūgūsārē āsū ūrīyupu: “Marīpu masakare diayemare ūrimakū, ūgūsā basi ūerō ūriduare ūribirimakū gāāmemi. I ūmu peremakū, Marīpu ūārīpererā ūerārē wajamoāgukumi”, ūrī weremakū, Félix gapu péguka, güi, “Waaka!” ūrīyupu ūgūrē:

—Gajipoe yure gajino moārī marīmakū siiugura doja mārē, ūrīyupu.

²⁶ Félix irasū ūārkeregh: “Pablo yure niyeru sīburo”, ūrīgū, ūgū merā ūerenígū wári ūgūrē si-iunayupu. “Gajipoe iriguh niyeru sīmakū ūgūrē wiubukoa”, ūrī gūñadiyupu.

²⁷ Pe bojori puru, Porcio Festo wāikuguh Félide gor-awayuguh, opu ūajāyupu. Irasirigh Félix gapu ūgū opu ūārīrīrē wirigh, judío masaka merā õārō ūārīduagh, Pablore peresugueta ūārīdorekōāyupu dapa.

25

Pablo, Festo merā ūerenídea

1 Urenu ïgu opu âãrïru ñajâdero puru, Festo Cesareague âãrudi, Jerusalëgue waayupu.

2 ïgu irogue ejadero puru, paía oparu, gajiru judío masaka oparu Pablore ïgusu weresâdeare Festoguere wereru waañuru.

3 ïgu puro eja, turaro meru: “Guare iritamuka! Pablore õõ Jerusalëgue âãridoreka!” âru sureñauñuru. ïgusu ïguru maague aarigure: “Wuejukuäru!” âru âmuyusiadiñuru.

4 Festo gapu ïgusuru yuhyupu:

—Pablo Cesareague peresu âãrumi dapa. Mérugu puru irogue goedujáaguko doja.

5 Pablo ñeru iririkugu âãrumaku ïuru, musu oparu Cesareague yu meruta waa, ïguru weresuäru waaburo, âruñyupu.

6 Irasirigu Festo su semana pere, gaji semana urenu waaró meru Jerusalëgue âãrudi Cesareague goedujáakuñyupu. ïgu dujajadero puru, gajinu gapu weresuäru beyeri wiigue waayupu. Iro eja, opu doarogue doa, Pablore âãridoreyupu.

7 Pablo irogue ejamaku ïuru, judío masaka Jerusalén meru aaraneru ïgu puro waa ejanugu, ïguru wári ñeru weresâdiñuru. Irasu âru weresâkereru: “Asu irimaku ïubu”, neõ ârumasuñbiruñuru.

8 Puru Pablo ïgu irideare wereyupu:

—Judío masaka dorerire, Marípuya wiima dorerire, romano maru opu doreridere neõ tarinuguñbiribu yu, âruñyupu.

9 Festo gapu judío masaka meru õõru âãruñduagu, Pablore sureñayupu:

—¿Jerusalégue waaduakuri? Irogue mu irideare yure weremakü, Igüsä mürë wereſadeare weremakü péduakoa, ãrlyupu.

¹⁰ Igü irasü ãrímakü, Pablo yuhyupu:

—Yu ñoo romano marärë wereſärírë beyerogue ãáñsiáa. Irasirigu Jerusaléguere waaduabirikoa. Õota yure irire beyero gäämea. Judío masakare neõ ñerõ iribiribu. Mu irire ñärõ masíko.

¹¹ Yu ñerõ iridi tamerä: “Yure wëjëbiriköäka!” ãrlybiriboakuyo. Igüsä yure ãríkatori merä wereſadea ãáñimakü, neõ sugu opuguere wiamasïña máa. Yu irideare romano marä opure beyemakü gäämekoa, ãrlyupu Pablo Festore.

¹² Igü irasü ãáñimakü pégu, Festo Igü merämarä merä werení odo, Pablore ãrlyupu doja:

—Mu irideare romano marä opure wereduamakü, Igü pürogue iriugura mürë, ãrlyupu.

Pablo, opu Agripare weredea

¹³ Yoaweyaripoe puru Festo opu ñajädero puru, Judea marä opu Agripa wäikugu, Igü tigö Berenice merä Cesareague Festore ñädererä waañurä.

¹⁴ Agripa iore yoaripoe ãáñimakü, Festo Pablore Igüsä irideare wereyupu Igürë:

—Óörë sugu ãáñimi Félix peresu iridi.

¹⁵ Yu Jerusalégue ãáñimakü, paía oparä, gajirä judío masaka oparä Igürë yure wereſärä ejama. “Igü ñerõ iridea waja wëjëdoreka!” ãrñ sërema yure.

¹⁶ Yu gapu: “Gua romano marä ubugorata gajirärë neõ wëjëdorebea. Irasirirä sugu masakure wereſänerä Igüsä wereſädi merä wereſärírë beyerimasü ñürö gäme werenibirikererä: ‘Wëjëköäka!’ ãrñmasibema”, ãrñ yuhyupu.

17 Irasirigu ñgürē weresānerā yu merā ñõgue ñgūsā ejadero p̄uru, yooboro marīrō gajinu gapu weresārīrē beyeri wiigue waabu. Iro eja, opu doarogue doa, ñgūsā weresādire ñiridorebu.

18 Ígū yu p̄uro ejamakū ñārā, ñgürē weresānerā wāgānugāma. Ígūsā wāgānugāmakū ñāgū: “Ígū ñerī irideare wári weremurā yáma”, ñrī gūñadibu. Ígūsā gapu: “Ígū ñerī irimakū ñābu”, ñrī neō weremasibrima.

19 Judío masaka b̄uremurī ditare weresāma. “Jesús wāikugu boa, p̄uru masādi ñārīmī”, Ígū ñrīdea waja weresāma ñgürē.

20 Nasirimasibirisīā, ñgürē sērēñabu: “¿Jerusalégue mude yu merā waaduakuri? Irogue yu merā waasiā, mu irideare wereaso yure”, ñrību ñgürē.

21 Yu irasū ñrīmakū pégū: “Iroguerre waaduabirikoa, Romano marā opu gapure yu irideare weregu waaduakoa”, ñrīmi. Irasirigu yu gapu ñgürē ñõta píkōābu dapa. “Yu mure iriumakū, romano marā opu Augusto p̄uro waagukoa mu”, ñrību ñgürē, ñrī wereyupu Festo Agripare.

22 Agripa Festore ñrīyupu:

—Yude ñgū weremakū péduakoa.

—Jáu, ñamigāta ñgürē pégukoa mu, ñrīyupu.

23 Gajinu gapu Agripa, ñgū tīgō Berenice merā iri makā marā nerērī taribugue waañurā. Irogue ñajārā, oparā sāñarī surí merā ñajāñurā. Gajirā surara oparā, iri makā marā oparāde ñgūsā merā ñajāñurā. ñgūsā nerēadero p̄uru, Festo Pablore ñiridoreyupu.

24 Pablo īgūsā p̄rogue ñajājamakū, Festo iro āārīrārē ārīyupu:

—Opu Agripa, āārīpererā i taribugue nerēanerā õārō péka yure! Wárā judío masaka Jerusalén marā, i makā marāde līrē weresāma yure. “Wējēkōāka īgūrē!” ārī gaguiníma.

25 Īgūsā irasū ārīkeremakū, yu gapu īgūsā īgūrē wējērō gāāmea, ārīrī wajare bokabiribu. Irasirigu opu Augustore īgū irideare weregu waaduakoa, ārīmakē: “Īgū p̄rogue iriugura”, ārī gūñabu.

26 Yu gapu īgūrē īgūsā weresādeare õārō masibirisīā, opu Augustore irimarē gojabiribu dapa. Irasirigu īgūrē ārīridoreabu, īgū irideare mūsā péuro weredoregu. Opu Agripa, īgū irideare weremakū mu péadero p̄uru, īgūrē sērēña, p̄uru yu õārō gojagukoa pama marī opu Augustore.

27 Sugu masakure īgū ñerō irideare masibirikererā, marī opu Augusto p̄rogue iriumasīñā máa. īgūrē weresādeare õārō masibirikererā īgūrē iriurā, ubugorata iriubukoa, ārīyupu Festo Agripare.

26

Pablo Agripare weredea

1 Irasirigu Agripa Pablore:

—Wereka yure mu irideare! īgūsā murē weresādeare mu yujumakū péduakoa, ārīyupu.

īgū irasū ārīmakū pégū, Pablo īgūya mojōrē soemu, īgū irideare werenugāyupu:

2 —Opu Agripa, dapagorare mu yure weredoremakū, buro usuyáa. Irasirigu yu irideare,

judío masaka yure weresādeare ãärípererire murē weregura.

³ Gua judío masaka iririkurire gua gāme wereníridere õärō masíko. Irasirigü bopoñarī merā yu weremakü, õärō péka!

*Pablo Jesúre b̄remuburi dupiyuro īgū
ãärírikudeare weredea*

⁴ 'Aärípererā judío masaka yaa nikū marā, Jerusalén marāde yu majīgūgueta īgūsā merā ãärídeare masíma.

⁵ Yu maamugueta fariseo bumü ãärídi ãäríbá. Murē irire wereduarā, weremasíma. Aärípererā gua judío masaka watopeguere fariseo bumarā gua b̄remurīrē gajirā nemorō õärō yáma.

⁶ Marípü gua ñeküsāmarārē masaka boanerārē masūgura, ãrídeare yu b̄remurī waja yure weresārā õögue iriuma wajamoäburo, ãrīrā.

⁷ Gua judío masaka, Israel bumarā pe mojōma pere su gubu peru pérēbejari buri marāgora, Marípü marī boadero pürū masūburire usuyari merā yúa. Irasirirā ãmūrī, ñamirī Marípüre b̄remuníkōaa. Opü Agripa, gua irire yúkeremakü, surāyeri judío masaka weresāma yu irire b̄remurī waja.

⁸ Musā gapü, ¿nasirirā Marípü boanerārē masūburire b̄remuberi?

Pablo Jesúre b̄remurārē īgū ñerō iriunadeare weredea

⁹ 'Iripoegue Jesús Nazaretmūrē b̄remurārē yu bokatiürō ñerō iriduadibü.

10 Jerusalēguere paía oparā dorero merā wárā Jesúre būremurārē peresu iribu. Irasirigu oparā īgūsārē wējēdoremakū, yude neō kāmutabiribu.

11 Aārīpereri īgūsā nerērī wiirigue ñajāa, Jesúre būremurārē ñerō iriunabu, īgūrē būremurīrē priburo, ārīgū. īgūsā merā bāro guabu. Gaji makārīguedere irasūta ñerō irigorenabu.

Pablo Jesúre būremunugādeare weredea

12 'Irasirigu Damascogue Jesúre būremurārē ñerō irigu waadibu, paía oparā yure: "Gua dorero merā waaka!" ārīmakū pégu.

13 Opu Agripa, yu maague waamakū, ãsū waabu. Goeripoe āārīmakū, ûmugasigue abe ûmumu gosero nemorō goesesiribu yu puro, yu merā waanerā purodere.

14 Gua āārīpererā yebague meémejābu. Sugu yure hebreo ya merā werenímakū pébu. "Saulo, ¿nasirigu yure ñerō yári mu? Mu yure ñerō irigu, mu basita ñerō yáa", ārīmi yure.

15 Īgū irasū ārīmakū pégu, yu gapu: "¿Noā āārīrī mu?" ārī sérēñabu. Marī Opu gapu ãsū ārīmi: "Yu, Jesús, mu ñerō irigu ta āārā.

16 Wāgānugāka! Yu mārē deyoa, yure moāboegu āārīburo, ārīgū. Irasirigu mu yure īādeare, purugue yu mārē īmuburidere gajirārē weregukoa.

17 Yu mārē judío masaka āārīmerārē buebure iriugura. Judío masaka, judío masaka āārīmerāde mārē ñerō irimakū wijatagura.

18 Yu mārē judío masaka āārīmerārē buedoregu iriugukoa, yaa kerere masiburo, ārīgū. Irasirirā ñerīrē piriřakuma. Koye īpāmerā, naītīärōgue āārīrā irirosū āārībirikuma. Boyorogue āārīrā

irirosū ããrĩrãkuma. Wãtã ïgãsã opa ããrãbirikumi pama. Marípu gapa ïgãsã Opã ããrãgukumi. Irasirigu, ïgãsã yare buremumakã ïãgã, Marípu ïgãsã ñerõ irideare kãtigukumi. ïgãsãrẽ ïgãyarã ããrãmakã irigukumi”, ãrõmi Jesús yare.

Pablo, Jesús dorerire yuñdea

19 'Opã Agripa, ãmugasigue Jesús yare werenideare tarinugãbiribã.

20 Irasirigu Damasco marãrẽ ïgãya kerere werepãroribã. Pãru Jerusalén marãrẽ, ããrãpererogue Judea marãrẽ werebã. Judío masaka ããrãmerãdere werebã. “Mãsã ñerõ irideare bujawere, mãsã gãñarãrẽ gorawayuka! Marípu gããmerã gapure irika! Irasirirã mãsã gãñarã gorawayuadeare ïmurãko”, ãrã buebã ïgãsãrẽ.

21 Yã irire buueda waja judío masaka Marípu ya wiigue yã ããrãgûrẽ ñeã wãjedãharã irima.

22 ïgãsã irasirikeremakã, Marípu gapa yare iritamuníkõãmi. Irasirigu ããrãpererã oparãrẽ, ubu ããrãrãdere yã ïgãya kerere wererire neõ piribea. Iripoegue Moisés, gajirã Marípu ya kerere weredupiyunerã, pãruãgue ãsã waarokoa, ãrãdeare werea. ãsã ãrã gojanerã ããrãmá:

23 “Cristo, Marípu iriudi buro ñerõ tarigukumi. ïgã boadero parã, ïgãta masãpãrori, neõ dupaturi boabirkumi. Irasirigu ïgã masakare taugã ããrãrãrẽ judío masakare judío masaka ããrãmerãdere masãmakã irigukumi”, ãrã gojanerã ããrãmá, ãrã wereyupã Pablo Agripare.

Pablo Agripare: “Jesúre buremuka!” ãrã weredea

24 ïgã irasã ãrãripoeta Festo gaguiníyupã:

—Pablo, mirēgū yáa. Wári buetarisīā, mirērīmasū waáa, ãrīyupu.

25 Pablo gapu Festore ãrīyupu:

—Yu opu, mirēbea. Yu wereri diayeta ããrã. Irasirigu ire goepeyaro merã werea.

26 Opu Agripa gapu, yu wereri ããrīpererire õãrõ masikumi. Irire masīa yu. Irasirigu ïgūrē güiro marīrō werea. Yu Jesúyare weregu, yayerogue werebea, ãrīyupu Pablo Festore. Irasū ãrī odo, ãsū ãrīyupu Agripare:

27 —Opu Agripa, Marīpuya kerere weredupiyunerā gojadeare bñremua m̄u. Mu irire bñremurīrē masīa yu, ãrīyupu.

28 Agripa ïgūrē yujuyupu:

—Iropagā werekeregū, cyure Jesúre bñremumakū iriduari? ãrīyupu.

29 Ígū irasū ãrīmakū pégu, Pablo yujuyupu ïgūrē:

—Jesúyare wári, o mérōgā weregu, m̄usā ããrīpererärē yu irirosū ïgūrē bñremumakū gāâmea. Marīpuguere irire sérēbosáa. Yu peresugue ããrīgū irirosū m̄usā ããrīmakū tamerärē gāâmebea, ãrīyupu.

30-31 Ígū irasū ãrīmakū pérā, Agripa, Festo, Berenice gajirā ïgūsā merã doanerāde wāgānugā, gaji taribugue waa, ïgūsā basi ãsū ãrī gāme wereníñurā:

—Ígūrē i waja wējérō gāâmea, ãrīrī máa. I waja peresu iriro gāâmea, ãrīrīde máa, ãrī gāme wereníñurā.

32 Irasirigu Agripa ãsū ãrīyupu Festore:

—Pablo romano marã opure yu irideare wereduakoa, ïgū ãrībirimakū, marī ïgūrē peresugue ããrīgūrē wiukōâboakuyo, ãrīyupu.

27

Pablore Romague iriudea

¹ Irasirirā Pablore, gajirā peresu ãārīrādere doódiru merā Italia nikūma makā Romague gúa merā iriuma. Julio wāikugú surara opudere iriuma ĩgūsārē koredorerā. ĩgūsā romano marā opa Augusto wāikuguyarā surara ãārīmá.

² Gúa Adramitio wāikuri makā marāya doódiru Asia nikūma perague waadiru merā waabu. Gajigú Aristarco wāikugú Macedonia nikūma makā Tesalónica wāikuri makāmude gúa merā waami.

³ Gajinu gapa Sidón wāikuri makāma perague ejabu. Irogue ejadero puru, Julio Pablore bopoñarí merā ñā, ĩgūrē ĩgū merāmarā phro naadoregu irumi, ĩgūsā ĩgū gāāmerīrē siburo, ãrīgū.

⁴ Gúa iri makāgue ãārānerā doódiru merā waamakū, buro mirū guare gajipārēgue wējāputaribujubu. Irasirirā Chipre wāikuri nūgūrō kúgapu dujamakā taribu. Iro gapu mirū wējāpubiriweyabu.

⁵ Ciliciare, Panfiliadere taribu. Puru Licia nikūma makā Mira wāikuri makāgue ejabu.

⁶ Gúa irogue ejamakū, surara opa gajiru doódiru bokajami. Iriru Alejandríague aaradiru, Italiague waaburidiru ãārībá. Irasirigu guare irirugue ñajādoremi.

⁷ Iriru merā waara, mirū guare buro wējāpu kāmutamakū, yoaripoe yoobobu. Buero ñerō tariri merā waa, Gnido wāikuri makā bokatīrō ejabu. Irore gúa tarimakū, mirū dupaturi buro wējāpubu. Gúa waaderoguere ejamasibribu.

Irasirirā Creta wāikūri n̄ugūrōgue waa, Salmón wāikūri ñorōrē tariadero p̄uru, mirū ḡare neō wējāputaribujubiribū pama.

⁸ Iri n̄ugūrō t̄uro taria, gariboretarianerāgue “Óārī pera” wāikūrogue ejabu. Iri pera Lasea wāikūri makā p̄urogue āārībū.

⁹ Ḡua yoaripoe yooboadea waja puibū waaburo mérōgā d̄uyabu. Irasirigu Pablo doódiru moārārē weremi:

¹⁰ —Péka! Marī dapagora waamakū, iru doódiru, doebiride dederibukoa. Marīdere mirīboama goegorāa, ārādimi.

¹¹ Igū irasū āārīkeremakū, surara opu Pablo wererire pébirimi. Doódiru opu, iriru wejatugū wereri gapure baremūmi.

¹² Igūsā ejadea pera gapu puibū tamumakū, ñegorayuro. Irasirirā: “Fenice wāikūri makāgue waakōādorea. Gajipoe irirā irogue puibū tamubukoa”, āārīma. Fenice, Creta n̄ugūrōma makā abe ñajārō gapu āārīrī makā āārīyuro. Iri makāma pera gapure mirū wējāpubiriweyayuro.

Wádiyague b̄uro mirū waadea

¹³ Irasirirā sur gapu mirū wējāpuweyamakū īārā, doódiru moārā: “Óārīnū āārīrokao”, āārī gūñadima. Ḡua irirure ñajāa, Creta n̄ugūrō t̄uro waabu Fenicegue waadharā.

¹⁴ Mérōgā p̄uru b̄uro mirū nordeste wāikūri aaribū.

¹⁵ Irasiriro ḡuaya doódirure mirū wējāpubéokōābu. Mirū iro wējāpumakū gāme goroamasibiri, mirū wējāpuro gaputa waabu.

16 Gua Cauda wāikuri n̄agūrōgā t̄urogue ejamakā, mirū wējāpubiriweyabu. Irasirirā gua b̄ro moātarianerāgue doódirumarū médiru kūmagārē õārō tāāmu s̄aapeobu. Iriru wádiru mirīmakā, īgūsā n̄ajāburidirugā āārībū.

17 Irirugārē s̄aapeo odo, wádirure p̄ugubudari merā s̄uanemoma mirū merā waaríri, ārīrā. Puru ḡüi, Sirte wāikuri īmiparo miēgue marīrē mirū āārī, ārīrā, īgūsā mirū n̄eārī gasiri s̄uatúdea gasirire kuradijukōāma. īgūsā kuradijuaderu puru, mirū wējāpuro gap̄uta waabu.

18 Gajinu gapu m̄urārōta b̄ro mirū wējāpumakā īārā, iriruma doebirire diague béobu.

19 Gajinu gapudere iriruma āārīrīrē diague béobu.

20 Yoaripoe n̄ípirin̄rī āārīmakā, abe ūm̄um̄u, neñukāde neō deyomarīma. B̄ro mirū wējāpubu dapa. Irasirirā: “Iro diaye waakōāa”, ārī masīnā marību guare. “Mirī boakōārāko”, ārī gūñabu.

21 Irasirigu yoaripoe gua baabirimakā īāgū, Pablo gua watopegue āārādi wāgānugā, āārīpererārē ārīmi:

—Musā yu Cretague weredeare pémakā õāgorabukuyo. Marī iro wirimerā, irure poyanorē, doebridere dedeubiriboakuyo.

22 Irasirirā dapagorare yu weremakā péka! Gūñaturaka! Güibirikōāka! Neō sugu boabirikoa. Iru doódiru dita dederirokooa.

23 Yū Marīpuyagu āārā. īgūrē b̄remua. Dapagā n̄ami īgūrē wereboegu yure deyoami.

24 Āsū ārāmi: “Pablo, neō güibirikōāka! Mu romano marā opure mu irideare wereguoko. Marīp

märē mañrī merā ñāgū, mu sérēaderosūta märē, mu merāmarā irugue ãärīrādere taugukumi”, ãrāmi.

25 Irasirirā gūñaturaka! Marīpu ñgūrē wereboegu yure ãrāderosūta waamakū irigukumi, ãrī buremua.

26 Irasiriro marīrē nágūrōgue mirū wējāpumeéturoko, ãrī weremi Pablo.

27 Su ñami, pe semana gua Cretare wiriadero puru, wádiya Adria wāíkudiya mirū bero wējāpuro gaputa waabu dapa. Ñami deko ãärīmakū, doódiru moãrā: “Marī nikügue ejarā irisuyua”, ãrīma.

28 Irasirirā pūgubudague kōmerūrē suatúdiju keoñama. Ígūsā keoñamakū, treinta y seis metrogora ûkāâbu. Mérôta waa, dupaturi keoñamakū, veintisiete metrogora ûkāâbu.

29 Irasirirā ñami ãärīyomakū, ñtäyerigue meétuabukoa, ãrī güirā, ãsū irima. Wapikuri majī kōme majírīpare iriyaburigue pūgubudari merā suatúadeare wejaturo gapu meéyoma irirure tāñeäpauburo, ãrīrā. Irasiri odo: “Murīgora boyoro gāâmeadáa”, ãrī gūñarikuma.

30 Iri ñamita irirure moãrā gapu duriduarā irima. Irasiri gaji kōme majírīrē wejadupiyuro gapu meéyomurā yáa, ãrīkato, doódirumarū médirugārē ãïdiju, iriru merā duriduarā irima.

31 Ígūsā duridhamakū ñāgū, Pablo surara opure ñgūyarā suraradere weremi:

—Ísā iru moãrā médirugā merā waamakū, musā ãärīpererā taribirkoka, ãrīmi.

32 Ígū irasū ãrīmakū pérā, surara gapu médirugā ñgūsā suadeadarire dititá, diague békóama.

³³ Boyoburi dupiyuro Pablo ïgësärẽ baadoregu, ãsū ãr̄imi:

—Pe semanagora waáa, mësä baameräta buro gûñariküro.

³⁴ Irasirigu tariduarã baaka! ãr̄i, buro sërëa. Neõ sugu mësä dederibirikoa. Mësäya poadaride neõ dederibirikoa, ãr̄imi.

³⁵ Irasú ãr̄i odo, Pablo pärë ãi, ããr̄ipererä ïürö Marípure: “Mü merä usuyáa”, ãr̄i, irire dukawa baami.

³⁶ Ígë baamakü ïärã, ïgësäde ããr̄ipererä gûñatura baama.

³⁷ Gua irirugue ããr̄irã ããr̄ipererä doscientos setenta y seis gora ããr̄ibú.

³⁸ Irasirirã ïgësä ããr̄ipererä baayapi, puru irirugue ããr̄irí, wári trigore diague béoma, kârâwuridiru dujaburo, ãr̄irã.

Doódiru ïmiparogue soemuríbeja miridea

³⁹ Boyoripoe doódiru moärã nügürörë ïäboka: “Ãsú wâiküri nügürö ããrã”, ãr̄i ïämasibirima. Dupatügëguere ïmiparo ããr̄imakü ïärã: “Sõõ buanumuarã! Gajipoe irirã iro majâbukoa”, ãr̄ima.

⁴⁰ Irasirirã kõme majîrîrë ïgësä sñadeadarire ditimeédijubéokõäma. Iri odo, wejadupabu wejaturi ïgësä sñadeadarire kurama. Puru iriru wejadupiyuro gapu ããr̄irí surí gasirore ãwâgûnúma mirü ãñaburo, ãr̄irã. Irasiriro ïmiparo puro gapu numuabu.

⁴¹ Numua, wejadupiyuro gapu ïmiparo ûkûäberogue soemuríbejabu. Neõ soebumasñña maribü. Iriru wejaturo gapu makûrï pagari meétuamakü waariakõäbú.

⁴² Irasú waamakü ïärã, surara gapu ãr̄ima:

—Iru mir̄makū, marī peresu irianerā bánumuā, duriakōābukuma. Irasirirā īgūsārē wējēpeokōārā! ārī wereníma īgūsā basi.

43 Īgūsā opu gapu Pablore tauduagū: “Neō sugure wējēbirikōāka! Āārīpererā bámasīrā mata nūgūrō tūrogue bánumuaka!” ārīmi.

44 “Gajirā taboa majīrī merā, gaji iriruma waariadea majīrī merā payanumuaka!” ārīmi. Irasirirā āārīpererā iri merā bánumuā, õārō tariperekōābu.

28

Pablo, Malta wāikūri nūgūrōgue ejadea

1 Āārīpererā tūrogue majānūgādero pūru iri nūgūrōrē īāmasibū. Malta wāikūri nūgūrō āārīdero āārīlbū.

2 Iri nūgūrō marā masaka guare õārō irima. Deko merēmakū, guare būro yūsakubū. Irasirirā guare peame diubosa, sūmadorema.

3 Pablode pea bojoñajāri seagu waa, seatīāmi. Īgū seatīāripoe āñā īgū seadeague āārādi peame asiri güiwirigu, Pablore īgūya mojōgue kūrīmeésiami.

4 Īgūrē kūrīmeésiamakū īārā, iri nūgūrō marā īgūsā basi āsū ārī gāme wereníma:

—Ī masakare wējēdi āārīkumi. Īgū dia wādiyare tariadi āārīkeremakū, marī būremugō masakare wajamoādorego īgūrē okadorebirikumo, ārādima.

5 Pablo gapu āñarē peamegue wējāsiri meépeokōāmi. Neō pūrīsūbirimi.

6 Irasirimakū īārā, iro marā gapu: “Bijiajōārokua”, ārīma. Īgūrē bijibirimakū īārā: “Gūñāña marīrō kōmoakōāgukumi”, ārīma

doja. Yoaripoe īgã pūrīsübirimakã īārã: “Īī sugã ûmugasigue marã opã ääríkumi”, ärima.

⁷ Gua majädero puro iri nágürō marã opã Publio wâik̄ya nikũ ääríbú. Guare īguya wiigue siiuami. Irasirirã gua urenu īgã merã äärímakã, guare ðärö irimi.

⁸ Publio pagã nimak̄ri yojo merã sîrîgã īgã kârîrögue peyami. Irasirigã Pablo īgûrë īāgã waa, īguya taribugue ñajãa, Maríphre sérë odo, īguya mojörí merã īgã weka ñapeo, taumi.

⁹ Īgûrë taumakã īārã, äärípererã gajirã iri nágürō marã pûrîrikurã Pablo puro ejama. Īgûsã ejamakã īāgã, Pablo īgûsädere taumi.

¹⁰ īgã irasirimakã īārã, wári gajino sîma, guare īgûsã bûremurîrë ïmurã. Purã gua waaburi dupiyurogã äärípereri gua gââmerî, gua baaburidere doódirugue durisâbosama.

Pablo Romague ejadea

¹¹ Gua iri nágürögue urerã abe äärâdero purã, doódiru Alejandríague aaradiru merã waabu doja. Iriru iri nágürögue puibã tamudero ääríbú. Iriru wejadupiyurore pérã masaka bûremurã Cástor, Pólux Wâik̄urã keori weadea ääríbú.

¹² Gua iriru merã waa, Siracusa wâik̄ri makâma perague ejabu. Irore urenu ääríbú.

¹³ Iri makârë wiriwâgã, iri nágürô turo taria, Regio wâik̄ri makâgue ejabu. Gajinu gapu gua waaripoe gua purã gapu mirû wêjâpuwâgâribu. Irasirirã gajinu gaputa Puteoli wâik̄ri makâgue ejabu.

¹⁴ Irogue gajirã Jesúre bûremurârë bokajabu. īgûsã guare: “Su semana gua merã dujaka!”

ãrīmakā pérā, su semanagora ïgāsā merā dujabu. Puru Romague waarā, maa merā waabu.

15 Gajirā Roma marā Jesúre bñremurā gua waari kerere pérā, Apio wāikuri makāgue guare bokatirirā ejama. Iri makā doebiri duari makā ãärībū. Puru maague yoaweyaro waaripoe naarā kārīrī wiiri, ure wii ãärīrōgora gajirā guare bokatirirā ejama. Ígāsā bokatirirā ejamakā ïāgū, Pablo usuyari merā Maríphre: “Marē usuyari sī”, ãrī, siñajā gññaturakōāmi.

16 Romague gua ejadero puru, surara opu peresu ãärīrārē Pablo merā ãiānerārē iro marā peresu ãärīrārē korerā opure wiami. Pablo gapu: “Suguta ãärīdhamakā ðārokua”, ãrī, sugu surara ïgūrē korebure pími.

Pablo Roma marārē buedea

17 Urenu puru Pablo judío masaka oparārē iro ãärīrārē siiu neeōmi. Ígāsā nerēperemakā ïāgū, ãsū ãrīmi:

—Yaarā, yu marīyarārē, marī ñekësāmarā iriu-nadeadere tarinugābirikeremakā, Jerusalén marā yure ñeā, romano marā oparāguere wia, yure peresu irima.

18 Romano marā oparā gapu yure sērēña wiudhamadima wējērō gāāmea, ãrīrī bokabirisīā.

19 Marīyarā judío masaka gapu neō yure wiudhabirima. Ígāsā irasirimakā ïāgū: “Romano marā opure yu irideare weredorerā iriuka!” ãrī sērēbu. Irire sērēgū, yu gapu marīyarārē: “Ñerō irima”, ãrī weresābiribu.

20 Irasirig^u m^usārē ire werebu siiuab^u. Marī judío masaka yoaripoe yúdi, marīrē taug^u, Jesucristo ãärími. Y^u ïgūrē b^uremurī waja peresugue i kōmeda merā s^uasūdi ãärā, ãrī weremi Pablo judío masaka oparārē.

21 Ígūsā ïgūrē ãrīma:

—Neō su papera pū, marīyarā Judea marā, m^uyamarē gojadea pūrē ñeābea. Ígūsā õõgue naarā ejanerāde murē neō ñerō ãrī weresābirima. Gajirāde: “Ñerō irimi”, ãrī werebirima g^uare.

22 I ditare masīa. ãärípererogue marā masaka m^u merāmarārē: “Ígūsā bueri ñegoráa”, ãrī wereníma. Irasirirā m^u buerire péduakoa, ãrīma.

23 Irasirirā sun^u irire wereníburinurē beye odo, waakõama. P^ura irin^u ejamak^u ñärā, wárā masaka Pablo ãärírī wiigue ejama. Irasirig^u boyoripoe ãärímak^u, Ígūsārē buenugädi, bueneákõami. Marīp^u ïgūyarārē doreri kerere buemi. Moisés gojadeare, Marīp^uya kerere weredupiyunerā gojadeadere buemi, Jesúre b^uremuburo, ãrīg^u.

24 Surāyeri ïg^u buerire b^uremuma. Gajirā gap^u neō péduabirima.

25 Irasirirā surosū g^uñabiri, wirianokõama. Ígūsā wiriaripoe Pablo ãrīmi:

—Óag^u deyomarīg^u Marīp^uya kerere weredupiyug^u Isaías merā marī ñeküsāmarārē diayeta weredi ãärími. Åsū ãrī weredi ãärími:

26 Masakare åsū ãrī weregu waaka: “Ùm^urik^u m^usā yaare pékererā: ‘Irasū ãrīduaro irikoa’, ãrī neō pémasíbea. Ùm^urik^u y^u õärō iririre ñäkererā: ‘Irasū ãrīduaro irikoa’, ãrī neō ñamasíbea”, ãrī wereka Ígūsārē!

27 Yaa werenírīrē pémerā diayeta pémasibema. Irasirirā gāmipūrī pémerā, koye īāpāmerā irirosū ãārīma. Irasū ãārīmerā īāmasī, õārō pémasibukuma. Irasirirā yu pémasīrī sīrīrē oparā yure bāremubukuma. Irasirigū ïgūsārē tauboakuyo, ãrīdi ãārīmí.◊

28 'Irasirirā m̄sā yure péd̄abiri waja dapagora merā Marīpū masakare tauri kerere judío masaka ãārīmerā gapure wererā waarāko. Ígūsā gapu pérākuma, ãrīmi Pablo judío masaka ïgū puro nerēñerārē.

29 Ígū irasū ãrīmakū pérā, Ígūsā basi bāro gāme turi wiriamā.

30 Pe bojorigora Pablo iro marā ïgūrē wayudea wiigue ãārīmí. Ígū iri wiigue ãārīrī waja ïgūsārē niyeru merā wajarinami. Iri wiigue ãārīgū, ïgūrē ïārā ejanarārē us̄yari merā bokatīrīñeānami.

31 Güiro marīrō Marīpū ïgūyarārē doreri kerere, Jesucristoya keredere buenami. Neō sugū ïgūrē: "Buebirikōäka!" ãrībirima.

Iropata ãārā.

Lucas

◊ **28:27** Is 6.9-10

Marípuya Kerere Wereri Turi New Testament in Siriano

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Siriano

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Siriano

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

cxl

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
1a0774e8-d152-5929-891b-95e0d2238786